

FR. BARTOŠ: VLASTNÍ ŽIVOTOPIS VOJTĚCHA JÍROVCE

A. GYROWETZ.

**VLASTNÍ
ŽIVOTOPIS
VOJTĚCHA
JÍROVCE**

PŘELOŽIL FRANT. BARTOŠ

Skenováno pro studijní účely

**VLASTNÍ ŽIVOTOPIS
VOJTĚCHA JÍROVCE**

Přeložil František Bartoš

TOPIČOVA EDICE V PRAZE 1940

Skenováno pro studijní účely

Životopis Vojtěcha Matyáše Jírovce (psán nejčastěji Gyrowetz) má svůj půvab a cenu jako zajímavý obraz doby. Jsou v něm vylíčeny osudy umělce, a to umělce českého, byť se i Jírovec, asimilovaný ve Vídni, sám v autobiografii vydával za hudebníka německého. Tyto osudy pak jsou v mnohém příznačné pro život našich hudebníků-emigrantů na přelomu XVIII. a XIX. stol. Vydávají svědectví o tom, jak se český hudebník dovedl vlastní silou uplatňovat ve světě.

Jírovcův životopis ovšem není dílem nějaké vysoké literární hodnoty; není ani zvláště spolehlivým historickým dokumentem. Čtyřiaosmdesátiletému starci, který jej psal, nesloužila již valně paměť a zřejmě neměl po ruce zápisků, když spěšně, bez podrobnějšího propracování vrhal na papír tuto životopisnou skizzu. Odtud ony dosti četné věcné omyly a nesrovnalosti, schematická opakování a třeba i několikerá vypsání týchž příhod, jež se v jeho líčení vyskytují.

Ale Jírovcův život sám o sobě není jistě nezajímavý. Ona trochu naivní pýcha, která k nám mluví z jeho prostého líčení, není tak docela neoprávněná. Díky své podnikavosti a houževnatosti zcestoval Jírovec většinu tehdejšího kulturního světa a díky své-

mu talentu a svým společenským schopnostem vymohl si vstup do nejpřednějších kruhů uměleckých i šlechtických.

Jak sám několikrát podotýká, Jírovec přímo usiloval o to, aby ve světě poznal co nejvíce a šťastná náhoda mu v tom často vycházela vstříc. Není to jistě všední, průměrný život, setkáváme-li se ve vylíčení osudů prostého českého hudebníka se jmény jako Haydn, Mozart, Beethoven, Goethe, Sheridan, David, ale také Napoleon nebo lord Hamilton, s nimiž se autor za svých cest poznal a o nichž vždy dovede říci něco zajímavého, i když snad ne právě podstatného. A neméně poutavé je v Jírovcově životopise dobové pozadí, jež při celém svém revolučním rozbouření působí na nás z jeho knihy spíše jako idyla, dík onomu nevyrušitelnému klidu, s nímž »božský šosák« rozvážně komentuje události svého mládí.

Doba mládí Jírovcova a vylíčení jeho zajímavých cest je vlastním jádrem životopisu. Od dob, kdy se trvale usadil ve Vídni a přijal místo u divadla, nastává v jeho životě období klidu, jehož události nepokládá již za nutno podrobněji vypisovat, jistě ke škodě své práce, která by nesmírně získala bližším vylíčením prostředí tehdejší hudební Vídně. Ze závěrečných odstavců životopisu a z připojených článků Franklových vysvítá, v jak tísnivých poměrech žil Jírovec v té době, zejména po svém odchodu do

výslužby r. 1831. Jeho přátelé uspořádali dokonce v jeho prospěch koncert, aby mu ulehčili v jeho starostech. Smrt 22. března 1850 byla už jen vykoupením pro starce, který daleko přežil svou dobu.

Jírovec-skladatel je pro nás téměř zapomenutým jménem a jen dnešní zvýšené zálibě v dílech naší starší hudby děkujeme, že některé z jeho skladeb, zejména komorních, se tu a tam objeví na koncertním podiu. Jak vysvítá z životopisu i ze svědectví Franklova, Jírovec se vzácnou autokritikou si uvědomoval přednosti i meze svého nadání a uznával, kolik účasti měly na jeho dobové slávě a proslulosti (mladý Chopin hrál již 24. II. 1818 ve Varšavě Jírovcův klavírní koncert) příznivé okolnosti a štěstí. I ve svém díle je Jírovec typickým představitelem biedermeieru; netouží po vyšším tvůrčím vypětí ani po smělejších výbojích. V symfonické a komorní hudbě byl to vzor Josefa Haydna, kterým se řídil a jemuž zůstal od mládí věren, jeho tvorba jevištní je pak pod vlivem dobových singspielů Weiglových. Jírovcovo dílo rychle zastaralo již za života autora; ne nadarmo dostalo se skladateli přívíska »božský šosák«. Také v jeho životopise najdeme četné doklady jeho konservativních názorů. Jeho útoky na tehdejší novou hudbu, ostatně víc trpké než bojovné, působí dnes dávno nečasově. Mohou být spíše výstrahou a memem-

tem, jak rychle se přežene čas přes dílo umělce, který ustrne ve svém vývoji.

Jírovec byl skladatel neobyčejně plodný; seznam jeho děl mluví o neméně než 60 symfoniích, 60 smyčcových kvartetech, 30 operách, 40 baletech, 19 mších, 40 klavírních sonátách, 30 skladbách pro klavírní trio, nehledě k četným skladbám příležitostným, písňovým atd. Jen u pařížského Imbeaulta vyšlo 18 Jírovcových symfonií a symfonie koncertantní, další skladby vydali Sieber, Vignerie v Paříži, André v Offenbachu, Gombart v Augsburgu, Hummel v Berlíně, Mollo, Weigl, Artaria ve Vídni, Götz v Mohuči, Schmitt v Amsterdamu, Kreitner, Goetz ve Wormsu. Zvláštní místo mají v Jírovcově tvorbě jeho české písně, jež vydal Fr. Škroup ve Wěnci 1843. Jsou to: Život tichý, Hodiny, Nepovím, Slávský zpěv, Tak jest člověk, Země Česká na slova V. Furcha. Snímek rukopisu jedné z nich podařilo se získat pro reprodukci laskavostí majitele, řed. L. Boháčka, píseň »Země Česká« reprodukována z »Wěnce«, laskavě zapůjčeného Národním museem, titulní list Jírovcovy tištěné skladby pořízen podle výtisku, který ochotně dal k dispozici taj. F. Slánský.

Třebas tedy — jak se přesvědčujeme z životopisu — není tak zcela pravdivým Melišovo tvrzení v Daliboru z r. 1862, že »Jírovec si zachoval i v cizině lásku k řeči a vlasti své české, jejímž věrným synem býti při

8

každé událé se příležitosti vyznávati neváhal«, podávají právě jeho české písně z posledních let jeho života důkaz, že skladatel přes ona dlouhá léta pobytu v cizině, s níž se jinak zcela sžil, nepřestala vnitřně cítit svou náležitost k české půdě i své povinnosti k českému životu.

Že i jeho vídeňští přátelé ho pokládali za Čecha, o tom svědčí zápis v Castelliho Memoirech, kde autor vysvětluje, proč ve společnosti »Ludlamshöhle« (jejímiž členy byli také Salieri, C. M. Weber a j.) mu dali jméno *Notář Sakramentský*: »Dali mu jako Čechovi česky znějící jméno Notář, protože jeho umění se projevovalo v notách, a Sakramentský, poněvadž se doslechli, že v českém překladu opery »Kouzelná flétna« slova »Dies Bildniss ist bezaubernd schön!« znějí »O sakramentsky hezký kupferstich!«.

Životopis Vojtěcha Jírovce vyšel jako samostatná knížečka o 96 stránkách ve Vídni v roce 1848; nevycházel tedy v pražském almanachu »Libussa«, jak uvádí Pazdírkův slovník. Nově jej vydal s komentářem Alfred Einstein ve sbírce *Lebensläufe deutscher Musiker von ihnen selbst erzählt*. Pečlivých údajů komentáře je použito z největší části i zde, při čemž vynechány věci podružnější a naopak doplněna pokud možno hesla česká. Citáty článků Franklových z »Ost-Deutschen Post« z 12. a 13. dubna 1850 rovněž uvádí Einstein.

Text vlastního životopisu Jírovceva podán zde beze změn, jen poslední dva odstavce (od slov »I ve svém pokročilém věku...« na str. 134), jež jsou v originále zařaděny již před odstavec začínající slovy »Ještě je třeba uvést...« (str. 133), jsou zde přesunuty až na závěr, aby nebyla porušena časová souvislost.

F. B.

Lud. Aug. Frankl:

Bylo to na jaře roku 1846; potkal jsem staříckého Jírovce v zahradě blízko Vídně (v Döblingu). Jeho tehdy již vysoké stáří — bylo mu 84 roků — nebránilo mu, aby nenavštěvoval pěšky své přátele, bydlicí na venkově, neboť miloval veselou společnost, hry a žerty s krásnými ženami. Anakreontská zář lemovala jeho vlasy bílé již jako sníh a v jeho srdci to znělo a zpívalo a až do doby krátce před smrtí skládal denně lyrickou či dithyrambickou, ponejvíce však kostelní píseň.

Po krátkém přátelském pozdravu začal si, jako tak často, stěžovat, že se mu, jako německým umělcům nezřídka, nedostává peněz, které však pravidelně, sotva jich nabyl, zanesl do malého loterního krámků a — prohrál; o malý zbytek se pak rozdělil se svou starou služkou, která 48 roků sloužila svému pánu, sdílejąc s ním nadbytek strastí i skrovné radosti.

Nestěžoval si dlouho a povídavý, jak již byl, začal mi vyprávět ze svého bohatého života mnoho velmi zajímavého, a když jsem se ho zeptal, zda to vše někdy napsal, mínil: »Koho by zajímala minulost starého

muže? Bývaly doby, kdy jsem slavil triumfy v Paříži, v Neapoli, v Londýně, ve Vídni, několik mých kvartet vydal později vypočítavý knihkupec pod jménem Haydnovým, kterého já uváděl v Londýně, moje opery byly stokrát zpívány na všech scénách, arie z mého »Očního lékaře« šly jako arie Donizettiho světem a kdo mne zná dnes? Žiji v chudobě a opuštěnosti. A je to přirozené,« připojil skromně, »byl jsem jen talent, který může mluvit o štěstí, dobyl-li si přítomnost, jen genius žije dále za hrob. Je to přece zvláštní pocit, žít a vědět, že duševně jsme mrtvi.«

Vyslovení této myšlenky bylo však jen hlasitým vyjádřením dlouho se vyrovnávajícího vnitřního boje; nezdál se být bolestně pohnut, a když pak pokračoval ve sdělování svých mnohých zážitků, vyzval jsem ho, aby vše vypsals a kromě svého životopisu vyličil galerii svých současníků a podal obraz svého umění.

Několik týdnů po té přinesl mi Jírovec »na důkaz, že je poslušným dítětem« svůj životopis, napsaný na mnoha foliových arších...

Životopis Vojtěcha Jírovce:

Vojtěch Jírovec se narodil 19. února 1763 v Českých Budějovicích.*) Jeho otec byl ředitelem kůru na dómě. Matka, rozená Götzová, dcera lékárníka, byla bohabojná, domácně vychovaná žena; věnovala se co nejsvědomitěji výchově svých dětí, a zvláště si oblíbila nejmladšího syna Vojtěcha pro jeho citlivé srdce, náklonnost k dobru a zvláštní smysl pro hudbu. Již v nejútlejším věku projevoval tuto zvláštní lásku k hudbě, neboť jí vždy nadšeně a blaženě naslouchal, propukáje v záchvaty radosti. Když mu byly čtyři roky, žadoníval, aby ho vzali s sebou na kůr, kde se pak posadil na sedátko, udával podle hudby takt a dával tak najevo své uspokojení. Když ho otec dal učit zpívat, rozvinul se u něho velmi příjemný alt, kterým se vyznamenával při všech slavnostech a hudebních produkcích; později dal ho otec učit hře na housle, k níž projevil takové nadání, že v krátkém čase dovedl zahrát všechno s listu a vystupoval pak

*) Datum narození Jírovce uvádí Dlabáčův Künstlerlexicon na r. 1767, Eitnerův Quellenlexicon na r. 1768, Boreckého Dějiny české hudby na r. 1793; rok 1763, doložený záznamy v matrikách českobudějovického děkanství, je však správný.

s velkým úspěchem na veřejných koncertech. Býval zván všade, kde se konala pouť, aby tam uspořádal koncert; nejraději hrával houslové koncerty *Stamicovy*,*) jež tehdy bývaly velmi oblíbeny a v módě, jako je vůbec v hudbě pravidlem, že jsou vyhledávána vždy jen moderní díla a starší zůstávají nepovšimnuta. Později učil se hrát na varhany a stal se již v nejranějším mládí tak dobrým varhaníkem, že dokonale zahrál všechny mše, nešpory a ostatní kostelní skladby; studoval sice generálbas u tehdejšího varhaníka a skladatele *Štefanovského*, ale jak se sám později přiznal, hrál vše spíše podle sluchu než podle naučených pravidel a jeho fantasie v improvisování byla tak bohatá a živá, že mnoho lidí přicházelo do kostela poslechnout si jeho varhanní improvisace.

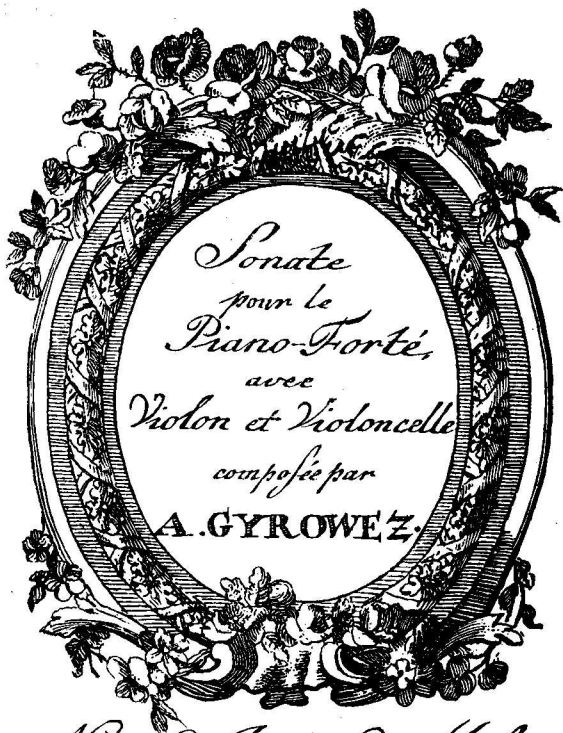
Jeho nadání projevovalo se s přibývajícím věkem stále zřetelněji, stále nápadněji. Kdysi ho jako hochu vzali poprvé s sebou do divadla na jakousi operetu; sotva spustili symfonii a hoch uslyšel krásnou hudbu, dal se před celým obecenstvem do tak radostného křiku, že ho jen stěží uklidnili; nadšeně vyslechl celou operetu a opojen blahem vrátil se domů. Doma vysedával celé hodiny u klavíru, preludoval a skládal také již půvabné melodie.

*) Jana Václava Ant. Stamice, nebo jeho nejstaršího syna Karla Stamice.

Základů obecného vzdělání dostalo se mu v otcovském domě; pak mu nastala doba latinských studií, jež absolvoval v šesti letech ve svém rodném městě, na gymnasiu ctihodných PP. piaristů a to s tak dobrým výsledkem, že byl prvním premiantem. Za školních let býval častěji vyzván některým ze svých spolužáků k soutěži o první cenu (pro loco), a to jak v písemných úkolech tak i v recitaci; nikdo však ho nemohl připravit o prvenství, vždy zůstal vítězem. Ve dnech prázdná chodíval se svými spolužáky do blízkých lesů a houštin, vyhledával tam rozličná ptačí hnízda, jejichž mladé obyvatelé pak vychovával a tak si je ochočil a vyvíčil, že ho na zavolání následovali a byť mohli venku volně poletovat, přece jen na jeho pokyn přilétali domů a usedali mu na rameno. Ve volných dnech, kdy studenti na městských hradbách spolu válčovali a šikovali se na dvě strany, býval volen za generála a zvítězil vždy nad nepřátelskou stranou. Kdysi při takové studentské válce v lese byl jedlovou větví zraněn v obličeji tak těžce, že ještě v nejpozdnějším věku cítil při změně počasí stopy bolesti. Jinak se vždy ve volných chvílích zabýval hudbou, psával rád noty a skládal četné serenády, jež pak večer studenti hrávali a jež se velmi líbily; tehdy začal také již psát skladby církevní, jako litanie, *Salve Regina*, nebo hymny a antifony pro nešpory. Zvláště

rád psával čtyřhlasé hymny s doprovodem dechových nástrojů, jež se pak těšily velkému úspěchu. V té době pocítil však také již moc čisté platonické lásky; miloval dívku, dceru magistrátního rady, tak vroucně, že z lásky k ní se stal pobožnůstkářem a často na kolenou se modle setrval celou hodinu jako u vytržení a prosil Boha, aby mu brzo poskytl zaopatření, aby se mohl se svou dívkou oženit. Dívka však po čase zemřela a z toho se stal tak melancholickým, že cho-
díval stále jen na hřbitov a toužil po samotě; když dívka spočívala na márách, objevila se na jejích rtech krůpěj potu; setřel ji bílým kapesníkem, který pak opatroval po mnoho let.

Prázdniny, čili tak zvané vakace trávil většinou v Solné Komoře v Gmundenu, kde byl jeho bratr starostou. Byl tak nadšen krásnou přírodou i přívětivostí a dobrosrdečností tamních obyvatelů, mezi nimiž bylo mnoho krásných dívek, že se v něm zrodily líbezné hudební myšlenky, jež ho přiměly, aby napsal svá prvá kvarteta a několik písní, jež vytryskly z mladistvě čistého srdce, a jež zanechávaly velmi příznivý ohlas také v srdcích posluchačů. Jírovec sám hrál prvé housle a byl ostatně také výborně doprovázen. Tyto prvé plody jeho tvořivé hudební síly byly jakýmsi cestujícím obchodníkem náhodou přivezeny do Španěl, kde tato mladistvá díla dosáhla podle výpovědi několika

Sonate
pour le
Piano-Forté,
avec
Violon et Violoncelle
composée par
A. GYROWEZ.

N° 48. Du Journal de Musique
pour les Dames.

A Offenbach sur le Main chez J. André,
et aux adresses ordinaires

N° 387

Prix 1.15 x

Titulní list Jírovcovy sonaty pro klavír,
housle a violoncello, vydané u Andrého
v Offenbachu.

cestujících velké obliby a byla vysoce ceněna; zůstala však v cizině a ztratila se.

V Gmundenu byl hudební život na velmi dobré úrovni. Tamější ředitel kůru, jménem *Kaiser*, byl velmi zasloužilý hudebník, který měl k ruce několik placených hudebníků, takže mohl s pomocí některých diletantů výborně provozovat mše Haydnovy a Mozartovy.

Šest let latinských studií uplynulo a rodiče poslali Jírovce do Prahy, aby tam pokračoval ve vyšších studiích. Se čtyřmi jinými spolužáky vydal se tedy do Prahy, kde si společně s nimi najal byt a žil střídmě a skromně s tím málem, jež mu rodiče mohli dát s sebou; ba, vzal si se svými druhy i francouzského učitele, od něhož se naučil prvním základům této světové řeči. Tak žil nějaký čas, dokud nevyčerpal své prostředky a nebyl přinucen vydělávat si na živobytí vyučováním; byl přijat za učitele do rodiny zahradníka Laxy, kde dostával stravu a byt a za to měl povinnost učit jeho dva syny hře na housle a zároveň s nimi opakovat školní úlohy.

Ve volných chvílích zabýval se Jírovec stále hudbou, totiž psaním not nebo skladbou a tak ztrávil několik let; řídil na několika soukromých koncertech orchestr, hrál výborně na housle a složil vedle jiných věcí menuety a valčíky pro vojenskou hudbu c. a k. dělostřeleckého pluku, jež se tak lí-

bily, že bývaly po mnoho let se stálým úspěchem hrány v sálech města Prahy; byl tak vášnivým milovníkem divadla, že často dokonce prodal něco ze svého šatstva, jen aby mohl jít do divadla.

Stavovské divadlo bylo tehdy výborně vybaveno, jak orchestrem, tak solisty. Podnikatelem byl pan *Grosse*, proslulý herec; primadonna, madame *Körnerová*, vynikala jak hereckým nadáním, tak i vlastnostmi osobními a obecnstvo si jí velmi vážilo. Členem společnosti byl i pan *Spiess*, známý romanopisec a spisovatel, velmi protežovaný hrabětem *Königlem*, v jehož pražském i venkovském domě trávil většinu času a žil tam až do své smrti.

Hudba v Praze tehdy utěšeně vzkvétala. Divadelní orchestr byl výborný, chrámová hudba rovněž velmi dobrá, zejména v kostele sv. Víta (zámeckém kostele), kde byl ředitelem kůru [*Jan Antonín*] *Koželuh*; rovněž tak na Malé Straně v jezuitském kostele sv. Mikuláše, kde řídil hudbu *Mašek*,*) neméně dobře byla chrámová hudba provozována u sv. Jakuba na Starém Městě, kde nejčastěji hrával na varhany proslulý varhaník *Seger*. Za prvního chrámového kapelníka a ředitele divadelního orchestru byl tehdy považován *Strobach*. Po něm následoval pak

*) Vincenc Mašek stal se ředitelem kůru u sv. Mikuláše až r. 1794. Jírovec se zde patrně mylí s dobou svého druhého pražského pobytu.

Praupner, přepjatý, při tom však velice obratný a pilný ředitel orchestru. Byl zároveň nesmírně vášnivým houslistou a velkým znalcem smyčcových nástrojů, měl velký počet houslí a dnem i nocí se zabýval jejich zdokonalováním a sesílením jejich zvuku. Dal si zhotovit pilu, podobající se silnému houslovému smyčci a po celé hodiny s ní piloval struny a pokoušel se tak zlepšiti tón houslí.

Tak žil Jírovec hudbě a právnickým studiím. Náhle však onemocněl, dostal horečnatou zimnici a odvezli ho do nemocnice k Milosrdným bratřím, kde musel pobýt tři měsíce, dokud po trojí recidivě se konečně neuzdravil; cítil se však tak sláb, že nemohl ve svých studiích pokračovat. K dalšímu studiu nestačily mu ani prostředky a musel tedy Prahu opustit. Hrabě Fünfkirchen, nadšený milovník hudby, vzal si ho k sobě za sekretáře a Jírovec měl nejkrásnější příležitost stále víc a víc prohlubovat svoje hudební nadání; všichni služebníci a úředníci hraběte musili totiž být hudebníky, takže společně utvořili jakýsi orchestr. Tam začal Jírovec zprvu skládat malé partie pro dechové nástroje a když poznal, že se těmito partiím dostává pochvalného uznání a že v létě se venku výborně osvědčují, napsal jich dvanáct a byl tím podnícen psát i větší díla, oddávaje se stále s větší láskou a radostí své hudební tvorbě.

Tak počal Jírovec psát své první symfonie a poznáv, že jsou přijímány s velkým úspěchem, napsal jich postupem času celkem šest. Kromě toho složil několik serenád pro dechové nástroje, koncertantní symfonii i operu, k níž si sám napsal text; operu poslal do Brna tehdejšímu kapelníku Václavu Müllerovi, který mu ji však vrátil s poznámkou, že se pro brněnské divadlo nehodí.

Hrabě František Fünfkirchen trávil zimu každoročně v Brně a při té příležitosti brával s sebou i Jírovce. Hrabě byl tak laskav a doporučil co nejvřeleji hudební nadání Jírovcovo vysokému panstvu brněnskému, jež pak rozhodlo dát provést symfonie mladého autora plným orchestrem na svých týdenních velkých koncertech. Symfonie se tak líbily, že byly kladeny na roveň nejlepším symfoniím té doby, což zjednálo mladému autorovi široký věhlas a zvučné jméno; radili mu, aby jel do Vídně zkusit tam další štěstí, což se později také stalo. Za svého pobytu v Brně učil se Jírovec po několik měsíců u velmi oblíbeného a slavného houslového virtuosa jménem Součka, s nímž pak zahrál mnoho dvojkoncertů při velkých slavnostech chrámových i na domácích koncertech; seznámil se v Brně také s kapelníkem tamějšího velechrámu, panem Gravanim, jenž se v Brně těšil velké vážnosti, jak pro své umění, tak i pro svůj charakter a jenž udržoval chrámovou hudbu v stálém

rozkvětu a na stále vysoké úrovni. Prováděl velmi přesně Haydnovy a Mozartovy mše a všemožně se snažil udržeti na výši pravou klasickou chrámovou hudbu.

Z komorní hudby byla tehdy velmi oblíbená Pleyelova kvarteta*) a stejně i symfonie Dittersdorfovy, Hoffmeisterovy, sonáty Koželuhovy, Maškovy a j.

V divadle byly střídavě hrány opery a činohry. Kapelníkem byl Václav Müller. Nejkrásnější velké koncerty byly však pořádány v domě hraběte Troyera, který velmi dobře trubil na lesní roh a byl nejhorlivějším ochráncem hudby v Brně, a nelitoval nákladů, aby ji stále udržoval v rozkvětu. Oba jeho pp. synové byli rovněž příznivci hudby i dobrými diletanty. Hrabě František Troyer byl virtuosem na anglický roh a hrabě Ferdinand Troyer výborným virtuosem na klarinet. — Jírovec obdržel velmi dobré doporučující dopisy pro Vídeň, kam odjel, když byl vybaven vším potřebným.

Doraziv do Vídně, byl uveden k panu dvornímu radovi v. Keesse, který byl znám jako největší přítel hudby a amatér vídeňský; dával týdně dvakrát ve svém domě společenské koncerty, na nichž se scházivali nejvýznamnější virtuosové, dlící tehdy ve Vídni, i největší skladatelé, jako Jos. Haydn, Mo-

*) Prvých šest kvartet Pleyelových vyšlo až r. 1785; Jírovcova zpráva o jejich oblibě v té době, t. j. na začátku let osmdesátých, je sotva správná.

zart, Dittersdorf, Hoffmeister, Albrechtsberger, Giornovichi a j., a na nichž byly hrány Haydnovy symfonie. — Mozart nejčastěji hrával na fortepiano a Giornovichi, tehdy nejslavnější houslový virtuos, zahrál zpravidla nějaký koncert; paní domu pak zpívala.

Jednoho večera se stalo, že se Mozart neobjevil hned s počátku na koncertě; dlouho na něho čekali, protože slíbil přinést paní domu novou píseň. Poslali tedy několik sluhů, aby ho vyhledali; našli ho konečně v jednom hostinci a poprosili ho, aby hned přišel, protože ho již všichni očekávají a těší se na novou píseň. Teď se teprve Mozart rozpomněl, že píseň ještě nesložil; požádal hned sluhu, aby mu přinesl kus notového papíru — a když se tak stalo, začal Mozart v hostinském pokoji píseň skládat a dokončiv ji, šel s ní na koncert, kde ho všichni již netrpělivě očekávali. Jemně mu vyčiniťše, že se tak opozdil, uvítali ho všichni co nejsrdečněji; když pak zasedl ke klavíru, paní domu zazpívala rozechvěným hlasem novou píseň, jež byla nadšeně přijata a odměněna potleskem.

V této společnosti poštětilo se Jírovcovi seznámit se s nejslavnějšími mistry vídeňskými, kteří se k němu také co nejpráteleštěji a nejlaskavěji chovali.

Nejdobrosrdečnějším z nich zdál se být Mozart; díval se na mladičkého ještě Jírov-

ce tak účastným pohledem, jakoby chtěl říci: »Ubohý, mladý muži, vstupuješ po prvé na cestu velkého světa a teskně očekáváš od svého osudu události příštích dob!« — Jeho pohled hluboce dojal mladého Jírovce, jehož srdce mu bylo od té chvíle zcela oddáno. Haydn se usmíval poněkud šibalsky, Dittersdorf byl vážný, Albrechtsberger zdál se být zcela lhostejný; Dubrovničan Giornovichi byl trochu zamračen, přece však dobrosrdečný. — Giornovichi se narodil na lodi na vodách dubrovnických a neměl tedy skutečné vlasti — jelikož však byl narozen na vodách dubrovnických, byl obecně nazýván Dubrovničanem. Byl sice nejznamenitějším houslistou své doby, ve skladbě však neměl mnoho zkušeností a požádal proto Jírovce, aby mu napsal doprovázející hlasy a ritornelly, což se také stalo a za což mu Giornovichi byl v té době velmi zavázán.

Tak žil nyní Jírovec ve Vídni a s vytrvalým úsilím využíval dob svého mládí k většímu rozvoji svého nadání; prohlížel si památnosti města a zároveň navštěvoval znamenité skladatele a hudebníky, aby jejich radou a podněty postoupil dále. Z téhož důvodu navštívil i Mozarta, který ho co nejserdečněji přijal; povzbuzen jeho vlídností a srdečností, poprosil ho Jírovec, aby si prohlédl jeho mladistvé práce, šest symfonií, a řekl mu o nich svůj úsudek. Mozart jako pravý dobrodinec vyhověl jeho prosbě, pro-

hlédl práce, pochválil je a slíbil mladému umělci, že provede jednu z těchto symfonií na svém koncertě v sále »Mehlgrube«, kde pořádal šest předplatných koncertů, což se také na jednom čtvrtku uskutečnilo. Symfonie byla v koncertním sále Mehlgrube provedena úplným divadelním orchestrem a dosáhla obecného úspěchu. Mozart ve své vrozené dobrotě vzal mladého umělce za ruku a představil ho obecenstvu jako autora symfonie. To bylo první Jírovcovo veřejné vystoupení na jeho umělecké dráze ve Vídni, v kteréžto době mu bylo asi 18 let.*) — Prodal svých prvních šest symfonií J. Jasnosti knížeti Kražalkovicovi, velkému milovníku hudby, který měl svůj vlastní úplný orchestr, jehož ředitelem byl p. *Zistler*. Kníže dal pak všech šest symfonií provést na koncertě, na nějž byli pozváni J. Jasnost kníže Esterhazy a mnozí vznešení šlechtici a hudební znalci, kteří pak symfonie velmi pochválili a ocenili. Kníže Esterhazy projevil přání mít tyto symfonie a požádal knížete Kražalkovice, aby mu je přenechal. Kníže Kražalkovic dal tedy hned těchto šest symfonií opsat obratnými opisovači a v krásné vazbě je daroval knížeti Esterhazymu, jenž je pak dával svým vlastním úplně obsazeným orchestrem za řízení jakéhosi *Josta*

*) Mozart uspořádal tyto koncerty v r. 1785 a to vždy v pátek (ne ve čtvrtek), počínaje 11. únorem. Jírovcovi bylo v té době 22, ne 18 let.

velmi často provádět a nalézal v nich velké zalíbení. Jírovec se vydal do Prešpurku a cestou v Hainburgu měl čest být představen Jeho Excelenci hraběti Batthyanimu, který si rovněž vydržoval vlastní orchestr a který také oněch šest symfonií za dobrý honorář od Jírovce koupil. — V Prešpurku ztrávil Jírovec několik dní, navštěvoval divadlo, jež bylo tehdy vybaveno jen velmi prostředními silami, zašel si na Luka i na jiná význačná místa a vrátil se pak do Vídně, kde se živil z části z výtěžku svých skladeb, z části pomocí a podporou svých tehdy ještě žijících bratrů, vyčkávaje příznivé příležitosti, jež by mu otevřela cestu k jeho příštímú štěstí.

Jírovec měl tři bratry a sestru, ti všichni jsou nyní již mrtvi. Nejstarší bratr, Jan, zemřel v Budějovicích jako úředník biskupské konsistoře; — druhý bratr, Václav, zemřel v Gmundenu (v Horních Rakousích, Solná Komora) jako starosta, jenž dvakrát prodělal nepřátelský vpád francouzské armády; s nasazením vlastního života zachránil při tom městu 300.000 fl., jež by se byly staly kořistí nepřitele. Byl jako starosta tak zaměstnán, že ve dne ani v noci neměl klidu; a krom toho s ním nepřátelé zle nakládali a často mu vyhrožovali smrtí, nemohl-li splnit hned všechny požadavky; vůbec jen jemu jedinému děkuje Gmunden za své zachránění; ostatní úředníci prchli, on jediný musil zůstatí a vytrpěti všechno zlé a nepří-

jemné; ke konci války byl raněn mrtvicí; na celé levé straně ochrnut, zemřel po dvou letech, neobdržev nejmenší odměny.

Třetí bratr, František, byl jako duchovní přijat k Piaristům a obdržel klášterní jméno Mikuláš. Zemřel jako vicerektor ve Strážnici na Moravě v 86. roce svého věku.

Sestra se jmenovala Kateřina. Byla provdána za krajského komisaře Pavla Janko, zemřela jako vdova v Klatovech a zanechala syna Františka Janka, jenž nyní žije v Praze jako c. k. guberniální rada. V Praze též žije druhý synovec, František Schmück, který si vzal za ženu dceru Jana Jírovce a je tam nyní apelačním radou.

Třetí synovec, Alois Scheibel, který se oženil s dcerou jeho bratra Václava, žije nyní v Linci v Horních Rakousích a je lékařem.

Když Jírovec ztrávil ve Vídni nějaký čas, v naději, že bude přijat do služeb knížete ze Schwarzenbergu, vydržujícího si znamenitou kapelu, k čemuž však pro pletichy prvního ředitele orchestru nedošlo, stalo se náhodou, že z Říma od knížete Ruspoliho došla hraběnce Breunerové do Vídne žádost, aby se poohlédla pro Monsignora knížete Ruspoliho po mladém muži, dobrém houslistovi, který zároveň by byl schopen zastávat místo sekretáře. Jelikož bylo známo, že Jírovec studoval práva a byl také dobrým houslistou, zeptala se Její Excelence hraběnka

Breunerová, zda by se nerozhodl přijmouti tuto nabídku? Jírovec, který beztak vždy toužil podívat se do Italie, nabídku radostně přijal, uspořádal své věci, rozloučil se, jak se slušelo, všude tam, kde byl častým hostem, a připravil se na cestu. Den před odjezdem potkal náhodou dobrého a šlechtného Mozarta, jemuž se znovu co nejlépe poroučel; když Mozart uslyšel, že Jírovec skutečně odjíždí do Italie, řekl mu: »Šťastný muži! ach, jak rád bych byl, kdybych mohl jet s vámi! — Pohleďte, zde musím ještě vyúčtovat, abych si něco vydělal!« — Byla to poslední slova, jež Mozart s Jírovcem promluvil. Se slzami v očích a se stiskem ruky se rozešli.

Jírovec tedy nastoupil cestu do Italie. Za první cíl byly mu určeny Benátky, kde měl v paláci Její Excelence hraběnky Breunerové vyčkati, dokud nepřijede Monsignor kníže Ruspoli a nepřijme ho za sekretáře a učitele hudby. V Benátkách v domě hraběnky Breunerové byla hojně pěstována hudba, neboť Její Excelence zaměstnávala velmi dobrého virtuosa na housle, jménem *Kleczinského*, a sama též výborně hrála na housle; byly tam provedeny některé skladby Jírovcovy, jež se velice líbily a za něž byl mladý autor velmi pochválen.

Hudební život v Benátkách byl tehdy dosti průměrný. V kostelích místo vážného preludování hrávali na varhany písně

z oper nebo rouda z kvartet či sonát. Večer, kdy se obecenstvo v kroužcích shromažďovalo na náměstí sv. Marka nebo před kavárnami, produkovali se všemožní šarlatáni, kteří přítomným buď předváděli žerty nebo hráli na rozličné nástroje nebo dokonce prováděli komické opery, v nichž vystupovali podle starého obyčeje s vlasovými čepci a s dýkami a obveselovali obecenstvo. Za letních večerů jezdívali Benátčané v gondolách přes moře do Mestre, kde v 10 hodin večer byla předváděna opera a kde vůbec až do časného rána prováděna všeliká kejklířství a zábavy a odkud pak k ránu opět jeli zpět do Benátek na několik hodin spánku.

V Benátkách se v létě jen zřídka hrávalo divadlo, jen když na čas zavítala některá z kočujících společností, jež hrávaly z části pantomimy, z části špatné opery. Nejvýše ještě v soukromém kroužku bylo možno si občas poslechnout kvarteto nebo sonátu pro klavír, jinak byla hudba provozována jen poskrovnu. Dívčí hudební konservatoř pořádala tu a tam koncert, většinou jen pěvecký. Žilo zde sice několik nadaných kapelníků, ti však byli většinou pryč, protože skládali pro různá italská města na objednávku opery.

V té době přijel do Benátek Monsignor kníže Ruspoli, do jehož služeb vstoupil Jírovec jako tajemník a učitel houslí. Kníže ho přijal co nejsrdečněji a choval se k němu spíše jako k příteli a učiteli než jako k slu-

28

hovi a Jírovec se také vynasnažil, aby byl této přízně hoden. Kníže se ho vyptal na jeho rodiště, původ a vůbec na jeho poměry a vyslechl jeho odpovědi s velkým zájmem. Po několika dnech vyjeli z Benátek a Jírovec zcestoval pak s knížetem celou Itálii. Cesta vedla přes Ferraru, Padovu, Vicenzu, Bologni, Pisu, Livorno, Luccu až do Florencie, kde byla delší zastávka. Na této cestě uvedl kníže Jírovce jako umělce do předních šlechtických domů a Jírovec měl tedy štěstí, že si dobyl již jako mladý muž velké vážnosti. V Bologni byl Filharmonickou společností přijat za čestného člena a všemožně vyznamenáván. Tam se dozvěděl, že Rossinimu dal první základy kompozice Abbé Martini.*)

Ve Florencii byl Jírovec záhy po svém příjezdu přijat proslulou improvisátorkou Signorou Correou, u níž poznal i nejslavnějšího houslistu své doby, Signora *Nardiniho*, který mu prokázal laskavost, že mu i při svém vysokém věku zahrál houslovou sonátu. Čistý a jistý tón, pravidelné, pevné vedení

*) G. Rossini, narozený r. 1792, nemohl ovšem býti žákem Padre Martiniho, který zemřel r. 1784. Buď je to záměna s Mozartem, který rovněž byl jmenován členem boloňské Filharmonické společnosti (akademie), a který skutečně za svého tamějšího pobytu r. 1771 pod vedením Padre Martiniho studoval, nebo Jírovec zaměnil jméno P. Martiniho se jménem skutečného učitele Rossiniho na boloňském lyceu, jímž byl Abatte Stanislao Mattei (žák P. Martiniho). Rossini stal se však jeho žákem až r. 1807.

smyčce byly hlavními přednostmi Nardiniho hry, i když se znamenitou bravurou prováděl velmi obtížné pasáže. — Jírovec si dále prohlédl velkou uměleckou galerii, v níž jsou shromážděna nejkrásnější mistrovská díla sochařského a malířského umění, mezi jinými i slavná Venuše medicejská. Proslulý park a krásné divadlo, nazvané Pergola, náleží ke znamenitostem tohoto města, jež má nádhernou polohu a je dokola obklopeno krásnými letohrádky, nazývanými Ville, a překrásnými zahradami. Hudba byla ve Florencii pěstována s větší péčí a důkladností, protože zde německá škola převládala víc než v jiných italských městech a také proto, že se zde usadilo několik německých mistrů. Je nutno ještě podotknout, že ve Florencii je pověřeným sluhům pod ztrátou místa zapovězeno přijímat něco od cizinců při prohlídkách uměleckých děl a památností. Po zastávce ve Florencii vedla cesta dále přes Sienu až do Říma, vlastního sídla knížete Ruspoliho.

V Římě byl Jírovcovi v knížecím paláci vykázan slušný byt s fortepianem. Nyní teprve započala Jírovcovi služba, která záležela v tom, že hrával s knížetem denně několik hodin na housle a občas na jeho rozkaz napsal několik dopisů. Jírovec ovládal poměrně dobře francouzštinu, jakož i italštinu a mohl knížeti dobře posloužiti. Ostatní čas využil částečně ke své zábavě, částečně k pro-

30

hlídce četných významných památek města Říma. Seznámil se s mnoha umělci, mezi nimiž byli též četní Němci, jako malíř Rosa, Dies, Müller a j., i někteří významní umělci francouzští, jako David, St. George, Le Grand a j., s nimiž velmi často obědval u německého hostinského na Strada Trinità, blíže Piazza di Spagna.

Mnoho se tam hovořilo o umění, o událostech ve vlasti i o náhodných dobrodružstvích, jež se ve světě přihodí. Při té příležitosti chtěli také Jírovce, jenž byl tehdy ještě mlád, naučit kouřit tabák, s čímž on s počátku souhlasil; když však po prvé vtáhl kouř, udělalo se mu tak špatně, že div nepadl do mdlob. Pak však dýmku na kusy rozlámал a zahodil: od té doby se dýmky již nedotkl. Krátce nato objevil se tam již tehdy slavný spisovatel a básník *Goethe*, kterého velkovévoda výmarský poslal na Sicilii, aby tam prohlédl a popsal přírodní pamětihodnosti, mezi nimiž, vedle jiných věcí, hodných obdivu, jsou i zcela pravidelné bitvy a obrazce, vykreslené a vytvořené přírodou tak, jako by je malovali a vytesali přední umělci.*) *Goethe* se v Římě nějaký čas zdržel a *Jírovci* se naskytla vítaná příležitost blíže se s ním seznámit; tak se stalo, že *Jírovec* si spolu s *Goethem* prohlédl římské památky a starožitnosti, mnohou starou zříceninu s ne-

*) *Goethe* přijel do Říma 29. října 1786 a zdržel se zde do 22. února 1787.

bezpečím zlezl a ztrávil tak většinu času prohlídkou a prolézáním zašlých pomníků a obdivováním mnohých uměleckých pokladů. Prohlédli si lázně Caracalovy, jejichž stěny jsou pokryty zbytky mosaik a kde lze ještě spatřiti sály, v nichž se gladiátoři cvičili ve svých hrách a kde byly provozovány i jiné lidové zábavy. Také se tu a tam pod těmito zříceninami vyskytly zbytky starých hudebních nástrojů, což zavadalo příležitost pohovořit si a leccos poznamenat o staré a nové hudbě, při čemž Goethe také prokázal, že má správný názor o základech a zákonech hudebních a že nesdílí mínění s těmi, kdo pokládají každou hudbu, ať slohovou či neslohovou za dokonalou, když bizarními, neuspořádanými myšlenkami, hřmotem a hlukem nebo zmatenými modulacemi zní uchu cize, a kteří to pokládají v hudbě za něco nového, protože právě tato nepravidelnost a neukázněnost zní jejich sluchu nezvykle, čímž upadají mnozí i zdánlivě rozumní hudebníci v těžký omyl.

Když toto prohledávání a prohlížení tolika starožitností bývalo zhruba skončeno a den se schyloval, scházívala se večerní společnost, do níž přišli četní umělci a spisovatelé. Utvořili kruh uprostřed velkého pokoje, v němž stál kotel s řeravým uhlím, který přítomné (po římském způsobu) chránil před chladem — neboť již nastala zima — a který je důvěrně sblížoval. Goethe předsedal. Hovo-

řilo se o nejrůznějších věcech; každý vyprávěl zvláštní příhody ze svého života. Dobrodružství a náhody byly látkou vyprávění dokud nenastal pozdní večer, kdy se podávala různá občerstvení, jako chléb, sýr, salám a jiná studená jídla, k tomu pak bylo přineseno pivo, jež vařil německý sládek v Římě; tak uplynul co nej příjemněji večer a ke 2. či 3. hodině ranní se společnost rozcházela a každý se odebral domů, odpočinout si a připravit se na příští den. To se dělávalo, dokud Goethe neopustil Řím a neodcestoval do Neapole.

Jírovec si již tehdy toužebně přál navštívit Neapol a pracoval v tichu k tomu, aby se jeho touha co možná nejdříve splnila. V Římě se zatím seznámil s nejznamenitějšími hudebními umělci, mezi nimiž byli papežský kapelník *Boroni*, kapelník *Anfossi* a kapelník *Bianci*, vedle několika houslových virtuosů jako *Policia*, *Capanna* a j. Častěji hrávali smyčcová kvarteta, jež se v Římě jinak jen zřídka provozují, protože Italové mají v tomto oboru hudby jen málo zalíbení, provozující většinou hudbu vokální. Pěvecký sbor papežské kaple byl stále pokládán za nejlepší, byť i v něm bylo častěji slyšet krákorat starší hlas, který nezněl nej příjemněji a častěji byl celku na škodu, přece však bylo povznášející, slyšet tak vybraný soubor pěvců, který co nej přesněji prováděl církevní kánony, antifony a jiné formy cír-

kevní hudby; vše to v tak zvaném canto fermo.

Za svého dalšího pobytu v Římě zabýval se Jírovec velmi pilně skladbou, aby se v ní víc a víc zdokonalil. Tehdy také napsal svých prvých šest kvartet, jež pak dosáhla ve světě tak velkého úspěchu, vyšla tiskem v Paříži u Imbeaulta a ve velmi krátké době se dočkala sedmi nových vydání. Zvláštní na věci však je, že se Jírovec do dneška nedozvěděl, jak a s kým se jeho kvarteta dostala do Paříže, kde je vytiskli bez jeho vědomí; teprve po delší době se Jírovec doslechl, že v Paříži vyšla jeho kvarteta a několik symfonií. Jírovec dal poříditi jen jediný opis svých kvartet pro Její Excelenci hraběnkou Breunerovou, která dlela v Římě na návštěvě a byla knížetem Ruspolim pozvána k večerní zábavě, na níž byla tato kvarteta hrána a kde dosáhla obecného úspěchu.

Hraběnka Breunerová, choť rakouského vyslance v Benátkách, vášnivě milovala hudbu a sama výborně hrála na housle. Měla ve svém průvodu koncertního mistra Kleczinského a vydržovala také malý orchestr, sestavený z jejího služebnictva; tak se snad mohlo stát, že tato kvarteta byla buď přímo hraběnkou či jejím koncertním mistrem poslána do Paříže, což však dodnes je záhadou. Jírovec se zatím vedle svých záležitostí tajemnických zabýval většinou hudbou a poprosil knížete, aby ho seznámil s papežským

chrámovým kapelníkem Boronim, u něhož se chtěl ještě naučit vokální skladbě. To se také stalo a Jírovec byl představen kapelníkovi, který mu hned s počátku dal napsat arii na slova Metastasiova *Sogno il Guerrier le armi, il Pescatore le reti.**)

Jírovec arii napsal, vynasnaživ se jak v *ritornellu*, tak i ve vypracování arie vyličít náladu a smysl textu; když Boroni hotovou arii prohlížel, začal se v jeho tazích zračit údiv a teprve po chvíli zvolal: *Cosa Voi volete imparare ancora?* — »Co se chcete ještě naučit?« — Patrně mu byl cizí německý způsob zpracování a instrumentace a odtud jeho překvapení. Pochválil pak práci a zvláště ono obrazné a hudební vyjádření nálady arie, což se v italských operách vyskytuje jen zřídka. Jírovec navštívil pak Maestra ještě častokrát a byl jím vždy přijat s vybranou zdvořilostí. Všechny tyto příhody přispěly jen k tomu, že Jírovec tím více toužil po Neapoli, aby tam nabyt úplného hudebního vzdělání a dokonale si osvojil znalost kontrapunktu a přísných pravidel skladby, což si přál tím toužebněji, že do té doby

*) Citát je z nejslavnějšího Metastasiova libreta »*Artaserse*«, psaného původně pro Leon. Vinciho a později více než stokrát zhudebněného, m. j. také Gluckem, Hassem, Graunem, Jomellim, Myslivečkem, Piccinim, Boronim a j. Text zní správně: *Sogna il guerrier le schiere, le selve il cacciatore, e sogna il pescatore le reti, e l'amo.*

musel být pokládán spíše za diletanta a skladatele-samouka, neboť dosud vlastně neměl učitele skladby a všechna svá díla, jež zatím vyšla tiskem, napsal jen na základě svého vrozeného nadání.

Ovládán stále více touhou odcestovat do Neapole a zkusit tam své štěstí a vypěstovat své nadání, rozhodl se promluvit o tom s knížetem a poznat jeho mínění. Kníže byl tím dotčen, projevil nad tím svou nespokojenost a choval se od té doby k Jírovcovi lhostejně, ba s nevolí a začal na něm vyžadovat dokonce i služebnické práce. To Jírovec déle nesnesl a požádal za propuštění; kníže svolil jen nerad, Jírovec však nepovolil v provádění svého předsevzetí a obdržev několik dobrých doporučujících listů, opustil Řím a odkázán jen na sebe, odejel do Neapole, doufaje, že tam rozšíří své hudební vzdělání a připraví se tak co nejlépe na svou příští životní dráhu; před odjezdem do Neapole napsal však ještě svému otci a poslal mu dvanáct dukátů na důkaz své vděčnosti.

Cesta do Neapole minula bez překážek a nehod. Jírovec byl nyní zcela sám, odkázán jen na sebe v tomto velkém, živém a lidnatém městě. Jeho prvou starostí bylo naléztí byt, aby si uložil a uspořádal své věci a zařídil si podle možností slušně svůj pobyt. Neobeznámen s mravy a zvyky města, snažil se postupně zjistit, jak by se nejlépe vpravil do tamějšího způsobu života, aby se vyvaroval

nepříjemností a různých nehod. Seznámil se tehdy v jedné rodině náhodou s počestným obchodníkem, Švýcarem, který, vida, že Jírovec je ještě nezkušený mladík, mu poradil, jak se má chovat a jak si zařídit svůj život v Neapoli. Ve společnosti tohoto poctivce poznal Jírovec největší část Neapole, takže mohl pak sám bez průvodce procházet městem a obstarávat si své hudební záležitosti. — Odevzdal svá doporučující psaní a tak se mu poštěstilo, že byl většinou velmi dobře a přátelsky přijat. Zvláště laskavě ho přijal proslulý skladatel a kapelník Paisiello, který se pak k němu choval vždy co nejpozorněji a všemožně ho vyznamenával. Prohlédl některá jeho hudební díla, vyslovil mu své největší uznání, a protože si Jírovec přál doplnit své vědomosti o vokální hudbě, byl Paisiello tak laskav a pověděl mu o ní a zvláště o hudbě operní mnoho užitečného, čímž Jírovcovi velmi prospěl a mnoho ho naučil. Paisiello Jírovcovi tak přál a tak mu byl nakloněn, že ho brával s sebou na každou zkoušku a učil ho při tom, jak si má kapelník počínat na zkouškách a vůbec při hudebních produkcích.

Jírovec pak začal navštěvovat divadla. Když vstoupil do divadla S. Carlo, stanul jako bleskem zasažen, ohromen i udiven jeho velikostí a nesmírně oslňujícím leskem, stejně jako nádherou dekorací. Když pak uslyšel nádherný zvuk téměř stočlenného orches-

tru, připadalo mu, že se ocitl ve zcela jiném světě, a nevěděl, co dříve obdivovat; všude nádhera, lesk a vznešenost!

Tehdy byla primadonnou divadla Madame Labranne a její manžel, jeden z nejslavnějších virtuosů na hoboj, byl zaměstnán v orchestru, kde hrálo i mnoho jiných virtuosů na rozličné nástroje, takže orchestr neapolského divadla S. Carlo proslul jako jeden z nejpřednějších v celé Evropě. V divadle hrávali velmi často jedinou operu po mnoho měsíců, dokud ji nevystřídala opera nová, a když ta se nelíbila, vrátili se opět k předešlé, a tu hráli tak dlouho, dokud nebyla konečně provedena opera, která měla úspěch, čili jak se v Itálii říká, dokud se nová opera nevžila. Jírovec si vzpomíná, že po celé dva roky se těšila obecnému úspěchu jediná opera *Sisero e Deborah* od *Guglielmiho*. Podobně tomu bylo s balety, pro něž byli angažováni nejslavnější evropští tanečníci a tanečnice. Baletní hudbu psali zvláště k tomu určením skladatelé, kteří se museli dorozumět s baletními mistry a kteří se zavázali dodat zcela novou, pro dílo zvláště složenou hudbu.

Druhé neapolské divadlo se jmenuje *Teatro nuovo*, nové divadlo, nehrají se v něm však *Opere serie*, nýbrž *Opere di mezzo carattere*, čili *Opere semiserie*. Orchester tohoto divadla stejně jako vše ostatní je druhořadé. Zejména dechové nástroje byly tehdy špatné, a tak se jednou stalo, že Mozartova arie

z Figarovy svatby, kterou zpíval jakýsi Mandini jako vložku v jedné z oper, byla pro špatné obsazení dechových nástrojů dokonce vypískána. Toto divadlo hrálo střídavě s divadlem S. Carlo a bylo pokládáno za jakési místo oddechu pro přední pěvce.

Třetí divadlo, nazývané *Teatro dei Fiorentini*, hrálo rovněž denně, byly však v něm dávány jen komické opery, jako *Molinara la bella Pescatrice*, *Locanda*, *Barbiere di Siviglia* od Paisiella a j. Toto divadlo mělo proslulého komika Cassacelliho, který byl tak oblíben, že zazpíval-li jen za scénou jediný tón, propuklo obecenstvo v smích, a sotva se objevil na scéně, zazněl hlučný potlesk, jenž provázel pak každé jeho hnutí. Zvláště velký úspěch měl v Paisiellově opeře *Il Filosofo immaginario* — Domýšlivý filosof. Opera byla pro některé příliš smělé narážky na dlouho zakázána, po určité úpravě však znovu povolena a velmi hojně navštěvována.

V Neapoli bylo ještě čtvrté divadlo, nazvané *Carlino*, jež hrálo jen veselohry v neapolském lidovém nářečí. Toto divadlo bylo praprvým divadlem lidovým, kam hojně chodívali, radostně obětující své skromné grani (měděné krejcary) tak zvaní lazzaroni.*) Výborně se tam však bavívali a divadlo často navštěvovali i lidé vyšších kruhů, jak se již tak často stává ve světě, milujícím změnu.

*) lazzaroni = pojmenování neapolských proletářů, jehož bývá užíváno i jako nadávky (žebrák, mizera).

V té době se Goethe navrátil ze Sicilie do Neapole*) a potkal Jírovce na promenádě *al giardino Reale*, kterou pak spolu několi-kráte prošli, hovoříce mimo jiné mnoho o hudbě a vůbec o hudebním životě italském. Goethe při tom prokázal, že mnoho o hudbě ví; dokazoval, že staří italští mistři své ope-ry lépe kontrapunkticky propracovávali a dbali ve své práci víc o pěvce než o orchestr. Staří mistři se také vystříhali zakrývati hlas pěvcův silnou instrumentací, zvláště pak pří-lišným používáním dechových nástrojů. Pai-siello řekl kdysi, když se hovořilo o hudbě, že dechových nástrojů se má užívat v opeře jako květin na krásně prostřené tabuli, jen tu a tam jako ozdoby a ne nadbytečně. Vy-právělo se také, že při jakémsi rozhovoru, jehož se zúčastnilo několik kapelníků a oper-ních skladatelů, si kdosi z přítomných po-stěžoval, že se udržuje stále týž sloh, týž způsob psaní a že není patrný nijaký po-krok; v tom vyskočil starý *Guglielmi* a kři-čel svým ženským hlasem: »Ne, ne! Bůh uchovej! Nesmíme být příliš pokrokoví, mu-síme se snažit udržet obecenstvo při stříd-mém hudebním požitku; neboť půjdeme-li *my* příliš daleko, bude také obecenstvo žádat stále víc a víc, a bude-li se to stupňovat, k jakým koncům pak dospějeme? — Bu-de nutno zavřít divadla, poněvadž přesycené

*) Goethe přijel do Neapole 14. května 1787 a zů-stal zde do 4. června.

obecenstvo ztratí vkus a přestane do divadla chodit.«

Tak se hovořilo až pozdě do noci, kdy se každý odebral domů. V té době také uspořádal pan legační rada Hadrava u rakouského vyslance barona Thuguta několik koncertů, k nimž byli pozváni také Goethe i Jírovec.

Vstoupiv tam, zastihl Jírovec Goetha, jak stojí zcela sám a nepozorován na prahu dveří, vedoucích do velkého sálu. Jírovec hned k němu zamířil a vyzval ho, aby přece vstoupil dále do sálu a nezůstával tak stranou. Goethe zdvořile poděkoval a prosil Jírovce, aby ho zde jen klidně nechal stát, že slyší vše a že nemiluje styky s velkým světem. — Vystupování Goethovo v té době bylo vůbec velmi přívětivé, ba dokonce poněkud plaché a ponížené. Goethe se v Neapoli již dlouho nezdržel a záhy odjel domů.

Denních hodin využíval Jírovec k prohlídce rozličných památek města Neapole, mezi nimi mnoha překrásných kostelů, kde měl příležitost slyšet mnoho chrámové hudby, jež byla z části velmi dobrá, většinou však velmi prostřední, dle toho, jak významným skladatelem byl kapelník kůru. Neapol má velký počet kostelů, z nichž každý uctívá svého svatého jako patrona a v den jeho jmenin uspořádá k jeho cti velkou chrámovou slavnost; kapelník musí za pevně určený honorář složit novou mši, k jejímuž provedení smí si vybrat dle své volby účinkující

umělce: na ukončenou je večer u kostela uspořádán malý ohňostroj a tak končívají tyto slavnosti, jichž je do roka velmi mnoho. Na tyto slavnosti je odkázáno mnoho neapolských kapelníků, kteří si jen tak vydělávají na živobytí. V té době náleželi *Sala* a *Anfossi* k nejpřednějším mezi těmi, kdo se zabývali chrámovou hudbou. Ostatní kapelníci, kteří skládali opery jako: *Paisiello*, *Cimarosa*, *Guglielmi*, *Bianchi*, *Generali*,*) *Giordanielli* a j. se chrámovou hudbou zabývali jen poskrovnu.

Častý poslech chrámové hudby povznášel mysl Jírovcovu a vzbudil v něm touhu věnovat se tomuto oboru hudebnímu zvláště horlivě; rozhodl se proto, že si vezme, jakmile mu jen bude možno, učitele kontrapunktu a že se bude houževnatě věnovat svému záměru; v té době to však nebylo možno, neboť se mu již začaly ztenčovat peněžní prostředky a musel uvažovat, jak zlepšit své postavení. Jelikož se zatím již seznámil s mnoha lidmi a poznal již trochu Neapol, rozhodl se uspořádat subskripci na kvarteta, jež tehdy napsal, a to se mu tak podařilo, že si zaopatřil vydatnou částku, která mu zabezpečila nutné vydání a na nějakou dobu dostatečně kryla jeho ostatní životní potřeby. V té době se také stalo, že německý kupec Bray, velký

*) Jírovcův omyl: Pietro Generali, který se narodil r. 1783, nemohl ovšem v r. 1787 býti kapelníkem.

milovník hudby, kterého Jírovec poznal již dříve ve Vídni, přijel na několik měsíců do Neapole; tento mladý muž brával u Jírovce denně hodiny houslové hry a téměř denně u něho hrávalo kvarteto, v němž sám jako vášnivý diletant hrával druhé housle. Nebyl při tom skoupý a Jírovcovi se od něho dostalo vydatné podpory, která mu umožnila provést ono dřívější předsevzetí a brát u mistra hodiny kontrapunktu. Kapelník *Sala* byl v tomto oboru nejznámější, — byl zároveň učitelem kontrapunktu na konservatoři della Pietà, nejlepší ze tří neapolských konservatoří. Mistr Sala, jenž byl již pokročilého věku, projevil radost nad tím, že se mu dostalo mladého žáka Němce, který si již v oboru nástrojové hudby dobyl zvučného jména. Vyučování kontrapunktu počalo pak procvičováním stupnic a ježto Jírovec beztak byl již se spojováním akordů dobře obeznámen, přistoupili záhy k dvoj-, troj- a čtyřhlasu, a pak k fuze a kánonu, v kterémžto oboru byl mistr Sala znamenitým, výborným učitelem. Měl ve zvyku vydat se vždy po skončené hodině s Jírovcem na procházku na molo nebo do blízkosti Vesuvu a cestou musel mu Jírovec opakovati, čemu se naučil; když vyučování dospělo k fuze, musel se Jírovec zpaměti naučit a vyjmenovat mu veškeré podstatné části fugy, totiž téma, převrat, modulaci, imitaci, zvětšení a zmenšení tématu atd., až ke codě; byla to

velmi dobrá metoda, jakou je možno vřele doporučit každému, kdo se učí komposici.

V ostatním čase svého pobytu v Neapoli navázal Jírovec mnohé dobré známosti, jež mu byly velmi užitečny a nápomocny na jeho životní dráze. Byl uveden do domu nájemce *Ferriho*, velkého hudebního nadšence, u něhož byla třikráte týdně hrávána kvarteta. Do této rodiny docházel proto Jírovec téměř denně a vždy v kvartetech spoluúčinkoval. Tu a tam byla provedena i jeho kvarteta, čímž se jeho jméno stávalo vždy známějším a oblíbenějším. — Jinak spoluúčinkoval Jírovec i v jiných rodinách při hudebních produkcích za skromný honorář, kterým si přilepšoval.

V té době dlel v Neapoli ruský šlechtic,*) v jehož bytě byla častěji hrána kvarteta, za něž se účinkujícím umělcům dostávalo honoráře; také sem býval pak Jírovec zpravidla zván. Šlechtic měl však zvláštní zvyk, že každé chvíle hrajícím umělcům něco vytýkal, což velmi často pak končovalo mrzutostmi; a tak se též jednou stalo, že učinil i Jírovci zcela nezaslouženou výtku, kterou se ten tak urazil, že odložil svůj nástroj, totiž violu a odešel, vůbec se o šlechtice již nestaraje. Šlechtice se to velice dotklo a zarazilo ho to; byl patrně z Ruska zvyklý, že se všichni před

*) Tímto šlechticem byl patrně Andrej Kyrilovič hrabě Razumovský, který byl tehdy vyslancem v Neapoli.

ním klaněli a že museli jeho pošetilosti ponížene snášet; mladý Němec byl však jiného názoru a dokázal, že umělci v Německu nejsou zvyklí lhostejně a ponížene snášet bláznovství a nálady vysokých pánů, a že umělec dovede obhájit své právo a svou cenu před každým, kdo by mu chtěl nezaslouženě ublížit nebo ho bez příčiny potupit. Umělci byli sice tímto výstupem zaraženi, v skrytu se však těšili z toho, že Jírovec měl odvalu udělit šlechtici tuto malou lekci, aby se v budoucnu vyvaroval, vylévat si svou zlost na umělcích, již si jsou vědomi toho, co umí a již nemají zapotřebí dát se plísnit těmi, kdo nemají ani znalostí ani spravedlivého úsudku.

Mezitím žil Jírovec svým obvyklým životem a vydělával si svými pracemi na živobytí, při čemž se mu jedenkrát vedlo tak špatně, že právě na největší neapolský svátek, totiž na Jména Panny Marie*) 8. září ani neobědval, protože neměl peněz; celé jeho jmění se páčilo na jediný grani (krejcar), za který si koupil jen kus sýra a hrozen vína, jež byly jeho celým obědem. Den nato se mu zase již vedlo lépe; Angličan, který žil v Neapoli jako velkoobchodník, a s nímž se Jírovec již dříve seznámil — (jmenoval se Mr. Wasing) — byl tak laskav a častěji mu, když byl v nesnázích, půjčil nějakou částku,

*) Správně Narození P. M.

a tak se stalo, že Jírovec i tentokrát opět v panu Wasingovi našel příznivce, který ho vytrhl z nouze.

Mezi jinými výtečnými známými dostalo se Jírovcovi také cti, že pan legační rada Hadrava ho uvedl k anglickému vyslanci lordu Hamiltonovi, který ho velmi přívětivě přijal a pak velmi často zval k hostinám a ke koncertům, jež pořádal. Dům anglického vyslance stál na malé výšině na Strada Chiaja, kde vedle domu bylo i značně velké prostranství, k domu náležející. A jelikož měl anglický vyslanec výsadu, že z míst, kam sahá jeho majetek, nesměl být odveden žádný zločinec, shromáždil se tam vždy jistý počet zločinců, kteří tu setrvali tak dlouho, dokud jejich proces nebyl ukončen, či dokud jinak nedosáhli svobody. Příbuzní nebo přátelé jim tam denně donášeli stravu.

Jednoho večera, když Jírovec se vracel domů z *giardino reale*, byl na blízku tohoto místa několika lupiči zadrženi a oloupeni o vše, co měl s sebou; v tom přijížděl vůz, lupiči utekli a to Jírovce zachránilo.

Jindy, když Jírovec za krásné letní noci odpočíval na kamenné lavičce na molu (neapolský přístav, kam neapolští obyvatelé večer chodívali nadýchat se svěžího vzduchu), ucítil náhle na noze škusnutí, a spatřil, jak mu zloděj strhl s boty velkou stříbrnou sponku, jež se tehdy nosívaly, a utekl s ní.

Nepomohl křik ani volání o pomoc, zloděj uprchl. Krádeže bývaly tehdy v Neapoli na denním pořádku. Jednoho večera byly dáme, vystupující před divadlem z vozu, násilně vytrženy náušnice z uší; pachatelé zmizeli mezi davem a nebyli dopadeni, jelikož v Neapoli je mezi lidem vžito mínění, že prchající zločinec nemá býti zadržován, že je věci sbirriho (soudního sluhy), aby ho pronásledoval a dopadl. Zloději neapolští jsou rovněž proslulí tím, jak dovedou ukrásti kapesníky z kapsy. Ukradený kapesník lze však snadno opět koupiti za malou částku, protože jsou ihned na náměstí *Largo di Castello* vyvěšovány na dlouhém provaze, kde je možno si je opět vyhledati, za což se platí malý peníz. Na tomto náměstí schází se vždy velký počet tak zvaných lazzaronů, kteří, sedíce na zemi, buď hrají v karty nebo se baví hlučnou hrou (*la Morra*), polykajíce při tom macaroni, jež zde ve velkých kotlech vaří a prodávají.

Tito lazzaroni tráví svůj život většinou na ulici, pod širým nebem a živí se ponejvíce v blízkosti hostinců, kde čistí cizincům šaty nebo jim prokazují menší služby, za něž dostávají malou odměnu; jsou spokojeni s málem, jedí své macaroni a zpívají a radují se, jako by byli nejšťastnějšími lidmi na světě.

Bylo to v té době, kdy lord Hamilton pozval mladou dívku s její matkou z Londýna do Neapole, aby ji dal u nejpřednějších mis-

trů učiti jazykům, hudbě a všem jemným ženským pracím; dosáhla v nich v krátkém čase tak mimořádných úspěchů, že záhy se stala jednou z nejvzdělanějších a také nejroztomilejších žen, a tak se stalo, že lord Hamilton se s ní pak oženil a šťastně s ní žil. Když však po několika letech zemřel, stala se chotí slavného anglického admirála Nelsona, s nímž odjela do Egypta, kde ztrávila celý čas války na anglických lodích. Po smrti Nelsonově vrátila se do Anglie, kde žila až do své smrti.*)

Jírovec navštívil po čase opět své přátele, pro něž si přinesl doporučující listy a mezi nimiž byl i rakouský legační rada p. z Hadravů, jeden z nejhorlivějších přátel hudby v Neapoli, který byl u krále tak oblíben, že ho učil hře na lyru organizzatu (lidový nástroj neapolský); jeho prostřednictvím obdržel Jírovec zakázku složit pro krále šest serenád pro tento nástroj, což s radostí přijal a v krátkém čase serenády také vypracoval. Serenády se králi velmi líbily a Jeho Veličenstvo projevilo přání, poznat skladatele osobně a uslyšet také jeho právě složené symfonie. Byl pak určen den, kdy Jeho Ve

*) S Emmou Lyonsovou, svou pozdější chotí, přijel Sir William Hamilton již do Neapole, kde se s ní oženil r. 1791. Lady Hamiltonová nedoprovázela lord Nelsona na jeho egyptské výpravě, stala se teprve později jeho milenkou a matkou jeho dcery. Lord Hamilton zemřel až tři leta po Nelsonovi.

ličerstvo král dal na svém letohrádku Caserta uspořádat velký koncert, na němž byly Jírovcovy symfonie úplným orchestrem zahrány. Jírovec sám od houslového pultu řídil a Paisiello jako první dvorní kapelník hrál na fortepiano. Symfonie byly výborně provedeny a jak králem, tak celou vysokou a urozenou společností s pochvalou přijaty.

V přestávce koncertu ráčilo Její Veličenstvo královna povolati Jírovce k Sobě do své společnosti, aby mu ústně vyslovila svoji pochvalu. Její Veličenstvo se ho vyptalo na jeho původ, na studia i na všelicos jiného a opět ho pak propustilo, aby koncert mohl pokračovat.

Tato mimořádná milost, že královna sama s mladým umělcem promluvila a v přítomnosti celé společnosti ho dala zavolat, vyvolalo u všech přítomných velký úžas a podivení; nikdy se totiž ještě žádnému umělci nedostalo milosti, že by samo Její Veličenstvo s ním promluvilo a začalo mu klást otázky na takovém koncertě, kde byla shromážděna celá šlechta neapolská. — Mnozí také Jírovci tuto nejvyšší milost záviděli. Po skončeném koncertě vrátil se Jírovec opět do Neapole a žil dále svým obvyklým životem.

Brzy na to, když se již o této události v Neapoli mnoho namluvilo, poznal Jírovec švýcarského generála Aufdermauera, dosti již letitého a nejvyšš úctyhodného muže, který měl dvě roztomilé dcery a důstojnou choť,

rovněž Švýcarku. Často ho zvali do svého domu, kde se mu dostávalo tak dobrého přijetí, že po čase byl považován za druha a důvěrného přítele rodiny. Častěji byly zde pořádány velmi pěkné večírky, na nichž se nejvíce hrálo, deklamovalo, vyprávělo a jinak příjemně bavivalo.

Tak se též stalo, že mladší dcera Fanny našla v Jírovcovi zalíbení, a že i on dovedl co nejněžněji, nejčestněji ocenit a spláčet její přívětivost a náklonnost. Zdálo se, že i rodiče nevidí tyto přátelské styky neradi a tak Jírovec prožíval dobu úplného štěstí. Ale jako všechno na světě trvala i tato přátelská známost jen krátce. Františka se těžce roznemohla, dostala spálu a dlouho zápasila mezi životem a smrtí; nepřijala léku od nikoho než od Jírovce nebo od mladého důstojníka, který rovněž byl přítelem rodiny. Ani rodiče, ani starší sestra Isabella nesměli se jí přiblížit; tak Jírovec a onen důstojník museli sami ubohou nemocnou dnem i nocí ošetřovat, nestrachující se ani nákazy, ani únavy, aby, možno-li, nemocnou zachránili. Než všechna námaha a péče byla marna, Františka zemřela.

Tato truchlivá událost přiměla Jírovce k pevnému rozhodnutí opustit Neapol co nejdříve, nemohl však hned odcestovat, neboť mezitím ho Jeho Veličenstvo král opětně vyzval, aby složil pro lyru organizzatu nocturno a aby znovu provedl v Casertě své

symfonie. Když se tak stalo, obdržel Jírověc od Jeho Veličenstva krále honorář 200 uncí zlata. Těmito penězi vyrovnal své závazky v Neapoli, a když se mu ještě dostalo výborných doporučujících listů pro Milán a Paříž, rozloučil se se svými přáteli a známými a nastoupil svou cestu, a to přes Řím, Florencii a Milán.

V Římě se na své zpáteční cestě zdržel jen krátce; navštívil některé známé a prohlédl si ještě mnohé památky. Hudební život nalezl v témže stavu jako před dvěma lety; kapelník Boroni a Anfossi byli ještě na živu, a potěšilo je, že Jírovce opět spatřili; musel jim vyprávět, co zažil v Neapoli, a když tak učinil a všichni se srdečně rozloučili, vydal se Jírovec na další cestu do Florencie. Po krátkém pobytu ve Florencii, kde si znovu prohlédl museum a ostatní památnosti, a vykonal několik návštěv, snažil se nabýt přehled o stavu tamějšího hudebního života a shledal, že nástrojová hudba se zase o mnoho zlepšila, neboť zásluhou Nardiniho houslové školy a klavírní školy několika německých učitelů učinila tamější mládež značné pokroky a výborně se vyškolila ve všech hudebních oborech. Jírovec se pak vydal dále do Milána.

Byla právě doba karnevalu, když přijel do Bologne a zdržel se tam tedy několik dnů, aby uviděl rej masek v ulicích, který se zde koná stejně jako v Římě, a pak večerní koň-

ské dostihy, jež jsou pro cizince velmi pou-
tavou podívanou. Po skončeném masopustu
pokračovala cesta dále přes Parmu; když na
popoleční středu cestující dojeli na hranice
Milánska, do Lodi, uvítaly je k jejich velké-
mu překvapení masky, provozující na veřej-
né silnici své masopustní reje a tance; tepr-
ve později se dozvěděli, že v Miláně trvá ma-
sopust o několik dnů déle, a sice podle am-
brosiánského ritu, dle něhož se zde řídí. Po
této komické scéně jel vůz dále a Jírovec ko-
nečně dorazil do Milána, kde se zdržel něko-
lik měsíců. Hned po svém příjezdu se posta-
ral o odevzdání svých doporučujících dopi-
sů a byl přijat všude s vybranou ochotou a
přívětivostí.

Prvá cesta v Miláně vedla ho do domu ra-
kouského vyslance, hraběte Wiltscheka, kte-
rý ho co nejsrdečněji přijal. Pan hrabě ho
laskavě představil paní choti, rozené hraběn-
ce Claryové, jedné z nejroztomilejších, nej-
ušlechtilejších žen. Pozvali Jírovce hned na-
zítrí po jeho příjezdu k obědu, což se pak
často opakovalo.

Tehdy se v Miláně vůbec neobyčejně roz-
mohla pohostinnost. V každé rodině, kde Jí-
rovec odevzdal své doporučující listy, zvali ho
k obědu a všude ho také velmi rádi viděli.
Měl doporučení pro domy Litto, Sanazar,
Castiglioni, Casanuova, Anguissola a jiné
hraběcí rodiny, rovněž i pro přední rodiny
velkoobchodníků a bankéřů. U hraběnky

Anguissolové byl denně podáván oběd pro třicet hostů, k němuž každý cizinec, který byl hraběnce doporučen, měl každý den volný přístup a hraběnka bývala velmi ráda, když cizinec přicházel zvláště často použít jejího pohostinství. Tak tomu bylo i v mnoha jiných panských domech, kde bývali až roztrpčeni, když se cizí host jen zřídka objevoval; hned se vyptávali, není-li snad uražen či nebyl-li obsloužen podle svého přání? a tak dále. — Tím se stávalo, že Jírovec, měl-li více času, častokrát musel v jediném dni dvakrát na různých místech obědovat, aby panstvo neurazil. Později se Jírovec seznámil se slavným kapelníkem *Zingarellim*, který bydlel v domě markýzy Litta, u níž žil jako domácí přítel. Když ho Jírovec navštívil, seděl Zingarelli v županu u krátkého čtverhranného fortepiana a skládal. Vypadal ne-duživě a velmi si stěžoval na svou churavost. Vycházel jen zřídka a věnoval se v ústraní své komposici. Jírovec se také seznámil s tehdejším ředitelem konservatoře, kapelníkem *Minojou*, velmi ochotným a dobrým mužem, který ho obeznámil s celým zařízením školy i se způsobem života učící se tam mládeže. Ukázali mu všechny místnosti a někteří žáci se musili podrobit zkoušce, aby si host mohl učinit úsudek o jejich nadání. Největší nadání projevila mladá krásná zpěvačka, jež předstihovala všechny ostatní žáky jak silou hlasu tak svojí koloraturou;

byla předurčena k divadlu a jistě dosáhla v budoucnosti nejkrásnějších úspěchů. Budova konservatoře je veliká a krásná, rozdělená ve dvě zcela oddělené části, pro hochy a dívky. Ředitel konservatoře i profesori jsou placeni státem a profesori musí se před svým ustanovením podrobit zkoušce před ředitelem, který rozhodne, mají-li příslušné schopnosti, aby mohli být jmenováni.

V té době žilo v Miláně šest virtuosů, z nichž každý byl znamenitým mistrem některého dechového nástroje. Náleželi ke kapele vévody z Parmy a přijeli do Milána uspořádat koncerty. Vedl je *Rolla*, znamenitý virtuos na violu. Stal se později ředitelem orchestru v divadle la Scala. Krása a velikost tohoto divadla je něčím tak mimořádným, že na cizince, který do něho po prvé vkročí, padne jakási zvláštní hrůza, jež se pak změní v úžas a obdiv. Orchester má 80 členů, z nichž každý je osvědčeným virtuosem svého nástroje; orchestr má devět kontrabasů a 6 až 8 violoncell. Střední hlasy orchestru musí být sesilovány violoncelly, aby celá harmonie akordů dobře vyzněla, jinak by střední hlasy v síle ostatních nástrojů zcela zanikly. V divadle hrají velké opery a velké balety, k nimž vždy angažují nejnadanější umělce; při operním představení je však bohužel takový hluk, že hudbu není téměř slyšet, což musí pobouřit každého milovníka hudby. Jen když se arie nebo jiná

hudební čísla líbí, obecenstvo se uklidní a stává se pozorným; po skončené arii však začne starý hluk nanovo.

U baletu je tomu jinak; ten se setkává s větší pozorností, protože oko je zaměstnáno a děj i tance vyžadují větší účasti. Hudbu k operám i k baletům píší zvláště k tomu vyzvaní skladatelé, již jsou často vybíráni i z ciziny.

V Miláně je ještě několik jiných divadel, v nichž hrají opery a činohry, totiž *Teatro Rè, la Canobbiana* a *Carcano*, pak ještě čtvrté, v němž jsou provozovány jen loutkové hry. Hudba v Miláně vůbec vzkvétala. Také chrámová hudba byla uspořádána zcela podle římského způsobu; řádné pěvecké sbory provozovaly mše jen vokální, nebo o svátcích s nástrojovým doprovodem, při němž účinkovali také četní diletanti. —

Jírovec se dopoledne zabýval nejčastěji svými skladbami. Večer, nebyl-li někam přímo pozván, navštěvoval krajany, kteří dleli v té době v Miláně jako c. k. úředníci z Vídně, a hrával s nimi v karty nebo provozoval hudbu. Stalo se kdysi, že jeden z hráčů obdržel právě z Vídně zprávu, že zemřela jeho matka a zanechala mu jmění 40.000 zlatých k. m.; zpráva vyvolala sice u mladého muže menší chvilkový zármutek, hrál však dále a jen tehdy, když při brandlu prohrával, začal naříkat pro svou matku, neustále volaje: »Ach, má matko, má drahá matko!« Pak za-

se hrál dál a společnost propukla ve smích; takový účinek vyvolala tato smutná zpráva.

V téže době žil v Miláně proslulý skladatel Václav Pichl, který byl komorním skladatelem a kapelníkem u J. c. k. Výsosti knížete Ferdinanda, tehdejšího guvernéra milánského, který rád hostil všechny cizí virtuosy, neboť denně se u něho pořádal koncert, k němuž se scházela nejskvělejší společnost; virtuosové měli tak příležitost ukázat své umění a zároveň i pozvat panstvo na své koncerty. Pichl dosáhl jako skladatel symfonií, kvartet a chrámové hudby velké slávy a náležel tehdy k nejpřednějším skladatelům evropským.

Jeho syn žije nyní ve Vídni jako znamenitý architekt, podle jehož návrhů bylo provedeno množství mistrovských děl, největších staveb města Vídně, jako budova zemských stavů, dům hudební společnosti, který pro nedostatek místa musel být vybudován co nejúsporněji a nejdůmyslněji, a mnoho jiných. Otec Pichl byl zároveň výborným učitelem hry na housle a Paganini, známý velký virtuos, podle vlastní své výpovědi, nabyl od něho prvních pokynů a základů ve hře na housle.*) Jírovec byl v tomto domě přijímán s mnohými pozornostmi a stal se téměř denním hostem této významné rodiny.

Finance Jírovcovy začaly se však tenčiti a

*) Toto tvrzení není doloženo.

musel pomýšlet na cestu do Paříže. Bylo tedy rozhodnuto, vypsati subskripci na jeho nově složená kvarteta, jež velkomyslným úsilím paní hraběnky Wiltschkové dosáhla velmi dobrého úspěchu a umožnila Jírovcovi, aby v brzku pohodlně pokračoval v předsevzaté cestě do Paříže.

Jírovcovi se dostalo velmi dobrých doporučujících listů jednak do Janova, jednak do Paříže a když si odbyl všechny nutné návštěvy na rozloučenou, odcestoval do Janova, chtěje se odtud přeplavit do Francie.

Cesta do Janova vedla Alessandrií přes tak zvanou Bocchetta. Bocchetta je na konci pohorí, s něhož lze poprvé spatřiti na příkrém vrchu ležící město Janov, jehož domy jsou vesměs natřeny velmi pestrými barvami a poskytují nezvykle krásný pohled. Nádherně lze odtud přehlédnouti moře a tyto nejvýš zajímavé pohledy provázejí celou cestu až do Janova.

Doraziv do Janova, pokládal Jírovec za prvou svou starost odevzdati doporučující dopisy, jež obdržel v Miláně a Římě pro přední rodiny janovské, z nichž nejznamenitější byly rodiny Durazzo a Pallavicini. Hrabě Pallavicini byl nadšeným milovníkem hudby a Jírovec byl jím přijat s nelíčenou srdečností.

V tomto domě byla pak provedena nejnovější kvarteta Jírovcova, jež se tak líbila, že hrabě v jeho prospěch uspořádal pro tamní

šlechtu soukromý koncert, který Jírovcovi vynesl 50 zlatých dukátů. — Hudba byla v Janově pěstována víc než v ostatních městech Itálie a zejména mezi šlechtou bylo mnoho hudebních nadšenců, kteří se hudbou hojně zabývali. — Pozorná péče byla také věnována tamní chrámové hudbě, jež byla udržována na vysoké úrovni. — Zpěváci a hudebníci byli znamenití. — Pamětihodností města byl dům o 13 poschodích, velmi obdivovaný cizinci. Ulice janovské jsou velmi úzké i příkré, takže jen jediná cesta, totiž ulice Durazzo, byla sjízdná. Bylo tu možno shlédnouti několik vzorně uspořádaných soukromých galerií a knihoven, neboť místní šlechta se horlivě zabývala uměním a vědou, v nichž nalézala zalíbení. — Když Jírovec v Janově pobyl nějaký čas, začal si připravovat vše potřebné na cestu do Francie. Vyjednal si totiž s kapitánem jedné lodi, že bude přijat na jeho loď a přeplaven do Marseille, za což měl i se stravou platit kapitánovi denně dukát.

V určený den opustila loď Janov spolu se třemi jinými kupeckými loděmi, jež rovněž směřovaly do Marseille. S počátku byla plavba výborná, po několika dnech však se rozpoutala tak prudká bouře, že se loď octla v největším nebezpečí, že bude buď rozdrce na nebo pohlcena vlnami. Všechno na lodi bylo zpřevráceno a překáceno. Jírovec ležel na zemi v kapitánově kajutě, kterou si najal

zároveň se stravou, a byl smýkán z kouta do kouta; musel vynaložit největší úsilí, aby se rukama ubránil padajícím troskám nábytku a rozlámaného zařízení, aby ho nezranilo nebo nepotlouklo. V tomto bědném a zmateném stavu byla loď bouří hnána do leva ke Korsice; první ze tří lodí, jež vyjely zároveň z Janova, byla v dohledu ostatních lodí zajiata a odvečena tunisskými piráty, aniž mohla být zachráněna. To vše trvalo ještě více dnů, za ustavičné bouře a zuření větru, ve stálém nebezpečí života. Pak nastalo bezvětrí, jež upoutalo loď na témže místě a nedovolilo jí plout dále; během celé té doby byla z lodí pumpována voda, která vnikla již tak vysoko, že se stávala nebezpečnou. Kapitán, který stále láteril a křičel, svolal všechny cestující, ležící v kajutách a přinutil je, aby pomáhali a s námořníky přiložili ruku k dílu; zvláště tvrdě a netrpělivě obořil se kapitán na mladíka, který jel s chudšími cestujícími; Jírovec si toho povšiml a proto, jakmile se k tomu naskytla příležitost, vyzpítal se mladíka, jenž byl sice pobledlý, ale vypadal velmi spořádaně, na jeho životní osudy. Dozvěděl se, že je synem obchodníka z Hamburku a že opustil domov nazdařbůh, bez potřebných prostředků, rozhodl se, že se ho ujme a pomůže mu snad najít ve Francii místo. Zatím Jírovec ubohého mladíka podporoval pokud jen mohl; rozdělil se s ním o suchary a co mu mohl poskytnout ze stra-

vy, neboť té již začalo ubývat a kapitán byl nejvš přisný a pozoroval všechno velmi nevraživě. Nebezpečí zcela ještě neminulo, když se na moři rozpoutala nová bouře a vše se zdálo být ztraceno; kapitán klel a zuřil — námořníci a cestující naříkali, křičeli, prosili Matku Boží, svatého Antonína a všechny ostatní svaté o pomoc a přispění; loď byla nyní hnána k Hyerskému ostrovu a po velkém křiku a shonu byl konečně objeven v blízkosti hor záliv, kde se cestujícím podařilo dosáhnouti břehu a opustit loď; všechny věci museli však zanechat na lodi, jež pak plula dále do Marseille. — Když cestující vystoupili na břeh, potkali na blízku oslí poštu, již pak použili. Každý pokračoval ve své cestě. Jírovec, který vzal mladého kupce s sebou, cestoval na oslu přes vysoké pohoří do Toulonu, kde si den odpočinul, prohlédl si krásný přístav a proslulý arsenál a nazítří pak nastoupil cestu do Marseille.

Jírovcovi bylo nápadné, že, sotva jen vstoupil na francouzskou půdu, tázali se ho všichni, má-li kokardu, a vidouce jeho překvapení, řekli mu, že každý, kdo nyní přijede do Francie, musí nosit kokardu, neboť 14. července vypukla ve Francii revoluce. Jírovec, který se nikdy politikou nezabýval, tázal se: co je to revoluce? Ke svému velkému údivu vyslechl, co se 14. července 1789 v celé Francii stalo, a musel si rovněž ihned koupit kokardu a vetknout si ji do knoflíkové

dírký. Po tom všem, když si Jírovec v Toulonu odpočinul, najal si vůz a spolu s mladým kupcem vydal se do Marseille. Přibyv tam, vykonal potřebné návštěvy, neboť měl s sebou pro několik obchodníků dopisy a zároveň doufal, že se mu podaří prodat některé své skladby; v této zmatené revoluční době nebylo však ani pomyšlení na obchod. Dozvěděl se jen, že hudební spolek marseillský již s úspěchem provedl některé jeho symfonie a že četné jeho vytištěné skladby lze koupiti v Paříži, což pro Jírovce bylo úplnou novinkou, neboť v Itálii neslyšel o tom ani slůvka, a nevěděl ani, jak by se jeho skladby mohly dostat do Paříže, neboť sám tam z nich nic neposlal. Po této zprávě vzrostla však v něm touha, dostat se co možná brzo do Paříže, aby se tam o všem tom přesvědčil a také pokud možno něco prodal. Prozatím však ve své cestě nemohl pokračovat, jelikož musel teprve vyčkat, až do Marseille přijede loď, na níž byla všechna jeho zavazadla. Snažil se zatím najíti mladému muži zaměstnání, avšak marně; musel ho tedy ještě vzít s sebou, spoléhaje, že v jiném místě najde pro něho zaopatření.

Zatím si prohlédl staré i nové město a jeho památnosti, navštěvoval večer divadlo, kde našel výborný orchestr a dosti dobrou hereckou společnost; byly střídavě hrány činohry a také operety, při čemž jednoho večera se stalo, že herec, poněkud vyzývavě a

neslušně oblečený, musel se pro velký křik a pískání obecenstva vzdálit se scény a teprve slušně oblečen směl se znovu objevit a svou úlohu dohrát. Jírovce velmi udivilo a zároveň i potěšilo ticho a pozornost, již obecenstvo zachovávalo za představení a jež byla pravým opakem chování se obecenstva v Itálii, kde představení opery nebo komedie je provázáno bouřlivým hlukem, jenž kazí každý divadelní požitek a kazí všechnu radost nebo zájem. Hudební život v Marseille byl vůbec na výši; žilo tam mnoho dobrých diletantů a profesorů, kteří častěji provozovali dobrou hudbu a kteří se také vyznamenávali při provádění chrámové hudby. Spoluúčinkovali zpravidla hoši-zpěváci, kteří svými vysokými hlásky velmi vydatně přispívali ke zdaru celku; také varhaníci a houslisté byli dobří; jen dechové nástroje nebyly na výši. Ani vojenské hudby nebyly ještě dokonale vytvořeny, dokud se později nezlepšily a nepřizpůsobily německému vzoru. Tak ztrávil Jírovec nějaký čas v Marseilli, dokud nepřijela očekávaná loď, na níž byl jeho kufr a ostatní zavazadla.

Obdržev nyní všechny své věci, pokračoval Jírovec spolu s mladým kupcem ve své cestě do Lyonu. Všichni, s nimiž se za celé této cesty setkal, hovořili místním nářečím, jen vzdělanější vrstvy mluvily francouzsky. Všude na vesnicích a v menších městech bylo vidět šibenice, na nichž visel mnohý ne-

šťastný šlechtic, jemuž se nepodařilo uniknouti fanatické nenávisti luzy; v místech, kde byla městská zastupitelstva, museli se cestující vykázat pasem a teprve po jeho prohlídce mohli v cestě pokračovat. Když navečer míjeli kolem osad, spatřili všude, jak venkovská mládež, shromážděná buď na louce nebo v malých parcích, za doprovodu bubnu nebo píšťaly radostně tančí nebo zpívá revoluční písně a vysmívá se a nadává šlechticům.

Nedaleko města Aix v Provinci je pramen, kde voda stéká s volně stojící skály, zvané Vaucluse; jelikož je zcela blízko cesty, je hojně navštěvován cestujícími. Vyprávěli tam historku o Angličanu, jemuž se krása a nezvyklost pramene, rozlévajícího se do nádrže, z níž pak vytéká řeka, tak zalíbila, že nadšeně zvolal: »Jakou rozkoší by bylo zemřít v této vodní nádrži!« — Zaujat touto myšlenkou, odcestoval do Londýna, uspořádal tam své záležitosti, a vrátiv se pak k tomuto prameni, skočil do něj a utonul. —

Pak jeli dále až do Lyonu, kde učinili opět zastávku. Zde opět po prvé bylo slyšet francouzštinu, zatím co po celé cestě před Lyonem se hovořilo jen *patois*. Jírovec tam navštívil některé obchodníky, pro něž měl dopisy a šťastně se mu podařilo najíti u jednoho obchodníka místo pro svého mladého spolucestujícího. Mladík poděkoval Jírovcovi za dobrodiní, jichž se mu dostalo, a nastou-

pil nabídnuté místo; slíbil sice, že napíše, nedal však o sobě již ani nejmenší zprávy.

Čas svého pobytu užil Jírovec k prohlídce některých památností lyonských, mezi nimiž je mnoho krásných mostů, pak navštívil některé kostely, kde si poslechl vokalisty, kteří své obvyklé mešní písně zpívají v neobyčejně vysoké poloze, což zní velmi příjemně. Škole vokalistů věnují ve Francii vůbec mnoho péče, a zvláštní fondy jsou určeny k tomu, aby tato škola byla stále udržována v rozkvětu, stejně pak i kostelní hudby jsou vybaveny náležitými příjmy, aby řádnou a dobrou hudbou oslavily církevní svátky. Jírovec si také prohlédl některé ulice horního města a spatřiv tam náhodou hudební závod, vstoupil a vyptal se na tamní hudební život, o němž mu majitel závodu ochotně a rád podal zprávu. Jírovec se pak zeptal, má-li na skladě něco z novější hudby? — Nakladatel se chvíli rozmýšlel, pak však se zřejmým zaujetím zvolal: »O ano, v Paříži vyšla nová kvarteta od jakéhosi Jírovce, jež měla všude takový úspěch, že v krátku vyšla již v několika vydáních!« —

Kdo vylíčí pocit, který se při této zprávě zmocnil nitra mladého skladatele? — Jírovec se však nedal poznat, nýbrž požádal nakladatele, zda by si mohl prohlédnout výtisk těchto kvartet, ježž mu nakladatel také podal; Jírovec jej vzal a prohlédl a zachvěl se v nitru radostí, že vidí poprvé svá díla vy-

Andante-Moderato

Das erste Stueck

7. 8.

Musical score for voice and piano. The score is written on five systems of staves. The first system includes a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are in German: "Angst stuetzt sie nicht, sie stuetzt sich auf die Hand Gottes, so wie". The second system continues the lyrics: "Gott ist der Herr, der uns erloest, er ist unser Heiland". The third system continues: "er ist unser Schutz und unser Zuversicht, er ist unser Trost". The fourth system continues: "er ist unser Licht und unser Leben, er ist unser Gott und unser Herr". The fifth system continues: "er ist unser Vater und unser Herr, er ist unser Gott und unser Herr". The score includes various musical notations such as clefs, time signatures, and dynamic markings like *pp* and *mf*.

Kopie ženské slávy žení naši ma-ře obaf žení naši hle-je
 piano
 Druhá verze 10. srpna 1888.

Rukopis žirovcovy písne na slova V. Furcha.

tištěna, při čemž je třeba poznamenati, že se nedověděl, jak a kdo do Paříže kvarteta přivezl a prodal Imbeaultovi, u něhož pak dobře vytištěna a v krásné úpravě vyšla. Jírovec si výtisk ponechal, potlačil své radostné pohnutí a oddal se zcela své vnitřní radosti a naději, že se v Paříži uchytí.

Večer navštívil divadlo, posadil se podle tamního zvyku do lóže a vyslechl představení malé operetky, jež byla velmi dobře provedena. O přestávce spatřil Jírovce člen orchestru, který ho znal buď z Vídně nebo z Itálie a vyslovil jeho jméno. Nato vstali i ostatní členové orchestru, pozdravovali Jírovce radostně a přívětivě, po skončené operě přišli pak hned za ním a poprosili ho, aby šel s nimi na návštěvu k jakémusi nadšenému ctiteli hudby, u něhož chtěli ztrávit příjemný večer a kde budou všichni potěšeni, že Jírovce osobně poznají. Jírovec pozvání přijal a vydali se tedy na cestu do bytu hudebního nadšence. Jaký údiv a radost na obou stranách vyvolalo, když Jírovec, vstoupiv do pokoje, poznal, že oním hudebním nadšencem je sám nakladatel, u něhož ráno koupil svá vlastní kvarteta! Nakladatel začal teď Jírovcovi jemně vyčítat jeho skromnost, že se nedal hned poznat a pod. — Pak se večerelo, byly provedeny ještě některé skladby Jírovcovy a tak minula noc v radostné a přátelské náladě. Nakladatel ujistil Jírovce, že určitě v Paříži najde v panu Imbeaultovi vel-

mi řádného a velkomyslného nakladatele, který převezme a dobře mu zaplatí všechny jeho nové skladby. Pro Jírovce byla to velmi příjemná vyhlídka, neboť jeho finance se ztenčily již tak, že sotva zaplatil cestu až do Paříže. Leč povzbuzen nadějí, že v Paříži obdrží peníze, vsedl do cestovního vozu a odejel.

Čím více se blížil k Paříži, tím víc ubývalo jeho peněz, takže nakonec byl nucen zastavit své hodinky kočímu dostavníku, který mu půjčil pár franků, aby mohl jet dále. Tak se dostali až do Auxerrois: tam kotví na Seině poštovní loď, která denně odjíždí do Paříže, kam přijíždí k večeru. Této lodi Jírovec použil, aby se dostal rychleji do Paříže; nechal svůj kufr v dostavníku a sedl na velmi elegantní a značně prostornou loď, která za plavby přibírá s obou břehů řeky cestující, jimž se na lodi dostane jak občerstvení, tak zábavy, o niž je zde postaráno, neboť je zde kulečník a vůbec veškeré pohodlí; proto je také loď k večeru skoro plna hostí, i ze vznešené společnosti. I Jírovec zde utratil všechny své peníze, a když loď přistala v Paříži, neměl v kapse víc než šest sous. Povzbuzen nadějí, že brzy dostane peníze za svoje skladby, šel do nejbližšího hostince, najal si pokoj a objednal si dobrou večeři.

V hostinském pokoji, do něhož vstoupil, byli shromážděni četní příslušníci národních gard, kteří mezi sebou rokovali o revoluci a

vůbec o politice. Vidouce, že Jírovec je cizinec, snažili se všemožně od něho něco se dozvědět a zjistit jeho názory; Jírovec však dovedl své odpovědi volit tak, že se nedal zaskočit a tak chytře se vyhýbal každé lživé otázce, že nakonec se s ním velmi spřátelili a tak se také po večeři rozešli. Jírovec se pak odebral do svého pokoje na lože v nejtesknějším očekávání, co mu přinese nebo v co může doufat od příštího rána. Když se konečně rozbřesklo, byla prvá jeho cesta do nakladatelství k panu Imbeaultovi, rue St. Honoré, à la pomme d'or, jak mu lyonský nakladatel udal adresu.

Vstoupiv do závodu, zastihl tam krásnou, dosti silnou dámu, sedící za stolem a pročitající účetní knihy; hned se Jírovce zeptala, co si přeje? — Odpověděl, že by si přál mluvit s panem Imbeaultem. — Pohlédla na něho zkoumavým pohledem a zpozorovavši, že přišel v obyčejném cestovním obleku (neboť jeho lepší šaty byly ještě v kufru, který měl přivést teprve dostavník). — a že je poněkud neupravený, odpověděla, že citizen Imbeault není doma; jelikož Jírovec projevil lítost, že nezastihl pana Imbeaulta, s nímž musel velmi nutně mluvit, zeptala se ho chvatně, kdo že vlastně je, že po panu Imbeaultovi tak touží? — Odpověděl, že je německý skladatel, jménem Jírovec; sotva uslyšela jméno Jírovcovo, vyskočila dáma radostně a zeptala se, je-li snad týmž Jírov-

cem, který napsal ona krásná kvarteta, jež nyní vzbudila takový zájem a všem se tolik líbí? — Když Jírovec přisvědčil, že skutečně je oním skladatelem, změnila tón řeči i výraz tváře a řekla nejvýš zdvořile, že pan Imbeault ihned přijde, aby ho uvítal; zazvonila a za malou chvíli již spatřil Jírovec sestupovat po schodech, vedoucích do krámu, velkého, krásného muže v bílém županu; když mu dáma představila Jírovce a vyslovila jeho jméno, pan Imbeault radostně k němu přistoupil a požádal ho co nejpřívětivěji, aby šel s ním do jeho pokoje, aby si spolu o mnohém pohovořili. Sotva vstoupili do pokoje, zeptal se Imbeault, přivezl-li Jírovec nové skladby? — Když Jírovec přisvědčil, řekl Imbeault, že všechno koupí a zaplatí lépe než všichni ostatní hudební nakladatelé pařížští. Jírovec přisvědčil, že je ochoten prodat panu Imbeaultovi všechna svá nová díla, symfonie a kvarteta; jelikož však hudebniny spolu s ostatními věcmi byly v kufru, který přibude teprve příštím dostavníkem, požádal Jírovec do té doby o strpení, s čímž pan Imbeault také souhlasil. Zatím hovořili dále o jiných věcech. —

Pan Imbeault pozval Jírovce na oběd a vida, že jeho oblek je poněkud zanedbaný, upozornil, že v Paříži se musí strojit velmi elegantně a dobře, že je na to zde nutno věnovat mnoho peněz a zeptal se ho hned, nepotřebuje-li zatím peněz? — Když Jírovec

zcela upřímně přitakal, šel Imbeault do skříně, vzal 600 franků a dal mu je, doloživ, že mu je zatím poskytuje jako zálohu, a že se o ostatním spolu již shodnou. Jaké radostné pohnutí se v té chvíli zmocnilo mysli Jírovcovy, lehce si domyslí každý, kdo uváží, že přišel do Paříže jen se šesti měděnými krejčary a že se octl zcela neznám a k tomu ještě v době revoluce v tak velkém městě, bez prostředků, nemoha očekávat pomoci odnikud než od svého nadání — důvěruje jen vlastní prozíravosti! Jírovec poděkoval panu Imbeaultovi za toto přátelské jednání a slíbil přinést svoje hudebniny hned, jakmile dostane kufr, což se také v krátku stalo. —

Když pak Jírovec podle svého slibu hudebniny přinesl, určili den, kdy se měla konat zkouška. Přední umělci orchestru Velké opery byli k tomu pozváni, a Jírovec při tom seznal, s jakou láskou, ba vášní k hudbě se francouzští umělci snažili všechno správně pochopit a provést. Tak byly nyní s pronikavým úspěchem a znamenitou pochvalou provedeny dvě symfonie. Když pak Jírovec předložil ke zkoušce třetí symfonii G-dur, začali si ho přítomní prohlížet zkoumavým, téměř podezíravým pohledem, a významně se ho tázali, je-li tato symfonie skutečně jeho skladbou? Když přisvědčil, vyžádali si k nahlédnutí partituru a když ji takt za taktem co nejpodrobněji prohlédli a shledali, že vše souhlasí a správně odpovídá, začali všichni

Jírovcovi blahopřát a vyprávěli mu, že tato symfonie je již vytištěna — že je prováděna na všech divadlech a koncertech jako jedna z nejoblíbenějších skladeb, že však je tištěna pod jménem Josefa Haydna; tomu se Jírovec přirozeně nemálo podivil a tázal se, jak se mohlo stát a kdo se odvážil dát jeho dílo v Paříži pod cizím jménem do tisku? Odpověděli mu, že je pro něho velkou ctí, když jeho symfonie byly pokládány za práci Haydnovu a že jejich nakladatelem je pan Schlesinger.*)

Jírovec odebral se hned do hudebního nakladatelství pana Schlesingera, aby se dozvěděl, jak se věci udály, a bylo mu řečeno, že německý houslový virtuos jménem *Tost* přišel z Vídně do Paříže a přinesl s sebou tři symfonie, jež prodal jako symfonie Haydnovy, a tak se stalo, že tyto tři symfonie byly vytištěny se jménem Haydnovým. Tost byl hudebním ředitelem kapely Jeho Jasnosti knížete Esterhazyho, a když kníže si Jírovcovy symfonie přinesl, dal si je Tost opsat a přivezl je do Paříže, kde byly přijaty s velkým úspěchem a provozovány na všech divadlech a koncertech.

Jírovec pak žádal, aby symfonie byly opatřeny *jeho* jménem, tedy jménem skutečného autora, což mu bylo slíbeno; jelikož však bylo již rozesláno příliš mnoho exem-

*) Jírovcův omyl: Moritz Schlesinger působil jako nakladatel v Paříži teprve od r. 1822.

pláňů a v oběhu byly i četné přetisky, je do-
dnes většina těchto symfonií opatřena jmé-
nem Haydnovým. Záležitost byla pak podle
možnosti urovnána a byl pak určen další den
ke zkoušce na nových šest kvartet Jírovco-
vých. Právě tak jako v případě symfonií,
zkoušeli pařížští umělci i tentokráte s nadše-
nou láskou a nejsvědomitější přesností, při
čemž došlo k zvláštnímu žertu. Za produkce
byla totiž na stůl postavena ohromná taba-
těrka a každý umělec, který se dopustil chy-
by, musel si za trest a za výsměchu ostat-
ních z tabatěrky šňupnout a kromě toho
musel zaplatit malou pokutu. Tak za smíchu
a spokojené nálady skončila zkouška a kvar-
teta byla nadšeně přijata a pak vytištěna.
Nato pan Imbeault pověřil Jírovce novou za-
kázkou, složit pro něho rovněž tři symfonie,
kteroužto objednávku Jírovec přijal a hned
se pustil do práce.

Ranní hodiny věnoval Jírovec skladbě a
jelikož pojal úmysl odejet po čase do Lon-
dýna, vzal si anglického učitele řečí, jmé-
nem Davise, u něhož pak denně bral hodinu
anglického jazyka. Nevšímaje si ustavičného
hluku a bubnování, jež se ozývalo ulicemi pa-
řížskými, Jírovec ve svém pokoji pilně stu-
doval.

Jednoho rána, vstoupiv do pokoje, vypra-
voval učitel řečí Jírovcovi, že v blízkosti to-
hoto domu pověsila právě luza na lucernu
pekaře, protože pekl špatný chléb a nechal

jej dokonce ve sklepě zplesnivět. To bylo v Paříži v té době obvyklé; celé zástupy luzy táhly s křikem a lomozem ulicemi a na všech rozích mluvili k lidu tak zvaní revoluční kazatelé, kteří mu s kazatelen vykládali o rovnosti a svobodě a bez přestání se ozývalo bubnování, neboť každé ustanovení, na němž se usnesl tehdejší národní konvent, bylo takto obecenstvu oznamováno. To trvalo po celý den; Jírovec však ve svém pokoji až do odpoledne si pilně hleděl své práce, pak se naobědval, načež si vyšel na malou procházku buď na boulevard nebo do Champs Elysées, večer co večer navštěvoval pak divadlo, kde bývalo většinou velmi hlučno a bouřlivo. Po skončeném představení zazpívali přítomní vždycky s bezpříkladným nadšením několik vlasteneckých písní, po nichž pokaždé několik mladíků, písněmi rozohněných, dalo se odvést na vojnu a hned odcházeli k armádě, kde teprve se jim dostalo vojenského výcviku.

Imbeault zavedl jednoho večera Jírovce do divadla, tehdy pojmenovaného Feydeau, kde byla po druhé hrána nová opera Cherubiniho Lodoiska. Jírovec žasl, že je divadlo poloprázdné, třeba opera byla dílem vynikajícího mistra; ať však byla jakkoliv krásná, nelíbila se.*) Z toho je patrné, že Pařížané

*) Jírovcovy údaje jsou zde vesměs nepřesné: Cherubini v té době (1789) nebyl ještě tak uznávaným

v té době chtěli slyšet jen své revoluční písně a pro vyšší hudbu měli dosud málo smyslu, což se ovšem později zcela změnilo, když byla založena konservatoř a vše se začalo jinak vyvíjet. Cherubiniho opera Lodoiska byla napsána ve velmi půvabném romantickém slohu, obsahovala znamenitá hudební čísla, z nichž ouvertura, introdukce a četné ensembly mohly být označeny za vynikající, a přece byla opera přijata s neúspěchem; ve Vídni stala se později oblíbenou operou a byla provozována v divadle na Vídeňce vždy před zcela naplněným domem. Madame Campi byla primadonnou divadla, pan Siboni prvním tenoristou a pan Mayer prvním basistou.

Paříž byla tehdy velmi rozvrácena, všechno panstvo uteklo, jelikož před lidem si nebylo jisto životy a bálo se zavraždění. Doporučující dopisy, jež si Jírovec pro přední pařížské rodiny přivezl z Neapole, Říma, Milána a Janova, musel na radu svých dob-

mistrem; jeho Lodoiska byla poprvé provozována až 18. července 1791, měla však hned od počátku živý úspěch. Einstein soudí ve svém vydání Jírovcova životopisu, že operou, o níž zde J. píše, byl buď Demophon, první opera, kterou Cherubini napsal pro Paříž a jež byla hrána jen v prosinci 1788 a lednu 1789, nebo rovněž neúspěšná opera téhož názvu od Chr. Vogela, poprvé provedená 22. září 1789. Obě tato díla dávala však Velká opera, nikoliv divadlo Feydeau, otevřené až v lednu r. 1791.

rých přátel spálit, aby si nezpůsobil velké nepříjemnosti, kdyby je u něho našli.

Tak to tehdy v Paříži vypadalo. Velká opera měla sice dobré zpěváky, ale byla za těchto poměrů špatně navštěvována. Dávali Gluckovu operu Iphigenii v Aulidě a divadlo zelo prázdnotou. Gluckovy opery jsou zde každoročně prováděny na paměť velkého mistra. V té době se denně hrálo v 33 velkých i malých divadlech, kde vždy po skončeném představení zahrál orchestr Marseillaisu a ostatní vlastenecké písně v duchu tehdejší doby a obecenstvo zpívalo s sebou s takovým nadšením a jásotem, či lépe, řvalo s takovou zuřivostí a nevraživostí, že jakýkoliv popis je nedostatečný a líčení slabé. Výsledek toho byl, že denně po představení spěchal celý zástup posluchačů rovnou na odvodní místo, kde se dávali zapsat za nováčky do armády. Zpěváci stejně jako členové orchestru dali se najímat do vojska, takže často byla představení zdržována a museli být vyhledáni jiní náhradní členové. Jednou se stalo, že v divadle Palais royal hráli operu nazvanou *Le marechal ferrant*,*) v níž zastupující tenorista zpíval hlavní úlohu; tenorista se nelíbil, obecenstvo začalo reptat, na prosbu ředitele však svolilo, aby zpěvák zazpíval ještě druhou arii, v níž se však líbil ještě méně. Obe-

*) *Marechal ferrant*, opera F. A. D. Philidora, poprvé provedená 22. srpna 1761.

censtvo začalo zuřit a běsnit, opona musela být spuštěna — ředitel musel vyjít před oponu a obecnstvo se ho tázalo, kde je druhý tenorista? Ředitel se omlouval a řekl, že druhý tenorista je jako národní gardista právě na stráži; obecnstvo křičelo, aby ho ihned zavolali a pak teprve operu provedli. Stalo se, tenoristu zavolali a opera začala znovu. Podobná příhoda stala se v divadle v Marseille, kde hlavní představitel byl poněkud frivolně a neslušně oblečen; když se objevil, byl obecnstvem tak rozhodně vypískán a osočován, že musel odejít do kulis, obléci se jinak a pak teprve směl přijít dohrát svou úlohu. Jírovec byl také svědkem, jak proslulého tanečníka Vestrise, který předstíral, že pro churavost nemůže v baletu *Psyché**) tančiti, si obecnstvo bouřlivě vyžádalo, takže se musel omluvit a pak tančit.

Takové příhody se ve Francii stávají dosti často; umělci se musí k obecnstvu chovat co nejpozorněji a nejuctivěji; naopak zase obecnstvo se k pravým umělcům chová co nejlaskavěji a nejpozorněji a každého dobrého umělce uctívá a vyznamenává.

Několik měsíců pokračoval Jírovec ve své práci na objednaných symfoniích; když byl konečně hotov, odevzdal je panu Imbeaultovi a připravoval se k cestě do Londýna; 6. říj-

*) *Psyché*, balet od Gardela a Millera, byl hrán až r. 1790.

na 1789*) však vypukla, prodavačkami ryb zosnovaná, tak zvaná revoluce žen, jejímž cílem bylo, přinutit královskou rodinu, žijící tehdy ve Versailles, aby se vrátila do Paříže, nastěhovala se do Tuileriés a zde zůstala. Shromáždilo se totiž mnoho tisíc žen, jež, rozděleny ve velké zástupy, probíhaly pařížskými ulicemi a nutily kdejakou ženu, aby šla s nimi. Tak se stalo, že dvě mladé, velmi slušně oblečené dívky, jež šly mimo a vůbec nic nevěděly o tom, co se děje, byly obklopeny těmito divokými ženami, jež je chtěly přinutit, aby šly s nimi a zúčastnily se tohoto revolučního dobrodružství. Ubohé dívky se začaly chvěti na celém těle, rozplakaly se a zmocnilo se jich zoufalství, že je ženy nechtěly propustit. Když to Jírovec, který šel mimo, uviděl, dodal si odvahy, vnikl do zástupu žen a požádal je velmi uctivě, aby děti propustily. Příkře ho však odbyly, křičíce, že mu do toho nic není, aby si šel svou cestou! Jírovec však nepovolil, a vyložil jim, že děti jim budou v jejich úmyslu spíše překážet než aby jim pomohly, neboť jak jejich mládí, tak i jejich strach a úzkost jim budou všude spíše přítěží; vtom jedna z žen strhla Jírovcovi s kabátu kokardu, řkouc, že se s ním o ni rozdělí; Jírovec souhlasil a chovaje se k ní velmi zdvořile, slíbil jí, že jí koupí novou kokardu a vůbec se snažil ženy uchláholit a zalichotit jim, což také účinko-

*) Správně 5. října 1789.

valo, a tak jedna z nich začala ostatní přesvědčovat a přemlouvat, aby dívky opět propustily, což také učinily volajíce: Eh bien! Prenez-les! elles sont à Vous! — Jak se obě dívky radovaly, když Jírovec je vzal pod paždí a vedl domů! — na kolenou mu děkovaly a přály si jen vědět, kdo že byl jejich zachráncem, který je osvobodil od tohoto neštěstí? — Jírovec odpověděl, že je cizincem, který je šťasten, že je zachránil, že však je zbytečno, aby se jim dal poznat, neboť co nejdříve z Paříže odcestuje. U vrat dívky uctivě přivítal sluha; poděkovaly ještě jednou a zmizely navždy.

Brzy na to, vybaven potřebnými doklady a doporučujícími listy, opustil Jírovec Paříž a odcestoval do Calais, odkud se přeplavil do Anglie. Za přeplavby cítil se až do večera velmi dobře, ale pak se ho zmocnila mořská nemoc, jež však trvala jen krátce, neboť loď záhy nato dosáhla Doveru a cestující vystoupili na břeh. Když vstoupil na anglickou půdu, připadalo Jírovcovi v první chvíli, že vidí zcela jiný svět. Vše bylo jiné než ve Francii nebo v Itálii; zcela jiný vzduch, jiný stavitelský sloh, odlišné domy, zcela jiná zařízení, jiné zvyky, nejúzkostlivější čistota ve všem a zcela jiní lidé. Zároveň však se Jírovec setkal u obyčejných lidí se strohou drsností a chladným, bezohledným chováním k cizincům, jež vesměs nazývali francouzskými psy (French-Dogs).

Po krátké zastávce v Doveru, když si byl odpočinul a zcela se zotavil z přestálé mořské nemoci, vydal se v poštovním voze do Londýna, kam šťastně dorazil po celonoční jízdě v šest hodin ráno. Vystoupil v hotelu nazvaném Au Canon a objednal si pokoj velmi pěkně a čistě zařízený. Jelikož v Londýně je stejně jako v jiných městech zvykem, že cizinec udá v ohlášce popis svého stavu, povolání a účel pobytu, stalo se také tentokrát, že ohláška se náhodou dostala do rukou jiného, tam bydlícího hosta, který byl rovněž virtuosem a s nímž se Jírovec znal již dříve z Vídně; tímto virtuosem nebyl nikdo jiný než Giornovichi, ve své době uznávaný za nejlepšího houslistu Evropy. Sotva Giornovichi přečetl jméno právě přicestovavšího Jírovce, hned ho navštívil a nabídl se mu co nejpráteleštěji, že ho o všem v Londýně poučí a poradí mu. V Londýně je zvláště nutno a záhodno mít přítele, který je již déle obeznámen s tamějšími mravy a zvyky. Oba potěšilo toto příjemné shledání a Giornovichi hned Jírovcovi nabídl, že ho ještě týž den představí tehdejšímu korunnímu princovi (princovi Walleskému), u něhož je na odpoledne sjednán malý koncert, kde Jírovec bude mít příležitost zahrát hned něco ze svých skladeb. Jírovec se zprvu chtěl omluvit a předstíral, že je ještě unaven z cesty a také že není ještě náležitě upraven; Giornovichi však trval na svém pozvání a tak byl Jíro-

vec ještě téhož odpoledne představen princí Walleskému, který ho velmi milostivě a přátelsky přijal a po provedení jednoho z jeho nových kvartet vyslovil mu své zvláštní uznání. Ve společnosti princově bylo několik lordů a několik významných francouzských emigrantů, mezi nimi i starý vévoda Orleánský, otec nynějšího krále.*) Jírovcovi dostalo se od nich mnoho důkazů uznání a tak se stal zároveň i známým v celém Londýně, což bylo tím vítanější, že právě nedlouho před tím dostalo se do Londýna jeho prvních šest kvartet a některé symfonie, jež již tehdy byly příznivě přijaty a u všech si získaly obliby; nyní, když se roznesla zpráva, že Jírovec je v Londýně, byly tím víc vyhledávány.

A tak hned jeho příjezd do Londýna se udál za příznivých okolností, jež mu i později zůstaly věrny. Jírovec se stal záhy miláčkem Londýna a byl téměř denně zván do nejlepších rodin, a to jak k obědu, tak i do večerních zábav, kde se k němu chovali skutečně co nejpozorněji jako k příteli a znamenitému skladateli. Pozvání se tak hromadila, že Jírovec často dostával pozvánky pět až šest týdnů napřed, jen aby určitě přišel a nenechal se pozvat jinam. Všechny tyto pozvánky zastrkoval do zvláště k tomu určené skříňky, blíže krbu, aby je měl stále

*) t. j. Ludvíka Filipa.

na očích, a na žádné z nich nezapomněl. Ke všem velkým hostinám a zábavám byl Jírovec zván; rovněž ke všem soukromým slavnostem a zábavám, stejně jako k večerním společnostem a routům, na partie karet i na plesy; byl všude považován za přítele, za hosta, a všude byl co nevlídněji přijat. Dostalo se mu také cti, že byl po dvě léta zván k velkým hostinám v City, pořádaným při příležitosti voleb starosty, lord-majora v Mansionshouse, jichž se zúčastnil i král a všechny významné osoby Londýna. Dostal místo vedle proslaveného Mr. Foxe a lorda Cardigana, s nimiž se seznámil a s nimiž měl i později čest několikráte se sejít a promluvit si o různých věcech. Měl štěstí, že si svým chováním získal všeobecnou přízeň Angličanů.

Vévoda Cumberlandský byl z nejhornlivějších příznivců hudby v Londýně. Jírovcova hudba učinila na něho zvláště silný dojem a Jeho Výsost obšťastnila skladatele znamenitými projevy přízně. Tak se častěji stalo, že se Jírovcovi dostalo té vysoké cti, že ho Jeho Výsost v divadle veřejně dala zavolat do své lóže. Častěji se též stávalo i na veřejné ulici, že Jírovec, když ho Jeho Výsost upozorovala, musel vstoupit k němu do vozu, k údivu mimojdoucích, které těšilo, že Jeho Výsost takto si dovede vážit a vyznamenávat umělce. Tak žil Jírovec každým vážen a ctěn.

Kdysi byl s mnoha francouzskými emigranty pozván do velkého domu na oběd z mořských želv. Při hostině přinesli na stůl víc než deset jídel, vesměs připravených z mořských želv. Když se tak celá společnost přesvědčila, že je možno připravit celý oběd jen ze želv, byl otevřen druhý velký salon, kde byl připraven vybraný oběd z masitých jídel, do něhož se všichni s velkou chutí pustili, protože oběd ze želv byl připraven spíše jako zvláštnost a na podívanou. Ve společnosti byl bývalý ministr financí pan Vildeul s rodinou, rodina Dillonova a j., mezi nimiž byl i proslulý krasavec Dillon, miláček pařížských dam. Večer pak se hrálo a jelikož společnost, v níž bylo i hodně dam, byla velmi početná, zvolili si společenskou hru s kartami (nazvanou sekvence), kterou pak byl večer zakončen. Náhodou byl pozván také rakouský kníže Filip z Liechtensteinu, který však při té příležitosti použil několika výrazů, jež by lehce byly zavdaly podnět k nepříjemným výstupům; Jírovec však dovedl záležitost urovnati a knížete přiměti, aby společnost opustil. Tak vše bylo zažehnáno a večerní zábava nebyla nijak pokažena.

V uměleckém oboru dostalo se Jírovcovi nyní od nakladatelů několika objednávek na nové skladby, totiž na klavírní sonáty, kvarteta a symfonie pro velký koncert v Hanover-Square, jehož pořadatelem byl pan Salomon, — a práce na těchto skladbách byla

hlavním Jírovcovým zaměstnáním v Londýně.

Za skladby dostal Jírovec velmi dobře zapláceno, což mu umožnilo nejen slušně žít, ale ušetřit si také trochu peněz. Tak ztrávil Jírovec v Londýně příjemně téměř celý rok a využil té doby podle možnosti co nejlépe.

V té době byl do Londýna pozván Josef Haydn, který měl pro koncerty v Hanover-Square složit šest symfonií.

Toužebně a s radostí očekával Jírovec svého vysoce ctěného přítele a když Haydn skutečně do Londýna přijel,*) bylo Jírovcovou nejnaléhavější tužbou hned ho navštívit, čímž způsobil velkou radost i Haydnovi, který tak nalezl v cizím městě známého, na jehož upřímnost a přátelství se mohl spolehnout. Nejpřednější umělci, kteří v té době byli v Londýně, jako Giornovich, Dusík, Cramer, Crosdill, Janovich, Clementi a jiní, rovněž přišli uctívaného Haydna navštívit a vyjádřit mu obdiv a radost nad jeho příjezdem, za což Haydn všem co nejsrdečněji a hluboce dojat děkoval.

Ne tak přívětivě a srdečně uvítali Haydna s počátku Angličané; zdál se jim být již starý a říkali, že si sice rádi poslechnou jeho symfonie, že však nemají zvláštní zájem o to, aby se seznámili se starcem.

Tyto výroky Jírovce i ostatní umělce vel-

*) Poprvé přijel Haydn do Londýna 2. ledna 1791.

mi hnětly; bylo třeba pomýšlet na to, jak učinit Josefa Haydna v Londýně oblíbeným a známým, a jelikož Jírovec znal všechny ty, kdož určovali tón v londýnském velkém světě a ve společnostech, a kteří byli zároveň i nejvýznamnějšími autoritami v hudebním a uměleckém životě vůbec, obrátil se na tyto pány, vysvětlil jim, jak velkým mužem je Haydn a jakou má pověst v celé Evropě, že tedy nebude Anglii ke cti, nepřijme-li ho tak, jak si zaslouhuje.

Po tomto výkladu pánové slíbili, že učiní vše, aby dopomohli Haydnovi k popularitě. Uspořádali proto ve svém domě na počest Haydnovu velkou hostinu, k níž byly pozvány nejvýznamnější osobnosti a zároveň nejlepší umělci a umělkyně londýnské. Při této hostině mluvilo se mnoho o přednostech Haydnových a o jeho velkém nadání a tak se ho snažili co nejlépe doporučiti společnosti, jejíž přízeň si Haydn získal také svým přívětivým chováním; zvláště se zavděčil, když po jídle zasedl k fortepianu a zazpíval několik veselých německých písní, což všechny hosty tak nadchlo, že si vyžádali opakování. Jeden z hostů se pak nabídl, že uspořádá podobnou hostinu, na niž se pak rovněž dostavila vybraná společnost londýnských osobností a kde Haydn byl opět zahrnován pozornostmi a přízní a tak se v krátku stal miláčkem Londýna a byl zván do největších společností.

Nastalo období koncertů, z nichž nejvýznamnější byly koncerty v Hanover Square, k nimž byli angažováni Haydn i Jírovec — dále koncerty staré hudby a koncerty svobodných zednářů, k nimž byli zpravidla z ciziny povoláváni nejslavnější umělci. V koncertech staré hudby byly hrány jen skladby zemřelých mistrů, v ostatních pak skladby různé. Cramer a Salomon byli nejlepšími řediteli orchestru; Cramer, který dirigoval Haendlova oratoria a Salomon, který řídil orchestr na koncertech v Hanover-Square, dirigovali vždy s houslemi v rukou. Oba, Cramer i Salomon, byli znamenití, velcí umělci. Koncerty se konají týdně v určité dny a trvají po celou sezonu, která začíná v měsíci březnu a trvá v Londýně přes duben, květen a červen, kdy teprve začínají koncerty ve venkovských městech, jež trvají zpravidla až do pozdního podzimu. Také tyto koncerty ve venkovských městech jsou pořádány s okázalostí, a jsou k nim angažováni nejlepší pěvci a hráči, kteří za to dostávají velmi pěkné honoráře. Podzim tráví Angličané většinou na venkově, kde si zpříjemňují čas domácími zábavami, hrami, hudbou i lovem. Dcery jsou většinou hudebně založeny a vzdělány buď ve hře na fortepiano nebo ve zpěvu a dovedou si tak velmi zpříjemnit večery. Muži naproti tomu jsou hudebně založeni jen nepatrně nebo vůbec ne, přece však rádi naslouchají hudbě, a

občas se dokonce odváží buď u oběda nebo u večere zanotovat nebo zatrylkovat svými nepěstěnými hlasy nějakou anglickou píseň.

Tak žijí Angličané většinou až do vánočních svátků, kdy opět začínají městské radovánky a soukromé i veřejné koncerty.

Nejlepší koncerty byly pořádány v hudebním saloně v Hanover-Square za ředitelství Mr. Salomona, k nimž byl angažován Josef Haydn, jehož vzorně provedené symfonie byly přijaty s velkým úspěchem. Byly tam prováděny také skladby pro zpěv a koncertní skladby pro rozličné nástroje a někdy i sbory, takže se koncerty protáhly často až do půlnoci, při čemž dámy nezřídka usnuly. To vniklo Haydnovi myšlenku, aby napsal něco, co by dámy probudilo, a z tohoto podnětu vzniklo oblíbené Andante s úderem kotlů, při němž se dámy skutečně vytrhly ze sna, některé dokonce s hlasitým výkřikem. Právě když Haydn toto Andante komponoval, přišel ho Jírovec navštívit. Haydn byl tak potěšen a rozradován svým nápadem, že mu Andante ihned zahrál na čtyřhranném fortepianu, srdečně se při tom usmívaje a téměř prorocky zvolal: »Tady ženské vyskočí!« Koncerty pak pokračovaly a tato symfonie musela být v sezoně častěji opakována. V následujících koncertech byly střídavě provedeny i některé nové symfonie Jírovcovy, jež zvláště k této příležitosti složil, a z nichž vynikly zvláště tři koncertantní sym-

fonie, jež po svém úspěšném přijetí byly pak také souborně vydány tiskem.

Tak uplynuly zimní měsíce co nejpříjemněji v koncertech, pozváních a různých zábovách. Nastal čas, kdy se Haydn musel opět vrátit do Vídně, slíbiv před tím, že znovu přijede do Londýna na příští londýnskou zimní saisonu. Krátce před tím přijel do Londýna známý skladatel Pleyel, zamýšleje zde uspořádat šest vlastních koncertů, jež měly být konkurencí oněch Salomonových, k nimž byl angažován Haydn; když však viděl, že se mu to nezdaří, vrátil se s nepořízenou opět do Paříže.*)

Po sezoně pozvala Jeho Výsost princ z Wallesu Jírovce do Bringtonu, letohrádku Jeho kr. Výsosti korunního prince, aby princ, milovníka zpěvu, doprovázel; v téže době byla tam také slavná pěvkyně Storace, s níž princ častěji zpíval. Jírovcovi se dostalo vysoké cti, že mohl zde několik neděl zůstat, jíst ve společnosti princově, plně se zúčastnit všech radovánek, jež venkovská skýtá, jsa při tom spíše považován za přítele než za cizího umělce. Pak se opět vrátil do Londýna a žil svým obvyklým životem. Jednak komponoval, jednak navazoval známosti s některými

*) J. J. Pleyel, žák Haydnův, byl angažován pro »Professional Concerts«, když jejich pořadatelé se před tím marně snažili získat Haydna. Pleyel však i při uměleckém soutěžení se svým učitelem zůstal s Haydnem nadále v přátelských stycích.

anglickými hudebníky, aby blíže seznal jejich názory na různé hudební otázky. Z jejich výroků a zpráv usoudil, že o Mozartovi a Beethovenovi*) v té době věděli jen velmi málo. V Londýně byly známy téměř výhradně jen tak zvané Keetsche a Glies, druh kánonu, jež byly většinou zpívány při hostinách, při obědech nebo večerích, z čehož vzniklo pořekadlo: »No Song, no Souper!« Mezi hudebníky setkal se Jírovec s jakýmsi Němcem Baumgartenem, který dirigoval orchestr v divadle *Haymarket*. Tento hudebník byl z nejdokonalejších kontrapunktiků, s nimiž se Jírovec na svých cestách setkal; jen on dovedl podat náležitý výklad o akordech a tóninách, i o všech přechodech a vybočeních a dovedl pomocí matematických příkladů rozluštit a vysvětlit základ a vznik akordů. Jírovcovi dostalo se též příležitosti seznámit se s jiným slavným mužem, totiž s panem Philidorem, který byl znám nejen jako skladatel četných francouzských, v Paříži úspěšně provozovaných operet, ale též jako prvý a nejlepší šachista své doby.

Philidor si v Londýně zařídil kasino jen pro šachisty; byl to velký salon s 30—40 stoly, na nichž se hrál šach. Philidor hrál se všemi hráči zároveň; chodil totiž salonem a když některý z hráčů učinil tah, zavolali ho,

*) V té době, to je na počátku devadesátých let XVIII. stol. Angličané ovšem ani nemohli o Beethovenovi mnoho vědět.

on si hru prohlédl, učinil pak svůj tah a šel opět dále, dokud hra, již zpravidla vyhrál, nebyla skončena.

Jírovec neopomenul si za svého londýnského pobytu prohlédnout rozličné galerie, knihovny a jiné zajímavosti, jako menažerie, gymnastická cvičení, představení kejklířů a grimmassierů (šklebilů) a podobné produkce, jež se ponejvíce odbývaly v divadle Asthley. Jinak využíval času také k poznání vnitřního zařízení domů, zvyků a domácího života Angličanů, čímž nabyl nejsprávnějšího názoru na Anglii, právě tak jako si dovedl všimnout základů a zásad jejich politického života.

Aby co nejvíce poznal, odvážil se Jírovec podívat se i na popravu třinácti zločinců, jež se konala jednoho rána v městské věznici (Newgate). Bylo tam zřízeno popraviště, nad nímž byl napříč upevněn dlouhý trám, k němuž byl každý zločinec zvlášť za krk přivázán. Když to bylo hotovo a nešťastníci se rozloučili s doprovázejícími je přáteli, kteří se pak museli vzdálit, byla za modlení a zpívání žalmů podlaha popraviště spuštěna, zločinci zůstali viset a byli ihned mrtvi.

Cizinec a cestující musí se snažit seznámit se všemi zvyklostmi země, i se smutnými a hrůzyplnými.

Hudba byla sice Jírovcovi hlavním zaměstnáním, neopomenul však ani se vzdělávat a shromažďovat zkušenosti, jež lze získati jen

88.

cestováním a poznáváním světových zařízení. Musí si při tom i leccos nechat líbit a nežehrat, stane-li se tu a tam nějaká nehoda či nepříjemnost, často bezvýznamná. Tak se Jírovcovi jednou stalo, že si na procházce v parku zvaném Wogsaal všiml, že si ho několik mladých lidí pozorně prohlíží a vysmívá se mu; nedovedl si vysvětlit příčinu, až konečně potkal známého, jemuž to vyprávěl. Ten si ho prohlédl a řekl mu pak, že není ustrojen dle anglického zvyku; měl totiž na sobě černé hedvábné nohavice a holínky, což se naprosto přičilo londýnským způsobům. Byla to sice záležitost směšná, přece však: Jaký kraj, tak se stroj! Jiný kraj, jiný mrav!

Hudbou se zabývají mnohem více dámy než muži; zvláště dcerám všech lepších rodin dostane se znamenitého vychování a to jak v hudbě (zpěv, fortepiano a harfa), tak i v tanci a jiných tělesných cvičeních. Neméně se dbá i o to, aby i v literních předmětech, v zeměpise, dějepise, v počtech a kreslení se jim dostalo vždy nejpřednějších a nejlepších učitelů. Tak si již mnoho mistrů nashromáždilo v Londýně velké jmění. Mladí muži sice rádi hudbě naslouchají, k jejímu provozování však nemají ani mnoho chuti ani zvláštní schopnosti. Skládáním se jich zabývá jen zcela málo. Jírovec poznal v Londýně bohatého Angličana, který se naučil skladbě dle všech pravidel, dokonale roz-

uměl kontrapunktu, harmonii a čtyřhlasé skladbě a přece nebyl schopen sám něco složit, protože mu chyběl dar vynalézavosti, fantasmie a nápady. Z toho je zřejmo, že je možno rozuměti a posuzovati hudbu bez jakékoliv schopnosti něco vytvořit, jak o tom již bylo mnoho řeči a hádek. Láska k hudbě projevovala se tehdy v Londýně jedině ještě zálibou pro Haendlova oratoria, jež byla provozována každoročně na konci zimní sezony ve westminsterském kostele; sjeli se k nim všichni hudebníci z Irska, Skotska a Anglie. Utvořili orchestr o téměř 600 výkonných umělcích, kteří pak uspořádali pět velkých zkoušek a tři velká provedení haendlovských oratorií. Za vstup do zkoušek platilo se půl guiney, k provedení guiney. Celý výtěžek byl věnován fondu vdov a sirotků po zesnulých umělcích.

Orchestr byl uspořádán takto: s výše hlavního oltáře až k zemi bylo zřízeno podium pro orchestr, na němž seděli hudebníci. Nahoře na římse byly sbory, po obou stranách podia byli rozdělení hráči. Uprostřed stál dirigent a na nejspodnějším stupni pěvci-solisté, v jejichž blízkosti stálo fortepiano, na němž jeden hráč udával akordy. Celý soubor byl však doprovázen na varhanách.

Kostelní prostoru vyplnili posluchači. Provedení se zúčastnila vždy celá královská rodina, která měla své zvláštní vyhrazené místo. Provedení trvala zpravidla od 11 hodin

dopoledne do 5 hodin odpoledne. V přestávkách jedli posluchači většinou vajíčka na tvrdo, šunku nebo také pečeně, a tak se stávalo, že při odchodu z kostela bylo nutno se téměř prodírat spoustou skořápek a jiného neřádu. Láska a úcta k Haendlově hudbě je v Anglii vštěpována již dětem téměř jako životní pravidlo, proto jsou tato oratoria hojně navštěvována a jejich výtěžek je každoročně značný. Účinkují také na nich za ohromné honoráře jen nejpřednější pěvci a pěvkyně. Madame Billingtonová, Madame Mara byly tehdy nejoblíbenějšími a nejslavnějšími sopranistkami, Madame Krautschová a Storace pak nejoblíbenějšími altistkami. Z tenoristů byl oblíben pan Kelly, z basistů pan Kample. Sbory byly velmi dobře nastudovány a celé provedení setkávalo se vždy s největším úspěchem.

Po těchto provedeních začaly se již četné rodiny stěhovat na venek, kde trávily ostatní část roku. Také Jírovec odejel do Hamsteadu či Heighetu, nedaleko Londýna, kde pak ztrávil velkou část léta. Žil tam též slavný spisovatel Sheridan, který tam měl nádherné letní sídlo se dvěma velkými, krásnými zahradami, do nichž se chodilo velikým, pod hlavní silnicí uměle vybudovaným tunelem, ježž si přicházelo prohlédnout mnoho cizinců. Při té příležitosti dostalo se Jírovcovi cti, poznat pana Sheridana, který ho pak často zval k sobě, kde spolu mnoho mluvili o hudbě a

o tehdejšíh jejím stavu, při čemž se ukázalo, že pan Sheridan má i v tomto oboru znamenité vědomosti.

Tak žil Jírovec velmi příjemně; měl v tomto kraji mnoho známých rodin, kde vyučoval zpěvu a generálbasu; mimo to napsal několik sonat pro pianoforte, za něž dostal dobře zapláceno. Nebyl však zato ušetřen ani mnohých nepříjemností. — Krádeže byly zde časté. V okolí nechyběli ani pouliční lupiči (zvaní Heighwaymanns), kteří jezdí na koních a zvláště k večeru číhají na panstvo, jež se vrací ze svých venkovských sídel do Londýna. Panstvo je nuceno brát si s sebou k vozu vždy dva sluhy na koních, aby nebylo pouličními lupiči přepadeno a oloupeno. Jednou spatřil Jírovec prchat právě takového pouličního lupiče, stíhaného množstvím pronásledovatelů na koních. Když lupič poznal, že bude brzo dostižen, seskočil s koně, nechal ho běžet a sám uprchl do blízkého lesíku, kam ho jezdci nemohli pronásledovat; tak ušel dopadení. Takové příhody jsou tam velmi časté a někdy hodně nebezpečné. Jírovec, střídaje svůj pobyt, žil tehdy zčásti na venkově, zčásti v Londýně.

Jednoho večera v Londýně se notně vylekal, když vycházeje z divadla *Drury-Lane* viděl se najednou v davu lidí obklopen tlupou lupičů, kteří mu prohledali všechny kapsy a vzali mu vše, co měl při sobě. Nepomohl křik ani volání o pomoc, vše bylo marné, ne-

92

boť hluk lidí a hrčení mimojedoucích kočárů přehlušilo každý hlas a každý výkřik. A to se stalo právě, když za svitu pochodní projížděl mimo král, provázen svou gardou, a za přítomností sta lidí; Jírovec musel být ještě rád, že po oloupení směl klidně, bez dalšího příkoří odejít domů.

Pokud se ostatně týká divadla *Drury-Lane*, seznal Jírovec, že tamější společnost náleží mezi lepší; hrála s dobrým úspěchem střídavě anglické opery a činohry. Orchester byl dobře vybaven a z pěvců byli zvláště primadonna Madame Krautschová a tenorista O' Kelly výborní. Hudbu k operám upravoval pan Storace tak, že vybíral oblíbené motivy z kvartet a symfonií či sonat, podložil jim anglický text a sestavil tak celou operu, za niž dostal mnohem víc peněz, než kdyby byl napsal operu zcela novou. Na plakátě byli vyjmenováni všichni ti autoři, z jejichž děl byla zpěvní čísla vyňata a tak tam stálo: *Music compiled from Haydn, Gyrowetz, Pleyel, Kozeluh* atd.; tak to tehdy bylo zvykem. Skutečných anglických operních skladatelů tehdy nebylo.

V té době byl ve Westminsterském opatství projednáván slavný proces bývalého guvernéra Východní Indie Mr. Hastingsse, k němuž dostal Jírovec tři vstupenky, jichž použil pro sebe a dva své známé. Když se tam v 11 hodin s oběma svými přáteli vypravil a kráčeli právě Westminsterským náměstím,

skočil náhle mezi ně jakýsi darebák, popadl řetízek jednoho z těchto pánů a chtěl mu vytrhnout hodinky; řetízek se však přetrhl a tak lupič uprchl jen s jeho polovinou. Takových násilností se v Londýně přihází mnoho, aniž je možno se takovým darebákům ubránit nebo je zadržet, protože jich je vždy na blízku několik, kteří se všeho odváží, aby osvobodili své kamarády, a podniknou vše, i za cenu života. Každý může být rád, že vyvázne bez zranění z takového leknutí.

Když pak Jírovec se svými přáteli došel do parlamentního shromáždění, připravoval se slavný ministr Pitt právě řečnit a rokoval o žalobě na Hastingse. Pitt byl bledý, hubený muž, mluvící tlumeným hlasem, Hastings malý mužíček, který se velmi vydatným hlasem obratně hájil proti obviněním na něho vzneseným, jichž byl nakonec také zproštěn.

Tak se Jírovec snažil poznat všechno zajímavé v Londýně a rozšířit tak své vědomosti. Ostatní část svého tamějšího pobytu věnoval dále svým hudebním záležitostem; složil četné sonaty pro fortepiano, později pak obdržel zakázku složit pro nově zřízený Odeon italskou operu na text »Semiramis«. — Zástupcem ředitele nového divadla byl Borghi, který operu u Jírovce objednal, Madame Mara byla angažována jako Prima Donna, M. Pacchiarotti jako Primo Uomo.

Jírovec se pustil do komponování opery, radě se často, jak to bylo zvykem, se zpěvá-

ky a snažil se vyhovět jejich přáním. Opera byla v potřebné lhůtě dokončena a započato se zkouškami. Po zdařilých prvých menších zkouškách přikročeno ke zkouškám orchestrálním a když i ty byly šťastně odbyty, bylo určeno na nedalekou dobu provedení, k němuž byla konána pak den předtím generální zkouška. Po skončení zkoušky zůstala partitura opery i všechny orchestrální nástroje v divadle, aby byly připraveny na příští den k provedení, a všichni divadlo opustili. Sotva hodinu po zkoušce vypukl však v divadle oheň, v několika minutách bylo celé nově zbudované divadlo v plamenech a vše, co v něm bylo, shořelo na prach. Vinu na tomto strašlivém řádění plamenů přičítali zlomyslnosti podnikatelů druhého italského divadla, kteří dali oheň založit, obávající se, že nově postavené divadlo sníží jejich příjem a bude jim škodit. Pro Jírovce byla tato událost velkým neštěstím, nejen, že byl oloupen o uznání, kterého doufal svou operou dosáhnouti, ale že shořela i jeho partitura a upřímně litoval a želel ztráty nástrojů a škody, jež tím byla způsobena členům orchestru. Šlechtný a bohatý lord Bedford, vlastní majitel divadla sice všem tuto škodu plně nahradil, a rovněž i Jírovcovi vyplatil sjednaný honorář 300 liber šterlinků, truchlivá událost otrásla však Jírovcem, tak, že od té doby postonával a dlouho se nemohl zotavit. Teprve po čase začal se zase věnovat svým záležitostem a

mohl také jako obvykle přijímat pozvání; tak byl podruhé pozván k velkému obědu v Mansions-house při příležitosti volby starosty, kde seděl vedle proslaveného řečníka Mr. Foxe, s nímž měl čest dlouho a mnoho hovořit jak o hudbě, tak i o jiných věcech. I později dostávalo se mu často podobné cti, při čemž hudba bývala vždy hlavním předmětem hovoru.

Tak zažil Jírovec i ve třetím roce svého londýnského pobytu mnoho spokojených a šťastných dnů; na radu svých přátel uspořádal v hudební síni Hanover-Square velký koncert, k němuž napsal zvláště několik nových, velmi úspěšně přijatých skladeb, které mu zaručily velký příjem z koncertu. Mezitím se znovu přihlásila nemoc a Jírovec musil vyhledati rady lékařů, aby se opět pokud možno zotavil. Když lékaři po prohlídce vyslovili mínění, že Jírovec musí změnití podnebí, rozhodl se, že se vrátí do vlasti, z níž byl vzdálen sedm let, jež ztrávil na cestách. Uspořádal tedy své záležitosti v Londýně a když si vše připravil k odjezdu a rozloučil se se svými přáteli a známými, nastoupil cestu na pevninu.

Cestoval přes Dover, kde se zdržel několik dní, aby se v klidu zotavil a zároveň zmírnil bolest, již mu způsobil odjezd z Londýna, který ho přijal s tolikerými počtami a kde zanechal tolik dobrých a šlechetných přátel. V Doveru se setkal s několika francouzský-

mi emigranty, kteří rovněž měli v úmyslu přeplavit se na pevninu, a kteří, uslyševše, že Jírovec též podnikne tuto cestu, mu navrhli, aby jeli na společné útraty. Když Jírovec souhlasil, najali si loď k cestě do Ostende. Smluvili si s kapitánem cenu za přeplavbu. Kapitán řekl, že jeho loď je na širém moři, a připlul jen s bárkou, na niž naložil zavazadla a která měla cestující zavézt na loď. Vypluli tedy z Doveru, aby loď vyhledali; kapitán několikrát volal na loď, aby se přiblížila a převzala cestující; nedostalo se mu však odpovědi. Když kapitán výzvu několikrát bez výsledku opakoval a když se ukázalo, že bárka stále více směřuje k Francii, pojali emigranti podezření, že kapitán je zrádce a že je patrně chce vydat Francouzům; vytáhli tedy pistole z kapes a přinutili kapitána, aby se s nimi ihned vrátil do Doveru, což se pak také za divokého reptání a klení kapitánova stalo. Bylo již k půlnoci, když opět připluli do Doveru; hostince byly již všechny zavřeny a tak nezbývalo, než aby ztrávili noc bez přístřeší, pod širým nebem. Nazítří ráno najali si jinou loď a v 9 hodin ráno vyjeli z Doveru. Počasí bylo příznivé; moře se hemžilo sledi, kteří, plující docela na hladině vody, tvořili třpytící se hejno, jež ozářeno sluncem, pokračovalo ve svém tahu.

Ve 12 hodin o půlnoci dorazila loď do Ostende, kde si emigranti objednali čtyři

poštovní koně i s vozem na další cestu do Bruselu. Znovu nabídli Jírovcovi, aby s nimi na společné útraty pokračoval v cestě, a když Jírovec souhlasil, nastoupili cestu přes Bruggy a Gent a druhého dne v noci o 12. hodině dojeli do Bruselu. Brána však byla zavřena a vjezd jim nepovolili. Jeden z cestujících napsal tužkou několik slov na papírek a dal jej vrátnému s poukazem, aby jej dal veliteli a přinesl odpověď. Vrátný se za nedlouho vrátil a městskou bránu hned otevřel, což bylo Jírovcovi nápadné a vyvolalo v něm touhu zvědět, kdo jeho spolucestující vlastně jsou? — Nic se však nemohl dozvědět. Vjeli tedy do města, hledali hostinec, v němž by přenocovali, jeli z ulice do ulice, nikdo však nechtěl otevřít; cestující nabízelí již za osobu dukát, jen aby se dostali pod střechu, neboť byla zima a větrno a začal také již padat sníh (bylo to v listopadu); vše marno, přístřeší nenalezli. Policista, který je provázel, jim řekl, aby se zeptali na policejní strážnici, zda by tam nedostali pokoj. Učinili tak a skutečně jim na strážnici vykázali pokojík, patrně věznici, plnou špíny a prachu, v níž se cestující rozložili, jen aby aspoň nemuseli zůstat venku; a za tento ubohý nocleh museli ještě zaplatit každý tolar zpropitného. Hned za svítání opustili všichni cestující příšernou noclehárnu a hledali si příjemnější byt. Jírovec našel a najal si pěkně zařízený pokoj v hostinci à l'Étoile. Když mu

přinesli zavazadla, oblékl se pořádně a šel v poledne do parku, kde se zpravidla schází-
vá lepší bruselská společnost; procházejí se
tak parkem, spatřil zástup lidí, kteří sledo-
vali a uctivě zdravili skupinu krásných dů-
stojníků s epauletami, provázených jinými
jezdci na koních. Jírovec přistoupil blíže,
prohlédl si vznešené jezdce a jaké bylo jeho
překvapení, když v nich poznal své dřívější
spolucestující! Zeptal se tedy, kdo jsou tito
důstojníci, a bylo mu řečeno, že je to vévo-
da z Berry se dvěma svými příbuznými, kte-
ří utekli před revolucí; teď pochopil udive-
ný Jírovec, proč těmto cestujícím o půlnoci
ihned otevřeli bruselskou bránu. Tak ne-
zvykle se sprádají rozličné události ve svě-
tě a není divu, zažijeme-li leccos zajímavé-
ho. — Od té doby Jírovec své spolucestující
již nikdy nespatriil.

Byl by nyní rád nastoupil další cestu do
své vlasti, všechny poštovní koně byli však
již objednáni a za úžasné ceny koupeni fran-
couzskými emigranty, kterých bylo v Bru-
selu velké množství. Tím byl Jírovec přinu-
cen zůstat v Bruselu a vyčkat dalších udá-
lostí.

Velká francouzská armáda Dumouriezova
byla již rozložena na hranicích nizozemských,
nedaleko města Monsu, kde stála rakouská
armáda, čítající 25.000 mužů, jež tam vybu-
dovala ohromné obranné hradby a valy, a
kde se též několik dní nato odehrála velká

bitva u Monsu, v níž Francouzi po velkých ztrátách na životech (neboť nakupili své mrtvé a stoupali přes ně, jen aby se zmocnili rakouských opevnění) přinutili svou velkou převahou 300.000 mužů Rakušany k ústupu. Hřmění děl bylo zřetelně slyšet až v Bruselu a tam také jasně slyšeli, jak se kanonáda stále více blíží městu, až nepřítelé konečně příštího dne stanuli těsně před městem. Rakušané stále ustupovali za vytrvalé střelby a potyček, dobře viditelných s městských hradeb, kam se také přišlo tisíce diváků na šarvátky bojujících podívat. Jírovec byl dokonce tak odvážný, že vyšel před bránu s myslivci, kteří měli rozkaz zadržet střelbou jízdní francouzské dělostřelectvo. Poradili mu, aby hned, jak uvidí, že francouzský dělostřelec přikládá k dělu doutnák, se vrhl na zem, aby koule nad ním přeletěla; Jírovec uposlechl, myslivci mu však rozkázali, aby se ihned vrátil do města, což také učinil. Tam vystoupil na hradby, odkud pozoroval další události.

Zadním křídlem rakouské armády byl pluk zelených husarů, který stál blízko bruselské brány v trojbokém útvaru, který měl nepřítelé zadržet. Mnohý z husarů spadl s koně, zasažen nepřátelskou kulí, a mnohá žhavá koule byla vypálena na budovy města. Konečně bylo vyhlášeno příměří a večer byla v městské bráně sjednána kapitulace a vydání města s podmínkou, že na druhý den

Rakušané nerušeně opustí město a Francouzi je obsadí.

Když Rakušané ráno opouštěli Brusel, vyplnili vojáci, nedbajíce přísného zákazu, všechna skladiště a prodali nalezené tam věci za směšnou cenu obyvatelům. Všemu tomu musel Jírovec klidně přihlížet. A tak viděi pochodovat celou rakouskou armádu, ustupující pod vedením Clairfaytovým, i celou postupující armádu francouzskou, již velel Dumouriez.*) Pak vojsko ubytovali; také Jírovec dostal do svého pokoje několik důstojníků, již všichni byli velmi slušní a zdvořilí lidé a dobře a přívětivě se k němu chovali. V domě se obědvalo u společného stolu, k němuž přicházeli důstojníci, mezi nimiž náhodou byl i *Bonaparte*, který, uslyšev, že Jírovec je Němec, přisedl k němu a mnoho s ním rozprávěl o nejrůznějších věcech. Po obědě se seskupilo několik důstojníků a dohovořovali se patrně o vojenských záležitostech. Bonaparte stál uprostřed a ostatní mu velmi pozorně naslouchali, třebaže někteří z nich byli zřejmě již vyšších hodností. Později se Jírovec dozvěděl, že Bonaparte je kapitánem, mezi ostatními že však byli i plukovníci a vyšší důstojníci jako Kléber, S. Cyr, Sieyès atd., kteří vesměs zastávali již vyšší hodnosti.

Na druhý den přišla k obědu táž spo-

*) Francouzi obsadili Brusel 14. listopadu 1792.

lečnost a Bonaparte se opět dlouho bavil s Jírovcem, pokoušel se ho dokonce přemluvit, aby vstoupil do armády do francouzských služeb, což však Jírovec považoval jen za žert a vůbec tomu nevěnoval pozornost. Následujícího dne pokoušeli se ho opět přemluvit, ale Jírovec si toho ani tentokráte nevšímal.

Mezi dnem přišla do pokoje dobře ustrojená žena, právě když Jírovec byl sám, a vyprávěla mu, že je ve velké tísní, neboť denně očekává svého strýce, generála, od něhož má dostati peníze, nyní že však potřebuje tři louisdory, jež by ihned vrátila, jakmile strýc přijede. Jírovec, který právě přijel z Londýna a peníze měl, dal jí ony tři louisdory; myslil si, že je již nedostane, třebaš poznal, že dívka není jen obyčejnou ženou; peníze zkrátka dostala, s díky odešla a Jírovec na to již dále nemyslíl.

Druhého dne se opět u oběda hovořilo o tom, zda by Jírovec nevstoupil jako důstojník do francouzské armády. Jírovec se omlouval, že je umělec a že se nikdy necvičil ve zbrani. Bonaparte na to spěšně odvětil: »Ó, tomu se brzo naučíte, rozmyslete se a pojd'te po obědě se mnou, podíváme se, jak se vojáci baví v hostincích, a zítra si o tom promluvíme.« Navštívili jsme rozličné hostince — ale jaká to byla pobuřující podivná na vojáky, tropící veřejně přede všemi lidmi nejhorší skandály a nejneslýchanější

102

nepřístojnosti! Bonaparte byl tím nejvš
rozhořčen a pravil Jírovcovi: »Pohleďte na
tyto špatné, odporné lidi, na tyto nestvůry!
— Ó, to se brzo musí změnit, to nemůže, to
nesmí být.«

Z toho Jírovec vyrozuměl, že Bonaparte
není špatný, ale naopak dobrý, mravně za-
ložený muž, který si vytkl za cíl jen zlepšení
lidstva. Rozešli se a Jírovec se vydal večer
do divadla, kde hráli dosti dobře malé fran-
couzské operetky. Také orchestr měl slušnou
úroveň. I hudba v kostelích byla dobře prová-
děna, že ani v Paříži nebylo lepší; zvláště se
opět vyznamenávali vokalisté svými jasný-
mi a čistě znějícími tóny.

Druhého dne u stolu se hovor opět stočil
na to, aby Jírovce přiměli vstoupit jako dů-
stojníka do francouzské armády. Jírovec se-
trval však na svém dřívějším rozhodnutí, a
když na něho všemožně naléhali a snažili se
jeho svolení vynutit, odpověděl nejrozhod-
nějším tónem, že jejich úsilí je marné a že
nikdy nebude sloužit ani se nechopí zbraně
proti své vlasti. — Po tomto prohlášení byl
rozhovor ukončen a Bonaparte se již nikdy
o tom nezmínil.

Odpoledne přišla opět zcela neočekávaně
dívka, která si od Jírovce vypůjčila ony tři
louisdory a přinesla mu je, děkujíc mu za
ně co nejsrdečněji. Podle všeho se zdálo, ja-
ko by důstojníci byli chtěli tak vyzkoušet
charakter a chování Jírovcovo.

Po všech těchto příhodách bylo by Jírovec přece jen zajímalo, kdo vlastně je onen mladý Bonaparte, když, jak již řečeno, se po obědě kolem něho zpravidla seskupil kruh vyšších důstojníků, jimž téměř udílel rozkazy, a kteří mu bedlivě naslouchali; zeptal se tedy Klébera, tehdy plukovníka (který byl později jako velící generál v Egyptě zavražděn dýkou), a prosil ho o bližší vysvětlení. Kleber mu odpověděl: »Co nejdříve uslyšíte o tomto mladém muži mnoho velkého!« — Brzo nato byl Bonaparte povolán do Paříže a pak za velitele do Toulonu, kde začala jeho kariéra, vedoucí až k císařství.

Dumouriezova armáda pronásledovala Rakušany dále a Jírovec musel zatím zůstat v Bruselu, kde viděl pochodovat celou velkou armádu francouzskou. Jejich plukovní hudby byly většinou velmi špatné; teprve pak, když se jim dostalo příležitosti uslyšet německé hudebníky, se také jejich úroveň o hodně zlepšila. Cesty do Německa byly zatraseny oběma armádami a Jírovec musel zatím zůstat v Bruselu; rozhodl se proto vrátit se do Paříže, kde chtěl vyčkat dalších událostí.

Sotva tam přišel, navštívil zase svého nakladatele pana Imbeaulta, který ho přátel-
sky uvítal a hned si u něho objednal nové symfonie, do kteréžto zakázky se Jírovec také ihned pustil. Bydlel v hotelu Bauvois v ulici St. Antoine près de la place Victoire,

104

kde bydleli i četní zástupci národního konventu, s nimiž častěji hovořival, poněvadž se tam u table d'hôte společně obědvalo. Od těchto pánů dostal Jírovec občas vstupenku do sálu zástupců, kde se projednávaly veřejné záležitosti; viděl, jaký tam byl zmatek, jak jeden zástupce stahoval za šos druhého, aby se dostal k slovu a mohl mluvit, třeba se průměrným řečníkům nevěnovala pozornost a obecný křik přehlušoval jejich hlasy; jen když mluvil Marat, pokládáný tehdy za nejlepšího řečníka, bylo hrobové ticho. Marat byl malý, nevzhledný muž, mluvil velmi zvolna a zřetelně, ale silným hlasem. Jednání a řeči byly častěji přerušovány zprávami o armádě nebo o rozličných vítězných trofejích, jako nepřátelských praporech, dělech a jiných věcech, načež pak všichni vždy provolávali slávu armádě. Zprávy o armádě byly pak veřejně vybubnovávány, čímž stále silněji rostlo obecné nadšení, a mladí lidé se v odváděcích místnostech houfně dávali zapisovat do vojska, takže často divadelní ředitelé neměli večer umělců a museli divadla zavřít, protože všichni odešli k armádě. Tento stav trval, dokud nenastala známá, smutná katastrofa královské rodiny. Jírovec zatím využil času, aby si připravil všechno k odjezdu. Mezi dnem si prohlížel ještě všechno pamětihodné a večer navštěvoval divadlo. Bohužel při operním představení v *Theatre italien* byla mu ukra-

dena tobolka s 600 asignačními librami a jinými cennými věcmi. Nelitoval ani tak oněch 600 liber jako drahocenných věcí, většinou památek na přátele v Londýně. Na štěstí zanechal Jírovec svoje šeky v úschově u pana Imbeaulta, aby si je vyzvedl až při odjezdu. Jeho vydání v Paříži nebyla značná, neboť vláda se celkem dobře starala o to, aby zabránila zdražování. Zdálo se mu nápadným, že neplatil v té době v hostinci v asignátech víc než před třemi lety v dobrém zlatě a jídla při tom dostával stejně.

Zatím si Jírovec všechno uspořádal, aby hned mohl Paříž opustit, jakmile dojde k novým událostem; když uslyšel, že král má být odsouzen k smrti a poprava je určena na 21. ledna, opustil hned 5. ledna [1793] Paříž a odjel do Bruselu, aby odtud pokračoval ve své cestě do Německa. Z Bruselu musel jet přes Venlo, městečko na holandském území a přes Kleve, protože ostatní cesty byly obsazeny oběma armádami a těžko by bylo možno proniknouti. Dostal se konečně k Rýnu u Weselu, kde se dal za značnou částku převézt a to ne bez nebezpečí, protože řeka byla již plna velkých ledových ker a převozníci se dali jen stěží k tomu pohnouti. Konečně pozdě na večer dostal se šťastně do Weselu, kde byl právě ubytován hlavní stan pruské armády. Najal si pokoj v jednom z nejlepších hostinců, a jelikož byl již večer a prostíralo se právě ke společné

večeři, byl tam poslán i Jírovec. Setkal se tam s velkým počtem vyšších důstojníků, mezi nimi i s generálem *Blücherem*, s nímž měl čest si pohovořit; u stolu se Jírovce jako cizince na všelicos vyptávali a zeptali se také na jeho jméno a účel jeho cesty, což jim také řekl. Sotva jeden z pánů uslyšel Jírovce jméno, vyskočil se židle, pln radosti a nadšení, objal ho, a vyprávěl mu, že jeho sonáty a nocturna jsou mu milejší než všechny ostatní skladby a že je jeho hudbou nadšen; zároveň ho poprosil, aby jemu a jeho rodině prokázal laskavost a ztrávil několik dní na jeho blízkém statku. Jírovec poděkoval mu za tuto laskavou nabídku, hned se však omluvil, že ji nemůže přijmouti, jelikož si musí pospíšet s návratem do vlasti, kde ho již toužebně očekávají.

Druhého dne ráno si Jírovec objednal na další cestu vůz a poštovní koně; přišel k němu jakýsi ubohý Žid a když viděl, že Jírovec jede sám, poprosil ho o kousek místa ve voze, aby mohl jet s sebou. Jírovec si ho prohlédl a svolil. Žid mu za to horlivě a poctivě obstarával vše, co Jírovec potřeboval ke svému pohodlí po cestě. K poledni přijeli do Halberstadtu, kde se zastavili na oběd; byla právě jedna hodina. Jak se však Jírovec podívil, když mu řekli, že v tuto dobu se již nic nevaří a že k jídlu není nic než kus černého, tak zvaného režného chleba a kus sýra! Snědli tedy tento skrovný oběd a jeli dále.

Druhého dne dojeli do Magdeburgu, kde v poledne něco pojedli. Bylo to právě v době, kdy v tamější pevnosti byli drženi v zajetí tři francouzští generálové, totiž Lafayette, Dumouriez a ještě třetí. Jírovec je viděl procházet se na hradbách pevnosti. Po obědě jeli dále, až konečně přijeli do Berlína, kde se Žid s mnoha díky s Jírovcem rozloučil a odešel do svého domova.

V Berlíně najal si Jírovec byt u Černého orla, blízko pošty. Časně zrána probudil ho sborový zpěv, který tam zpravidla mladí pěvci v ranních hodinách na veřejné ulici velmi dobře provozují. Později navštívil Jírovec několik známých umělců, jako Duporta, Reichardta, Bauera atd., kteří mu pak také vesměs návštěvu oplatili. Pan Bauer, proslulý houslový virtuos, uvedl Jírovce do domu velkoobchodníka Imberga a jeho choti, k dvěma velmi roztomilým lidem a velkým milovníkům hudby. Přijali Jírovce nejvyš přátelsky. Nejen že ho zvali velmi často k obědu, dali mu k volnému použití i vlastní povoz; zavedli ho do všech lepších zábavních místností i do proslulého obchodního kasina, kde byly často pořádány plesy a hry, k nimž Jírovec byl pokaždé pozván. Po obědě ho často zavedli do Zimní zahrady (zvané Buché), kde si mezi nejkrásnějšími květy a rostlinami vypili šálek kávy. Několikrát také navštívili zoologickou zahradu a jiné zábavní podniky. Večer pak hrávali kvarteta,

nebo navštěvovali divadlo, jež v té době mělo velmi špatnou úroveň. Hráli Mozartova »Don Juana«, ale tak špatně, že obecenstvo syčelo; činohra byla naproti tomu o mnoho lepší. V hudbě tehdy kromě královské kapely nic zvláštního nebylo. Pan Reichardt byl spíše učeným, než praktickým hudebníkem. Pan Duport byl proslulým violoncellistou. Pan kapelník Righini byl znám nejen jako církevní skladatel, ale i jako dramatický autor; byl povolán z Vídně do Berlína, kde také zemřel.*)

Jírovec se v Berlíně zdržel několik týdnů, čekaje na směnku, již měl dostat z Londýna; využil této doby k prohlídce tamějších pozoruhodností, jako obrazových galerií, knihoven, zahrad, budov, divadel a jiných zábavních podniků; především si však dal ukázat ústav, kde jsou vyučováni chlapci-zpěváci, kteří pak zpívají naučené písně na veřejné ulici v různých místech, za což jsou bohatě placeni, takže mohou pohodlně pokračovat v ostatních studiích a stát se zdatnými úředníky. V pěveckém ústavě naučí se mladí lidé jen správné intonaci, jemnému ovládnutí hlasu a potřebnému spojování tónů je naučí až dodatečně, chtějí-li si vycvičit zpěváky pro divadlo nebo pro kůr.

Zatím směnka z Londýna došla. — Jíro-

*) Vincenzo Righini přišel do Berlína z Mohuče; nezemřel v Berlíně, nýbrž v Bologni.

vec se rozloučil se svými známými a přáteli a pokračoval v cestě do Drážďan.

Když dojel do Drážďan, navštívil hned známého kapelníka *Naumanna* a také pana kapelníka *Schustera*, kteří ho oba zdvořile a pozorně přijali. Druhého dne ho pan kapelník *Naumann* pozval k obědu a znamenitě ho pohostil; náhodou byl u oběda také kapelník *Himmel*, a tak se přirozeně mnoho mluvilo o hudbě a každý projevil svůj názor o tehdejším stavu hudby. Tak řekl *Naumann*, že u zpěvních skladeb je třeba se vyvarovat silného doprovodu, poněvadž zpěvák se pak musí příliš namáhat, aby pronikl, a melodie je zároveň příliš přehlušována, takže hudba pak působí spíše ohlušivě než příjemně a poutavě. Proto zpěváci dnes ztrácejí hlas mnohem rychleji než dříve. Skladatelé by také neměli, jak se dnes děje, užívat v církevních skladbách tak teatrálních a frivolních motivů, nýbrž mírných, mysl povznášejících myšlenek, jak to pobožnost žádá. — Tak hovořili až do konce oběda. Když spolu odcházeli, přidal se k *Jírovcovi* pan *Himmel* a stěžoval si, že mu oběd nechutnal, a řekl hned, že *Jírovcovi* zítra obstará lepší, aby jen k němu v poledne přišel. *Jírovec* pozvání vděčně přijal, litoval, že si pan *Himmel* způsobuje takovou nepříjemnost, a druhého dne v poledne k němu skutečně zašel. Pan *Himmel* ho zavedl do známého *Casina*, kde objednal skvělý oběd a rozličná dobrá

vína i šampaňské. Jírovec děkoval za tolikou pozornost a vzácné pohoštění; když se připravovali k odchodu, přišel sklepník s účtem a chtěl jej předložit panu Himmelovi, který přece jídlo objednával; jaký však byl údiv Jírovcův, když pan Himmel odkázal sklepníka na Jírovce, dávaje mu na srozuměnou, — že Jírovec zaplatí! — A tak se také stalo; Himmel neměl peněz a Jírovec musel zaplatit. Jaké krásné pozvání!!! Na štěstí měl Jírovec u sebe peníze, jež obdržel nedávno z Londýna a tak se věc uspořádala.

Jírovec zůstal ještě několik dní v Drážďanech. Prohlédl si znamenitosti města, jako »Grünes Gewölbe«, krásnou, velkolepou obrazárnu a míšeňskou továrnu na porculán. Prohlédl si dokonce i místo, kde stávala železná panna, železný stroj, který k smrti odsouzené zločince rozmačkal, až padli mrtvi k zemi.

Z Berlína dostal zatím na památku krásnou, malými diamanty posázenou jehlici, která ho částečně odškodnila za výlohy oběda v Casinu. Dík známostem, které v Drážďanech navázal, ztrávil tam několik dní velmi příjemně. Ráno navštěvoval kostely, večer divadlo. Katolický kostel je velmi krásná, důkladná, značně rozsáhlá budova; uslyšel tam jednou v neděli velkou zpívanou mši, kterou řídil kapelník Naumann, a v níž zpívalo kromě několika dobrých vokalistů také několik starších italských sopránů. Výborně provedený celek působil jako církev-

ní dílo velmi dobře. Lidé v kostele pobožně hudbě naslouchali; přítomen byl i celý dvůr. Dva muži s dlouhými bílými holemi procházeli kostelem a měli za úkol upozornit každého, kdo se odvážil promluvit, že to v kostele není dovoleno. Orchester byl znamenitý, právě tak jako v divadle, kam Jírovec chodíval večer. Operní společnost i společnost činoherní byly výborné. Ředitelem opery byl kapelník Schuster.

Po několikadenním pobytu opustil Jírovec Drážďany a pokračoval ve své cestě do Prahy. Tam zastihl ještě několik známých a přátel z dřívějška, s nimiž co nejradostněji vzpomínal na zašlé doby. Po několika dnech začal doručovat panstvu své doporučující dopisy. Někteří z nich ho přátelsky přijali, jiní však ho vůbec nepřijali nebo ho odkázali na jiný den; tam se však již neobjevil, jelikož nebyl zvyklý chodit někam po druhé a nepřicházel také s úmyslem něco od nich žádat. Chtěl jen, když na svých cestách si učinil pravidlem pozorovat nejen hudební život, ale i povahy lidí, poznat také nejvýznamnější osobnosti hlavního města Čech a jejich život. V divadle za ředitelství pana Krále hudba znamenitě prospívala, kdežto v kostelích byla provozována většinou jen prostředně, protože chrámovou hudbu zpravidla měli na starosti diletanti, kteří po celý týden obstarávali své měšťanské povolání a hudbou se zabývali jen v neděli na kůru. Jen

Země Česká

od
FURCHA

kudba od

JIROVCE.

Moderato.

ZPĚV.

PIANO
FORTE

Ze-mě če-ská krás-ná ze-mě v dě-jích sla-vně po- věst

ná Če-ská ze-mě sla-vná ze-mě ta-ké sla-vně sy-ny

ná Če-ská ze-mě ze všech ze-mí Nám je něj-pěk-něj-ší

511

Jírovceva píseň, otištěná ve »Wěnci« r. 1843.

kraj Česká země našu zemi jesti našu zem - ský

ráj Če - ské do - ly Če - ské ho - ry Če - ské ní - vy Če - ské

bo - ry Če - ský um a Če - ský zpěv v České pa - ži Če - ská krev!

0
84

611

Dokončení písně »Země Česká«.

Skenováno pro studijní účely

u sv. Víta na Hradčanech, v kostele sv. Jana působili placení umělci, kteří hudbu dobře prováděli; také v kostele sv. Mikuláše na Malé Straně a ve velechrámu na Starém Městě prováděly dobré síly dobré mše. Ze skladatelů a kapelníků žili tehdy pan Koželuh, Mašek, Strobach, znamenitý varhaník Seger,*) s nimiž měl Jírovec příležitost osobně se poznat. Později byla přispěním zemských stavů zřízena konservatoř, na níž byl ředitelem ustanoven pan Dionysius Weber, za jehož vedení se pak mnoho mladých lidí vzdělalo na znamenité umělce, kteří pak mohli co nejpřesněji provádět nejtěžší symfonie Haydnovy, Mozartovy atd. Profesory byli vesměs znamenití mistři, mezi nimi zejména kapelník od sv. Víta, pan Vitásek**). Později proslul jako mistr kontrapunktu pan *Tomášek*, který se svými skladbami znamenitě proslavil v celé Evropě. Má však zároveň i talent k vyučování a vzdělal tak řadu mladých žáků, z nichž se rovněž stali znamenití mistři. Vedle mnoha jiných jsou Kalivoda a Drey-schock nejznámějšími žijícími žáky pana Tomáška, který pro své velmi obsáhlé hudebně teoretické znalosti je všemi vážen. Také mezi pražskou šlechtou bylo několik vášnivých milovníků hudby, kteří si dokonce vydržovali vlastní kapelu, jako kníže Colloredo,

*) Seger tehdy již nežil — zemřel r. 1782.

***) Jan Nep. Aug. Vitásek stal se kapelníkem u sv. Víta teprve r. 1824.

kníže Lobkowicz, hrabě z Vrbna, kníže Kinský atd. Dříve bývala hudba v Praze v rozkvětu, za ředitelství pana Guardasoniho působila tam také velmi dobrá italská opera, jejíž členové pak za císaře Josefa byli většinou přeloženi do Vídně. Mozart napsal pro tuto společnost operu »Don Juan« a ke korunovací císaře Leopolda operu »Titus«. To vše se však stalo již před tím, než se Jírovec ze svých cest do Prahy navrátil.

Dozvěděl se o všem, co se událo nového, opustil Jírovec město Prahu a nastoupil další cestu do Vídně; zdržel se jen několik dní ve svém rodném městě, Českých Budějovicích, kde zastihl ještě svou starou matku, nejstaršího bratra a švagra a mnoho blízkých příbuzných, kteří ho srdečně uvítali a snažili se mu co nejvíce zpříjemnit čas jeho pobytu. Seznámil se také s tehdejším biskupem, hrabětem Schaffgotschem, přítelem své rodiny, a měl čest ztráviti v jeho společnosti drahnou dobu. Hrabě Schaffgotsch byl nejvyšší úctyhodný muž, jehož zbožnost i laskavost a blahosklonná lidumilnost byla v celých Čechách chvalně známa a vysoce ctěna a oceňována. Jírovec se také seznámil s místním krajským hejtmanem, panem hrabětem Gavrianim, s nímž se vydal jednoho dne do Chlumce na návštěvu k panu hraběti Františku z Fünfkirchenu, u něhož Jírovec s počátku sloužil jako tajemník a v jehož chlumeckém zámku začal psát své první symfo-

nie, serenády a jiné skladby, protože tehdy všechno služebnictvo, úředníci i duchovní museli vesměs být hudebníky, a tím byl Jírovec nabádán ke kompozici, neboť každou novou skladbu mohl hned vyzkoušet a nabývat tak stále víc zkušeností. Navštívil i pokoj, v němž kdysi bydlel a psal své skladby, bera si za vzor symfonie Josefa Haydna, jejichž napodobením nastoupil svou vlastní dráhu, která se pak tak šťastně rozvíjela a získala mu později čestné jméno ve světě. Jírovec se rozpomínal, jak často, skládaje, dal se svými city tak strhnout, že propukl v pláč a hlasité štkání, a zámečtí lidé, slyšíce ho, přibíhali se podívat, zde se mu nic nestalo. Tak byl stržen vášní a city! — Ó, doba mládí! — Zazvonili k obědu; Jírovcovi se dostalo cti sedět vedle roztomilé paní hraběnky a mezi jídlem musel společnosti vypravovat o svých cestách, za což se mu dostalo mnoha projevů úcty a přátelství. Vyprovázen všemožnými pozornostmi a blahopřáním pana hraběte i paní hraběnky, vydal se Jírovec po obědě opět s panem krajským hejtmanem zpátky do Budějovic.

Hudební život měl v Budějovicích poměrně dobrou úroveň; tehdejší kapelník velechrámu, pan Václav Woczet, byl výborný hudebník; hrál dobře na varhany, také zpíval a byl mistrem v ovládnání různých dechových nástrojů. Členové kůru jsou placeni; k pěveckému sboru náleží dva vokalisté, diskan-

tista a altista, pak kantor, subkantor, kustos, který je zároveň učitelem na škole, a aditans, tenorista. K souboru hudebnímu náleží varhaník, pak věžný se čtyřmi pomocníky, kteří museli být zároveň i pozounisty, jelikož měli povinnost, podle starého českého zvyku zahráti občas za krásných letních jiter na věži několik skladeb; účinkovali také při pohřbech.

Nedlouho po svém příjezdu do Budějovic byl Jírovec pozván na návštěvu k J. Excelenci panu hraběti Bouquoiovi na jeho panství Nové Hrady, kde ho J. Excellence pan hrabě a J. Excellence paní hraběnka velmi srdečně přijali. Musel tam pobýt několik dnů a nejen že ho páni znamenitě hostili u panské tabule, ale sami ho prováděli krásnými zahradami, sklárnami, nádherným zámeckým parkem a krásnými, osvěžujícími promenádami, a snažili se mu tak co nejvíc zpříjemnit tamější pobyt. Večer byly pořádány koncerty, k nimž přicházela celá hraběcí rodina a také schovanka, slečna Apfalterová, dívka krásné postavy, všestranně vzdělaná a nadaná. Ztrávili velmi příjemně večer hrou na fortepiano a zpěvem. Jeho Excellence hrabě ze Sickingenu, který pravidelně trávil nějaký čas v Nových Hradech, přijel právě z Vídně a Jírovcovi se dostalo cti být mu při té příležitosti představen. Dozvěděl se, že chce odjet do Vídně a tam se usadit, pozval hrabě Jírovce, aby ho ve Vídni navští-

vil, ujišťuje ho zároveň, že neopomene nic, co by mu pro jeho budoucnost bylo prospěšno, což se také skutečně vyplnilo, jak se později ukáže. Po všech těchto příznivých událostech vrátil se Jírovec, poděkovav za prokázanou laskavost a poctu, opět do Budějovic, aby se vydal na cestu do Vídně.

Po příjezdu do Vídně našel ještě mnoho svých známých a přátel, jež zde zanechal před osmi léty, kdy nastoupil svou prvou cestu do Italie. Všude byl přátelsky přijat a téměř denně dostával pozvání buď k obědu nebo do předních společenských zábav, jichž bývalo tehdy ve Vídni pořádáno velmi mnoho. Jelikož měl s sebou úvěrní list z Londýna, mohl se ve společnostech zúčastnit všech her a seznámit se tak s mnoha novými lidmi a všude ho rádi vídali. Tím se také jeho skladby dostávaly stále více ve známost a páni nakladatelé Artaria, Mollo, Haslinger, Mechetti a j. mu je dobře platili. Tak žil Jírovec ve Vídni spokojeně a všemi vážen. Složil tehdy sonaty a dvanáct nocturen pro fortepiano s průvodem houslí a violoncella. Napsal též četné buď německé nebo italské písně a dueta, jež všechna dosáhla velkého úspěchu, byla hojně kupována a poslána i do Italie, kde rovněž dosáhla velké obliby.

V té době dostalo se Jírovcovi od několika vrchností objednávek na různé skladby. Tak J. Jasnost kníže Mikuláš Esterhazy si u něho objednal tři mše, nešpory a Te Deum

laudamus, jež mu Jírovec také napsal. Když tato díla dokončil, úplný orchestr ve velkém sále zámku J. Jasnosti knížete Esterhazyho je na zkoušku zahrál; dosáhla obecného úspěchu. Mezi hosty, na zkoušku pozvanými, byl také známý hudební znalec baron van Swieten, který sám přistoupil k Jírovcovi a přátelsky mu tiskna ruku, projevil mu lichotivými slovy svoje uznání. Nešpory po čase při příležitosti jubilea několikrát provedl kapelník Weinkopf v kostele sv. Michala. Ještě dnes jsou mše na četných kůrech, jak městských, tak i venkovských často provozovány a vždy pozorně vyslechnuty. J. Jasnost kníže Esterhazy pozval pak Jírovce do Eisenstadtu, kde se mu dostalo cti u J. Jasnosti knížete a kněžny obědvati a kde příjemně ztrávil tři dny.

Vrátiv se opět do Vídně, vykonal Jírovec několik nutných návštěv, zejména se dal ohlásit u J. Excellence hraběte ze Sickingenu, kde se mu dostalo vřelého přijetí, jelikož byl co nejlépe doporučen Její Excelencí hraběnkou Bouquoiovou. Hrabě Sickingen se Jírovce vyptal na jeho poměry a zároveň i na to, co chce ve Vídni dělat, na jeho studie, jazykové znalosti a na vše to, co je pro budoucnost mladého muže potřebné. Když slyšel, že Jírovec studoval v Praze práva, že si na svých cestách osvojil italštinu, frančinu a angličtinu a že vedle toho dovede také latinsky, německy a česky, zeptal se ho, nechtěl-

118

li by vstoupit do císařských soukromých služeb. Když s tím Jírovec s radostí souhlasil, naznačila mu J. Excellence, aby za několik dní opět přišel. Právě v těch dnech byl hrabě ze Sickingenu jmenován mimořádným vyslancem u c. k. hlavní armády, a jelikož si měl vzít s sebou jako vyslanecký personál dva tajemníky, koncipistu a kancelistu, byl Jírovec ustanoven c. k. koncipistou a musel ihned nastoupit svůj úřad, jenž spočíval v tom, že pořizoval z došlých depeší a zpráv výtahy, pořádal archiv a kromě toho připravoval malé koncepty. Všechny tyto práce vykonával radostně a hravě, a získal si tak úplnou důvěru a náklonnost vyslancovu. Ale nezanedbával při tom ani hudbu a komponování, neboť v době, kdy nebylo naléhavých nebo spěšných státních záležitostí, skládal sonaty nebo nocturna, za něž dostával dobře zapláceno.

Brzy nato bylo vyslanectví hraběte ze Sickingenu přeloženo do Mnichova, kde mělo nastoupit na místo vyslanectví hraběte z Lurbachu, který dlel na dovolené mimo Mnichov. V Mnichově vyřizovalo vyslanectví za svého víc než tříměsíčního pobytu diplomatické i vojenské záležitosti, týkající se dvorní válečné rady. Za té doby dostalo se Jírovcovi častokrát příležitosti mluvit s Jeho Jasností kurfiřtem buď úředně, nebo při koncertech, jež kurfiřt často ve svém paláci pořádal, a na kterých byly také provozo-

vány Jírovcovy symfonie, nad nimiž kurfiřt projevil velké uspokojení. Ve volných chvílích navštěvoval Jírovec památnosti mni-
chovské, mezi nimi krásný anglický park,
několik krásných obrazáren a knihoven. Ve-
čer chodíval do divadla, kde působila dobrá
operní a činoherní společnost a zvláště zna-
menitý orchestr, řízený panem Eckem. Kte-
rého si večera uslyšel Jírovec v divadle jednu
ze svých symfonií, z čehož měl velkou ra-
dost. Domnívaje se, že mu pan Eck chtěl
způsobit příjemné překvapení, navštívil ho
po divadle a projevil mu svou radost nad
tím; pan Eck při tom přišel do rozpaků, a
omlouvaje se, ujišťoval ho, že provedená
symfonie je od pana Haydna; — Jírovec se
chtěl přesvědčit a zjistil skutečně, že je to
táž symfonie, jež byla vydána v Paříži pod
jménem Haydnovým; vyložil pak panu Ecko-
vi celou onu záležitost, jak se v Paříži sběh-
la. Pan Eck mu projevil své lichotivé uzná-
ní a ujistil ho, že kurfiřt i obecnost si tuto
symfonii velmi oblíbilo a že ji proto musí
často provozovat.

Později pověřil ministr Jírovce, aby do-
ručil depeše kurfiřtovi na jeho letohrádek
Nymphenburg; zapřáhli tedy koně a vydali
se na cestu, sotva však vyjeli z městské
brány, koně se splášili, kočí spadl s vozu
a Jírovec, vydán nyní osudu, nevěděl, kam
ho koně ve své zuřivosti odvedou; vrchní
část vozu se zlomila a Jírovec ji musel

rukou přidržovat, aby mu nespadla na hlavu; druhou rukou držel depeše, aby nic z nich neztratil, a v tomto nebezpečném a zoufalém rozpoložení pokračovala cesta, dokud koně, zadrženi polním plotem, se na chvíli nezastavili. Použiv toho, vyskočil Jírovec z vozu a unikl tak jistému nebezpečí smrti. Vzápětí hnali se koně zase v divém úprku dále, až teprve v příští vesnici je zadrželi a zabránili tak dalšímu neštěstí. Jírovec nevěděl, co se stalo s ubohým kočím, když vtom ke své radosti ho spatřil z dálky běžet; pln strachu a zároveň radosti, že se Jírovcovi nic nestalo, padl mu kočí k nohám a prosil za odpuštění, dávaje vinu koním, kteří byli ještě příliš mladí a divocí, že by je sotva kdo udržel. Nakonec se ukázalo, že kurfiřt ani vlastně nebyl v Nymphenburgu, nýbrž že zůstal v městě, a že toto pachtění, jež mohlo skončit největším neštěstím, bylo zcela zbytečné.

Vyřizování záležitostí pokračovalo jak obvykle a Jírovec byl prací tak zahrnut, že většinou psával a pracoval až do noci; pošta musela často až několik hodin čekat, než ministr vše podepsal a vypravil; konečně ještě pozdě v noci diktoval vyslanec důvěrné dopisy Jeho Veličenstvu ministrovi, jež musel psát sám Jírovec, protože měl dobrý rukopis. Jírovec, postižený tehdy silnou migrénou, musel často bez ohledu na nejprudší bolesti hlavy vyřizovat svěřené práce, což se někdy pro-

táhlo přes celou noc až do časného rána. Takový byl život v Mnichově po celé tři měsíce a za tu dobu se projednávaly diplomatické a vojenské záležitosti, takže Jírovec nabyl v obou oborech mnoho znalostí, což by mu bývalo působilo radost a opravdové uspokojení, kdyby mu je nebyly kalily občasně zvláštní nálady ministroy. Jírovec se však dovedl s nimi smířit a utěšoval se nadějí, že to jsou jen pomíjivé vrtochy a že mu později kyne skvělá budoucnost.

Z Vídně došel rozkaz, aby se vyslanectví odebralo do Schwetzingenu k hlavní rýnské armádě, jejímž velitelem byl J. Veličenstvo arcikníže Albert. Ve Schwetzingenu, kde byl ubytován hlavní stan, vedl vojenské porady pan z Bleyelu, který měl svou vlastní kancelář i personál, k němuž náleželi dnes ještě žijící dvorní rada z Kiesewetteru, pan Sartorius a jiní pánové. Ve volných chvílích chodíval Jírovec do proslulé krásné zahrady blízko Rýna, mezi jejímiž nádhernými partiemi je také turecká mešita, s vnitřkem popsaným zajímavými nápisy, příslovími a mravoučnými sentencemi. Poblíže zahrady, na protějším břehu Rýna stály přední hlídky francouzské rýnské armády, které, chráněny šířkou řeky před jakýmkoliv nebezpečím přestřelky, často mávaly bílými šátky na rakouské přední hlídky a tropily jiné žerty. V téže zahradě Jírovec občas zastihl dnes ještě žijícího pana dvorního radu z Kiese-

wetteru, který se rovněž ve volných chvílích procházel zahradou a pískal na flétnu, kterou mistrovsky ovládal.

Pak se Jírovec opět vracel ke své práci, která trvala velmi často až do časného rána, a již musel obstarávat za nejprudšího bolení hlavy; často se též stávalo, že sotva se odebral na lože, již tu byl opět kurýr, od něhož musel vzít depeše a odevzdat je ministrovi. To trvalo celou dobu pobytu ve Schwetzingenu. Jírovec se věnoval své práci s vytrvalou pílí a chutí, jeho nadšení však ochladila stále rostoucí náladovost ministrova, která v něm vzbudila jakýsi odpor k tomuto zaměstnání a stále větší touhu věnovat se výhradně umění; jakmile mu to povolání dovolilo, začal opět skládat sonaty, jež pak za velmi dobrý honorář prodal panu Andrému v Offenbachu. Jednou ministrovi napadlo, že vyloučil personál od tabule, k níž byl pozván princ württemberský; to ale vyvolalo u všech takovou nevoli, že všichni si přáli vrátit se opět do Vídně na svá dřívější místa. Když se chování ministrovo stávalo stále nepříjemnějším a jeho náladovost stále vzrůstala, rozhodl se Jírovec, že tuto záležitost skoncuje; najal si poštovní vůz, opustil Schwetzingen a odejel bez prodlení do Mannheimu. Ministr, dotčen náhlým rozhodnutím Jírovcovým, vydal se za ním do Mannheimu, a snažil se ho tam usmířit, ba byl tak pozorný, že ho v Mannheimu sám uvedl do večerní

společnosti k paní z Hayhenů, a dosáhl konečně toho, že se Jírovec s ním zase vrátil do Schwetzingenu a ujal se opět úřadu. To však netrvalo dlouho; náladovost ministrova nepolevovala a Jírovec pak se vši vážností požádal o propuštění. Aby se věc poněkud urovnala, byl Jírovec poslán jako kurýr s depešemi do Vídně, aby tam vyčkal přijetí buď do státní kanceláře nebo do služeb dvorní válečné rady.

Trvalo delší dobu, než se naskytlo pro něho místo. Zatím se zaměstnával nepřetržitě skladbou a vydal tiskem četné sonaty a kvarteta, čímž na sebe upozornil barona Brauna, tehdejšího zplnomocněného ředitele c. k. dvorního divadla, který nabídl Jírovcovi kapelnické místo při c. k. dvorních divadlech. Jírovce uvedl tento návrh trochu do rozpaků a nevěděl zprvu, jak se rozhodnouti, má-li zůstat úředníkem nebo zkusit své štěstí jako umělec? Baron Braun zpozoroval jeho rozpaky a dal mu lhůtu tři neděl na rozmyšlenou, poradiv mu, aby se otázal na radu také svých přátel a vůbec aby uvážil, že kapelnické místo u c. a k. dvorních divadel je jistě stejně dobrým celoživotním zaopatřením jako místo c. a k. úředníka, což v tehdejší válečné době, kdy musel být brán v úvahu výsledek války a budoucnost, stálo tím spíše za povšimnutí. Rozváživ si všechno důkladně a poradiv se o tom se svými přáteli, přijal Jírovec nabídku barona Brauna a

124

dostal dekret kapelníka c. a k. dvorních divadel. Vedle tohoto dekretu byl zároveň sepsán a oběma stranami podepsán revers, v němž byly stanoveny všechny podmínky a povinnosti s místem spojené.

První povinností Jírovcovou bylo složit každoročně operu a balet, a převzít jejich provedení a zkoušky v divadle; další opery a balety, které by byl složil, měly mu být zvláště honorovány. Musel se zúčastnit i jiných operních představení, dávat pozor na chyby a nepřesnosti, a podávat o nich zprávu. Byl podržzen přímo baronovi, třebaš pan Weigl jako první kapelník měl vyšší hodnost, což zavdalo pak podnět k mnohým srážkám, jež byly však vždy v dobrém urovnány.

Plat byl rozvržen takto:

V prvním roce činil 1000 fl. k. m.

Po dvou letech byl zvýšen o 200 fl., tedy na 1200 fl.

Po pěti letech byl stanoven na 1500 fl.

Po desítileté službě byl konečně určen doživotní plat na 2000 fl. k. m.

Prvé dvě podmínky byly přesně dodrženy, avšak když po desíti letech měl být Jírovcovi plat zvýšen na 2000 fl. k. m., požádalo ho ředitelství ještě o strpení, dokud se stav divadelní pokladny nezlepší. Mezitím ráčilo Jeho Veličenstvo divadla pronajmout a členy opery dát do normální výslužby. Jírovec sloužil 23 let a bylo mu proto podle služební

doby vyměřeno 500 fl. pense, čímž ovšem bylo zklamáno jeho očekávání, že po desíti letech bude dostávat doživotní plat 2000 fl. k. m.

Neštěstím pro Jírovce bylo, že oba reversy, uzavřené mezi ním a baronem se při rozličných změnách v c. k. dvorních divadlech ztratily a proto Jírovec pak nemohl své nároky dostatečně prokázat. Později ráčilo J. Veličenstvo císař Ferdinand milostivě povolit Jírovcovi podporu nejvyšší rady, o niž musel vždy znovu zažádati a která mu ulehčovala jeho starosti o živobytí.

Za Jírovcova pobytu ve Vídni udály se v hudebním životě různé změny. Byl totiž založen hudební spolek,*) jehož prvými původci a zakladateli byli páni Josef ze Sonnleithneru a Vincenc Hauschka, k nimž se pak připojili četní šlechtici, úředníci a velkoobchodníci buď jako činní nebo přispívající členové a tak z tohoto spolku povstala významná hudební konservatoř,**) na níž znamenití, jen k tomu ustanovení učitelé a učitelky po šest let vyučují mládež obojího pohlaví jak zpěvu tak i nástrojové hře a harmonii; z mnoha těchto mladých lidí, kteří vychodili tento šestiletý kurs, stali se znamenití umělci a umělkyně, cestují po celém svě-

*) Vídeňská Gesellschaft der Musikfreunde, založená r. 1808.

***) Konservatoř společnosti byla založena roku 1817, původně jako pěvecká škola.

tě a nabyli slávy i jmění. Jiní našli dobrá místa v různých orchestrech nebo v plukovních hudbách. Tento hudební spolek poskytuje vůbec mnoho výhod mladým lidem, jejichž rodiče je nemohou nechat studovat na universitách ani nemohou čekat, až jejich děti budou zaopatřeny ve státních službách; pro tyto rodiče je konservatoř nejlepší cestou, jak záhy zaopatřit své děti, jež hned po svém výstupu z konservatoře jsou schopny si vydělávat svůj chléb a ulehčit tak starostem rodičů. Největší péče se na této konservatoři věnuje mravům a mravní výchově, čímž se tento spolek stal nejvýše užitečným a blahodárným zařízením jak pro mládež, tak i pro stát. Jírovec pro ústav napsal několik sborů pro mládež, jež pak byly obecenstvem vždy přijímány s ohromným úspěchem a musely být častokrát opakovány.

Za dobu své služby u divadla složil Jírovec šestadvacet větších i menších oper a buď sám napsal nebo upravil více než čtyřicet baletů; často musel nasazovat celé noci, poněvadž zpravidla bylo již určeno provedení dříve, než byly vykonány potřebné přípravné práce a pak vše musilo být co nejrychleji a nejspěšněji dokončeno. Zdraví a zrak tím velice trpěly, ale pracovní nadšení zvítězilo a překonalo všechno.

Prvou operou, kterou Jírovec složil pro c. k. dvorní divadlo za ředitelství barona Brauna byl »Selico«, opera o třech jedná-

ních, jež byla poprvé úspěšně provedena v c. k. dvorním divadle na hradě.*) Jírovec byl vyvolán. V opeře zpívali Mlle Saalová, velmi příjemná a kultivovaná pěvkyně, a pánové Vogl, Weinmüller, Rösler, Saal a Mad. Gassmanová. Na prvních zkouškách na tuto operu musel Jírovec mnohé přetrpět, neboť velká část pěvců, přejících kapelníku Weiglovi nerada viděla, že mladý skladatel zasahuje do jeho pravomoci a že se odvažuje s ním jaksi soutěžit; někteří pěvci si proto dovolovali jisté volnosti a nepřístojnosti, jež Jírovec nemohl ani připustit ani dovolit a tak vznikaly spory a nepříjemnosti, jež teprve baron Braun musel urovnávat. Nevraživost některých pánů byla tak velká, že činili všechno, aby Jírovcovi jeho práci překazili, a způsobili mu co největší těžkosti. Říkali: »Však ho už zkrotíme, že bude mírný a trpělivý jako beránek!!!« Jírovec byl často již rozhodnut, že své místo opustí, baron Braun ho však prosil, aby zůstal a sliboval, že se časem všechno přátelsky a smírně urovná, což se později také stalo, a vše se změnilo v přátelské porozumění, byť stále byla cítit skrytá nedůvěra, jež později často propukla a vyústila dokonce v závist a nepřátelství. Jírovec se snažil chovat se tak, aby bylo vždycky udržováno aspoň zdání přátelského poměru a vše se aspoň snesitelně vyvíjelo.

*) »Selico (ed Berissa)« poprvé prov. 15. X. 1804 a do 24. XI. 1804 pětikrát opakována.

Druhé jeho dílo, totiž velké melodrama pana z Holbeinu »Mirina, královna Amazonek«*) provedla Mad. Roseová ke své benefici. Melodram byl přijat s ohromným úspěchem, byl často provozován a Jírovec byl pokaždé vyvolán. Po čase následovala opera »Agnes Sorel«, která ve Vídni,**) stejně jako ve všech divadlech v Německu i v cizině způsobila všeobecnou sensaci. Mad. Laucherová měla jako Agnes Sorel veliký úspěch, znamenití byli také pan Vogl jako Dunois, pan Weinmüller jako kastelán a pan Ehlers jako Karel. Brzy nato či téměř v téže době napsal Jírovec velkou operu o pěti dějstvích na text pana z Holbeinu: »Kajícnice Ida«***). Mad. Roseová zpívala Idu a její příjemný hlas se velmi líbil; opera byla hrána k její druhé benefici a musela být nepřetržitě dávana po několik dnů, jelikož Mad. Roseová musela opět převzít své role jako primadona v c. k. dvorním divadle. V opeře ji vystřídala Mad. Buchwieserová, pro niž Jírovec musel napsat novou velkou arii, která měla velký úspěch jak zásluhou pěvkyně Mad. Buchwieserové, tak i díky hudbě.

Mezitím se zabýval Jírovec psaním baletů, z nichž »Svatba Thetidy« (od Aumera) byla jedním z nejskvělejších baletů, který dosáhl

*) Z r. 1806. Na víd. divadlech provedena 121 krát.

***) Poprvé 4. prosince 1806. Klavírní výtah vydal Weigl ve Vídni.

***) Z r. 1807.

ohromného úspěchu. Následoval »Pařížský rozsudek« a četné balety i menší opery, jež dosáhly nejlepšího úspěchu, jako na příklad »Sametový kabát«, »Aladin«, »Zastaveníčko«, »Provazový žebřík«, »Zazděné okno«, »Zimní pobyt v Americe«, »Podvedený podvodník«, »Mládenecké hospodářství« a ještě četné jiné.*)

Z baletů dosáhly většího úspěchu »Gustav Adolf« od Muzzarelliho, »Hamlet«, »Vilém Tell«, »Lodoiska«, »La femme colère«, »Starý a nový svět«, »Svatba z rozumu«, »Pážata knížete z Vendomu«, »Švýcarská mlékařka«, »Víla a rytíř« a j. v.**)

Z oper dosáhly většího úspěchu »Agnes Sorel«, »Emerika«, »Oční lékař«, »Kajícnice Ida«, »Helena«, »Nájemce«, »Robert, neboli Zkouška« (tato opera se velmi líbila *Beethovenovi*, který navštívil každé její provedení), pak následovala zvláště k benefici pěvce Vel-

*) »Svatba Thetidy (a Palea)« je z r. 1816, klavírní výtah vydal Steiner & Co ve Vídni, — »Sametový kabát« měl premiéru 24. XI. 1809 a do r. 1817 opakován 84 krát. — »Aladin« hrán poprvé 7. II. 1819, — »Zastaveníčko« 7. II. 1823, — »Zazděné okno« 18. XII. 1819, »Zimní pobyt v Americe« 30. X. 1812, — »Podvedený podvodník« II. 1810, — »Mládenecké hospodářství« 18. II. 1807.

**) »Vilém Tell« je z r. 1819, »Pážata knížete z Vendomu« provedena ve Vídni poprvé 5. VIII. 1808, v Paříži ve Velké opeře 18. X. 1820 a do r. 1830 opakována 115 krát. — »Švýcarská mlékařka« provedena 7. XI. 1832 také v pařížské opeře.

lutiho složená italská opera »Federica ed Adolfo«, provedená s takovým úspěchem, že četná její čísla musela být opakována a hrána pak na velkých koncertech a i tam, stejně jako při představení operním, obecenstvo si žádalo jejich opakování. Hlavní roli zpívala Mad. Marianna Sessiová, z pěvců Veluti, Siboni, Vogl, Weinmüller a Saal. Pak následovala komická opera o dvou jednáních.*)

Krátce před svým odchodem z c. k. divadla u Korutanské brány složil Jírovec třídílnou operu »Felix a Adela«, na text Mad. Franulové z Weissenthurnu.***) Třebaže byla hrána v nešťastné době cholery, byla opera přijata s takovým úspěchem, že Jírovec byl za představení téměř desetkrát a na konci opery čtyřikrát vyvolán.

Za doby Jírovcovy služby se několikrát střídalo ředitelství divadla u Korutanské brány. Po baronu Braunovi ujala se divadla šlechta a kníže Josef Lobkowicz se stal prvním ředitelem; pak je převzal Barbaja, za jehož vedení soustředili se ve Vídni všichni

*) »Emerika« (»Amerika«) poprvé provedena 11. XII. 1807, — »Oční lékař« poprvé 1. X. 1811 a do r. 1817 proveden ve Vídni 93 krát. Klavírní výtah vydal Mechetti ve Vídni. V českém překladu Chmelenského vydán také r. 1833 u Hessa v Praze. — »Helena« prov. poprvé 16. II. 1816, v celku hrána 16 krát. — »Robert« na text Huberův poprvé 15. XII. 1813 a proveden celkem 10 krát. — »Federica ed Adolfo« od 6. IV. 1817 celkem 7 krát.

**) Poprvé 18. VIII. 1831.

přední pěvci a tanečníci italští i přední pěvkyně a tanečníci celé Evropy.

Jírovec se v té době nevěnoval jen italské opeře, ale musel psát i hudbu k četným baletům, jež byly vždy přijímány s velkým úspěchem. Později bylo divadlo u Korutanské brány na čas vůbec zavřeno; pak se ujal vedení divadla hrabě Gallenberg, ne však na dlouho. Po této době bylo ředitelství svěřeno c. k. dvornímu radovi z Füljodu, až je převzal pan Duport, jenž divadlo moudře a opatrně vedl několik roků. Později divadlo na několik let podruhé převzal Barbaja z Neapole; potom nastaly další změny, až divadlo konečně převzal Balochino z Milána, který je jako nájemce vede dodnes.

Během celé této doby stal se Jírovec tichým pozorovatelem pokroku v hudbě a shledal, že nástrojová hudba od několika let dosáhla vysokého stupně dokonalosti, a že vítězně zmáhá nejtěžší úkoly; také ve zpěvu byl učiněn pokrok, zejména zásluhou zpěvaček. Ve skladbě a zejména ve skladbě operní nebylo však dosaženo zvláštního pokroku. V operách je zpěvní hlas přehlušován příliš silnou instrumentací a také melodická vynalézavost silně poklesla; skladatelé většinou jen opakuji často již slýchané melodie, jež přeložením nebo přizpůsobením některých motivů poněkud změní, jež však v základě zůstávají tytéž.

Ještě je třeba uvést, že za své působnosti v době ředitelství J. Jasnosti knížete Lobkowicze byl Jírovec povolán do Milána, aby tam složil pro velké divadlo *la Scala* operu k příležitosti vjezdu J. císařské Výchovské arciknížete Rainera. Když přijel do Milána, bylo Jírovcovi zápasiti s velkými překážkami a těžkostmi; obstarali mu jen průměrně dobrý text a kromě primadonny Campoteriové byla celá operní společnost sestavena jen z velmi průměrných pěvců. Vykázali mu byt v domě, kde ve třetím patře bydlel první supplens opery a v prvním subretta; ve druhém patře bydlel Jírovec a skládal svou operu za neustálého zpívání a trilkování obou těchto individuí. Ještě horší a nápadnější bylo, že buď náhodou nebo zúmyslně se do bytu naproti Jírovcovi nastěhoval pán, který byl velkým milovníkem myslivosti a vydržoval si množství honičích psů, kteří měli odporný zvyk, že při každém úderu hodin dali se do žalostného a protivného vytí a štěkotu, jež Jírovec musel vždy vyslechnout a při tom dále psát svou operu. Byt byl v malé úzké uličce, zvané *Vigo S. Fedele*. Jírovec překonal všechny tyto těžkosti a šťastně svou operu »*il Finto Stanislao*« dokončil. Po zkouškách, kterých se zúčastnili bohužel jen podprůměrní sboroví pěvci a pěvkyně, z většiny řemeslníci a dělnice, byla opera 5. července [1818] provedena. Úspěch prvního večera byl sice jen částečný, opera byla však

později třicetkrát provedena se stále stoupajícím úspěchem.

Ředitelství divadla navrhlo Jírovcovi, aby napsal pro karneval další operu, Jírovec však nabídku nepřijal a vrátil se opět do Vídně.

Na své cestě do Milána zdržel se Jírovec několik dní ve Štyrském Hradci, kde na jeho počest provedli jeho operu »Agnes Sorel«, požádavše ho, aby ji sám dirigoval. Obecenstvo ho přijalo velmi srdečně a poctilo ho po každém jednání trojím vyvoláním. Večer po desáté uspořádala mu c. k. vojenská hudba velkou serenádu a druhého dne pozval ho pan plukovník Baumgarten, který je dnes pevnostním velitelem v Praze, k obědu, kde rovněž na jeho počest uspořádali serenádu.

I ve svém pokročilém věku zabývá se Jírovec stále ještě skladbou. V 84. roce svého věku složil svou devatenáctou mši D-dur, která byla s velkým úspěchem provedena v několika kostelích; zaměstnává se tím pravidelně každého rána, napsal Jírovec z dlouhé chvíle rozličné, většinou mládeži určené písně, nedoufaje ani v jejich veřejné provedení.

Jinak žije v tichém ústraní, šťasten myšlenkou, že nikomu na světě vědomě neublížil, a dosáhnuv v roce 1847 stáří 85 let, klidně a usmířeně vyčkává konce svého prací naplněného života.

Lud. Aug. Frankl:

Spatřil jsem krásného starce ještě po bouřích roku 1848; když jsem projevil radost nad jeho svěžím vzhledem, řekl mi se šibalským úsměvem: »Svěží vzhled pod svěží trávou, však se toho dočkáte, vážený příteli.« A jakoby litoval, že vyslovil smutnou myšlenku, rozloučil se se slovy: »Jsem starý nezmar, mráz kopřivu nespálí.«

Spatřil jsem ho již jen jednou, v březnu roku 1850, v rakvi. Na Minoritském náměstí, vedle staré vládní budovy, ve druhém poschodí v zakouřené jizbě, naplněné zařízením ze všech desítiletí našeho století, ležel zde v prostém, černém taláru. Po stěnách a na stolech tikalo sedmero hodin různého slohu, klavír stál tu zavřen, zrcadla chudičského pokoje byla, jak je to při pohřbech zvykem, zastřena, — ach, nebylo zde světelného lesku, jenž by se byl v nich zrcadlil, dvě svíce plápolaly osaměle a mdle u hlav zesnulého, tak osaměle, jak osamělý byl on sám. Stará služka šukala sem i tam, čistila svíce a všelicos obstarávala. Vyprávěla mi, že již několik měsíců neopustil lože. Skládání bylo jedinou jeho útěchou, a když i ta ho několik málo dní před smrtí opustila, poprvé se tomu-

to starci, který tak rád žil, zošklivil život. Žádal, aby ho položili na zem. »Vždyť jí už náležím,« mínil a věřil, že tak dříve zemře. Když však vykoupení stále ještě nepřicházelo, poslal ke svému starému příteli, šlechtici z D., a prosil ho o pistoli, protože nechtěl již déle žíti. Věrný přítel pospíšil polekán k němu a dlouho s ním rozmlouval — byl to poslední Jírovcův rozhovor. O několik hodin později bylo jeho poslední a nejtoužebnější přání splněno: byl mrtev.

Přišlo několik sluhů, pak čtyři muži v černých pláštích, přikryli rakev a beze zpěvu, bez modlitby odnesli opuštěnou mrtvolu. Následoval jsem ji. Jakého osudu se dostalo tomuto umělci v životě! Jaká to doba je uzavřena mezi dny jeho zrození a smrti! Zažil již jako mladík 5. říjen roku 1789 v Paříži, poskytnuv v ten den rytířské služby krásným ženám, a den 6. října 1848 ve Vídni; tóny Marseillaisy zazněly mu v sluch záhy na to, kdy byly složeny, v bouři francouzské revoluce a on pozdravil jako první vídeňský skladatel novou písní novou dobu Rakouska. 17. března 1848 vyšla báseň »Svoboda tisku« od Gerharta, jím zhudebněná. Zažil zánik svobodného tisku po Josefu II. a obležení Vídne Jihozemci! Jaké to triumfy a jaká smrt v ústraní!

Ve skotském kostele, kde se hojně shromáždili básníci, hudebníci, malíři a příslušníci všech kruhů inteligence, byly jeho pozů-

statky vykropeny; kostelní píseň, kterou sám složil, zazněla a chvějivě se nesla za odvanutou duší. Na velkém hřbitově ve Währingu, kde odpočívá básník »Švýcarské rodiny« Weigl, církevní skladatel Eybler a nedaleko i L. van Beethoven, Schubert a Seyfried, byl uložen do hrobu. Pokoj popeli jeho!

R E J S T Ě Ř Í K

- Aix** (Provence), 63
Albert, arcikníže, 122
Albrechtsberger Johann
 Georg (1736-1809), něm.
 skladatel a teoretik, učitel
 Beethovenův, 22, 23
Alessandria, 57
André Johann (1741-99),
 hud. nakladatel v Offen-
 bachu, 123
Anfossi Pasquale (1727-
 1797), it. operní sklada-
 tel, žák Piccinioho. Půso-
 bil též v Praze, 33, 42, 51
Anguissola, hraběnka, Mi-
 lán, 52, 53
Apfalterová, 116
Artaria, vídeňský hudební
 nakladatel, 117
Aufdermauer, švýcarský
 generál, 49
Aufdermauerová Fanny, 50
 — Isabella, 50
Aumer, tanečník, choreo-
 graf a libretista, 129
Auxerrois, 66
Ballochino Carlo (1779-
 1851), náj. vídeňského
 divadla U korutanské
 brány, 132
Barbaja Domenico (1778-
 1841), v l. 1822-1828 řed.
 divadla U korutan. brá-
 ny a Na Vídeňce, 131,
 132
Batthyaní, hrabě, 25
Bauer, virtuos na housle
 (patrně Frant. B., 1748
 až 1796, rodák z Jičí-
 na), 108
Baumgarten Karl Fried-
 rich (1740—1824), něm.
 kapelník a varhaník,
 87
Baumgarten, plukovník,
 134
Bedford, lord, maj. lond.
 divadla Odeon, 95
Beethoven, Ludvík van
 (1770—1827), 87, 130,
 137
Benátky, 27—29
Berlín, 108, 109, 111
 z **Berry**, vévoda, 99
Bianchi (?), kapelník v Ři-
 mě, 33, 42
Billingtonová Alžběta, roz.
 Weichsellová (1767 až
 1818), angl. sopranistka,
 žačka J. Chr. Bacha, 91
 z **Bleyelu**, 122
Blücher Gebhard Lebe-
 recht (1742 až 1819),
 pruský polní maršálek,
 107
Bocchetta, 57
Bologna, 29, 51, 109
Bonaparte Napoleon (1769
 až 1821), 101—104
Borecký: Dějiny české
 hudby, 13
Borghi Luigi [?], it. hous-
 lista, řed. londýn. div.
 Odeon, 94
Boroni [Buroni] Antonio
 (1738—92), it. operní a

- církevní skladatel, žák P. Martiniho. V l. 1765—69 působil u italské opery v Praze, 33, 35, 51
- Bouquoi*, hrabě, 116
- Bouquoiová*, hraběnka, 116, 118
- von *Braun* Peter, baron, řed. dvorních divadel ve Vídni v l. 1794—1806, 124, 127, 128, 131
- Bray*, obchodník, 42
- Breunerová*, hraběnka, choť rak. vyslance v Benátkách, 26, 27, 34
- Brighton*, 86
- Brno*, 20, 21
- Bruggy*, 98
- Brusel*, 98—101, 104, 106
- Buchwieserová* Katinka († 1828), členka dvor. opery vídeňské, 129
- Calais*, 77
- Campi* Antonia (1770 až 1822), it. kolorat. sopránistka, primadonna vídeňské dvorní opery. V l. 1791—1801 působila též v Praze, 73
- Campoteri* = patrně *Camporesi*, Violante (* 1785), slavná it. pěvkyně, 133
- Capanna*, it. houslový virtuos, 33
- Cardigan*, lord, 80
- Casa nuova* (Milán), 52
- Caserta*, 49, 50
- Cassacelli*, člen Teatro dei Fiorentini v Neapoli, 39
- Castiglioni* (Milán), 52
- Cimarosa* Domenico (1749 až 1891), it. operní a církv. skladatel, 42
- Clairfayt* François, hrabě (1733—98), rak. maršálek, 101
- Clementi* Muzio (1746?—1832), it. klav. virtuos a skladatel. Žil od svých 14 let v Anglii, 82
- Colloredo*, kníže, 113
- Correa* Lorenza (* 1771), španělská pěvkyně, působící na it. scénách, 29
- Cramer* Wilhelm (1745—1799), německý houslista a skladatel, působící v Mannheimu a Londýně, otec klavíristy J. B. C., 82, 84
- Crosdill* [J. píše Grosdell] John (1751—1825), angl. violoncellista, 82
- z *Cumberlandu*, vévoda, 80
- České Budějovice*, 13, 25, 114—117
- David* Jacques Louis (1748 až 1825), franc. malíř, 31
- Davis*, učitel řeči, 71
- Dies* Albert (1755—1822), něm. malíř a rytec, 31
- Dillon*, 81
- z *Dittersdorfu* Karl Ditter (1739—99), německý houslista a skladatel, 21—23
- Dlabač*: Künstlerlexicon, 13
- Donizetti* Gaetano (1798 až 1848), ital. operní skladatel, 12
- Dover*, 77, 78, 96, 97
- Döbling*, 11
- Drážďany*, 110—112
- Dreyschock* Alexandr (1818 až 1869), český klavírista a skladatel, žák Tomáškův, 113
- Dumouriez* Charles François (1739—1824), franc. generál a diplomat, 99, 101, 104, 108

- Duport* Jean Pierre (1741 až 1818), nebo jeho bratr Jean Louis D. (1749—1819), franc. violoncellisté, oba působící v Berlíně, 108, 109
- Duport* Ludwig Anton, řed. divadla, 132
- Durazzo* (Janov), 57
- Dusík* Jan Ladislav (1760 až 1812), český pianista a skladatel, působící v l. 1790—1800 v Londýně, 82
- Eck* (J. píše Ecker) Johann Friedrich (1766—1809[10]), něm. houslista a kapelník, 120
- Ehlers* Wilhelm (1774—1845), něm. tenorista, působící v l. 1809—1814 ve Vídni, 129
- Einstein* Alfred (* 1880), 73
- Eisenstadt*, 118
- Eitner*: Quellenlexicon, 13
- Esterhazy*, kníže, 24, 70, 117, 118
- Eybler* Josef (1765—1848), něm. církv. skladatel, 137
- Ferdinand*, arcikníže, 56
- Ferdinand I.* [V.] Dobrotivý, císař rakouský, 126
- Ferrara*, 29
- Ferri*, statkář (Neapol), 44
- Florence*, 29, 30, 51
- Fox* Charles J. (1749—1806), anglický státník, 80, 96
- Frankl* Ludv. Aug. (1810 až 1894), vídeňský publicista a básník, 11, 135
- Füljod* Klaudius, rytíř, c. k. dvorní rada, správce dvorních divadel vídeňských, 132
- z *Fünfkirchenu* František, hrabě, 19, 20, 114
- z *Gallenbergu* Václav Robert, hrabě (1783 až 1839), skladatel, v letech 1828—30 řed. vídeňského divadla U korutanské brány, 132
- Gardel*, 75
- Gassmannová* Marie Theresie, provd. Rosenbaumová (1774—1834), kolorat. sopranistka, členka vídeň. dvor. opery, 128
- Gavriani*, hrabě, krajský hejtman v Č. Budějovicích, 114
- Generali* Pietro (1783—1852), it. církv. a operní skladatel, 42
- Gent*, 98
- Gerhart*, 136
- Giordaniello* vl. Giordani Giuseppe (1744—90), it. operní skladatel, 42
- Giornovichi* [J. píše Giarnovichi] vl. Jarnović Giovanni Mane (1745—1804), vynik. chorvatský houslista, žák Lolliho (Schubart ho pokládal za Čecha), 22, 23, 78, 82
- Gluck* Christoph Wilibald (1714—87), 35, 74
- Gmunden* (Solná Komora), 16, 17, 25
- von Goethe* Johann Wolfgang (1749—1832), 31—33, 40, 41
- Götzová*, viz Jírovcová Anna Marie.
- Graun* Karl Heinrich (1703[1704?]-1759), německý skladatel, 35

- Gravani* [Grawani] Peregrinus (1732—1815), český skladatel, řed. kůru u sv. Jakuba v Brně, 20
- Grosse*, 18
- Guardasoni* Domenico († 1806), it. tenorista, od r. 1788 řed. ital. opery v pražském Stavovském divadle, 114
- Guglielmi* Pietro Alessandro (1728—1804), ital. operní skladatel, od r. 1793 kapelník chrámu sv. Petra v Římě, 38, 40, 42
- Hadrava*, legační rada rak. vyslanectví v Neapoli, 41, 46, 48
- Haendel*, Georg Friedrich (1685—1759), 84, 90, 91
- Hainburg*, 25
- Halberstadt*, 107
- Hamburk*, 59
- Hamilton* Sir William (1730—1803), angl. vyslanec v Neapoli, archeolog. spisovatel, 46—48
- Hamiltonová* Lady Emma, roz. Lyonsová, (1765—1815), 48
- Hamstead*, 91
- Haslinger* Tobias (1787—1842), vídeňský hudební nakladatel, 117
- Hasse* Johann Adolf (1699 až 1783), něm. operní a církv. skladatel, 35
- Hastings*, guvernér Vých. Indie, 93, 94
- Hauschka* (Houška) Vincenc (1766—1840), pův. Čech, vídeňský skladatel a violoncellista, organizátor vídeň. konservatoře, 142
- zakladatel a první dirigent vídeň. Gesellschaft der Musikfreunde, 126
- Haydn* Josef (1732—1809), 12, 17, 21—23, 70, 71, 82—86, 93, 113, 115, 120
- z *Hayhenů*, 124
- Heighet*, 91
- Hess*, pražský nakladatel, 131
- Himmel* Ferdinand Heinrich (1765—1814), něm. skladatel a kapelník, 110, 111
- Hoffmeister* Franz Anton (1754—1812), něm. skladatel a nakladatel; založil »Bureau de Musique« v Lipsku (pozd. fa C. F. Peters), 21, 22
- Holbein* Franz Ignaz von (1779—1855), něm. dram. spisovatel; působil také v Praze, 129
- Huber* Josef, libretista 131
- Hyèrský ostrov*, 60
- C***Herubini* Maria Luigi, Zenobio Carlo Salvatore (1760—1842), ital. oper. a církev. skladatel, působící v Paříži, 72, 73
- Chlumeck*, 114
- Chmelenský* Josef Krasoslav (1800—39), český hudeb. kritik a libretista 131
- Imbeault*, houslista a hud. nakladatel v Paříži, 34, 65, 67—69, 71, 72, 75, 104, 106
- Imberg*, velkoobchodník, (Berlín), 108
- Janko* František, synovec Jírovcův, 26

- Janko Pavel*, švagr *Jírov-
cův*, 26
Janov, 57—59, 73
Janovich — patrně *Jarno-
vič* (*Giornovichi*, v. t.),
82
[Jírovcová Anna Marie]
roz. *Götzová*, matka *Voj-
těcha J.*, 13, 114
Jírovcová Kateřina, provd.
Janková, sestra *Vojtěcha*
J., 26
Jírovec František Mikuláš,
bratr *Vojtěcha J.*, 26
— *Jan*, 25, 26, 114
— *Václav*, 16, 25, 26
— *[Vojtěch]*, otec *Voj-
těcha J.*, 13, 36
Jírovec Vojtěch [Matyáš]
skladby:
antifony 15
arie 12
arie »Sogno il Guer-
rier« 35
balety 125, 127, 129,
130, 132
doprovody a ritornelly
[ke koncertům
Giornovichiho] 23
dueta 117
hymny 15, 16
kvarteta 12, 16, 34, 42,
44, 57, 64, 65, 68,
71, 79, 81, 124
litanie 15
menuety 17
mše 117, 134
nešpory 117, 118
nocturna 119
nocturna pro klavír,
housle a violoncello
117
nocturno pro lyru or-
ganizzatu 50
opery 12, 20, 94, 95,
125, 127—134
partie (=suits) pro
dechové nástroje 19
písňe 16, 117, 134, 137
Salve Regina 15
sbory 127
serenady 15, 20, 115
serenady pro lyru
organizzatu 48
skladby církevní 15,
42
skladby různé 14, 17,
25, 27, 34, 36, 43,
68, 71, 78, 82, 96,
115, 117, 135
sonaty klavírní 81, 92,
94, 117, 119, 124
symfonie 20, 23, 24,
34, 48, 49, 68-71, 75,
81, 85, 104, 114, 120,
symfonie koncertantní
20, 85
Te Deum 117
valčíky 17
Jomelli Niccolò, (1714-74),
it. operní a církev. skla-
datel, 35
Josef II., císař rakouský,
114, 136
Jost (=patrně *Tost*, v. t.)
24
Kaiser, řed. kůru v *Gmun-
denu*, 17
Kalivoda (*Kalliwoda*) *Jan*
Václav (1801—66), český
houslista, kapelník a
skladatel, 113
Kampl, angl. basista, 91
von Kess [*J. píše Kasse*]
Franz Bernhard (†1795),
tajný rada vídeňský, pří-
znivec *Haydnův*, 21
Kelly (*O'Kelly*) *Michael*
(1762—1826; jinde 1764
až 1825), angl. tenorista
a skladatel, 91, 93
*Kiesewetter Raphael Ge-
org* z *Wiesenbrunnu*
(1773—1850), hud. histo-
rik, rodák z *Holešova* na

- Moravě, strýc pražského
hud. kritika A. W. Am-
brose, 122
- Kinský, kníže, 114
- Klatovy, 26
- Kléber Jean B. (1753—
1800), francouz. generál,
vrchní velitel egyptské
armády, 101, 104
- Klečinský [-cz-] Jan
(*1756), houslista a ka-
pelník, 27, 34
- Kleve, 106
- Korsika, 59
- Koželuh Jan Antonín (1738
až 1814), český církevní
a operní sklad., 18, 113
- Koželuh Leopold Antonín
(1752—1818), synovec
Jana Ant. K., český skla-
datel a klavírista, žijící
ve Vídni, 21, 93
- Königl, hrabě, 18
- Körnerová [J. píše Kher-
nová] Sofie (*1751), pri-
madonna Nosticova di-
vadla v Praze, 18
- Král Václav (1756—1824),
český houslista a sklada-
tel, konc. mistr orchest-
ru pražské opery, 112
- Krautschová, angl. altistka
91, 93
- Kražalkovic, kníže, 24
- [Labranne], virtuos na ho-
boj, 38
- Labranne, primadonna
div. S. Carlo v Neapoli,
38
- Lafayette Marie Jean, mar-
kýz (1757—1834), franc.
generál, 108
- Laucherová Antonie, člen-
ka vídeňské dvor. opery,
129
- Laxa, zahradník, 17
- 144
- Le Grand*, 31
- Leopold II.*, císař rakous-
ký, 114
- z Liechtensteinu* Filip Jo-
sef, kníže (1762—1802),
81
- Linec*, 26
- Litta*, markýza (Milán),
52, 53
- Livorno*, 29
- Lobkowitz* Jos. František
Maxmilian, vévoda roud-
nický (1772—1816), pří-
znivec Beethovenův, v l.
1810—13 řed. víd. dvor-
ní opery, 114, 131, 133
- Lodi*, 52
- Londýn*, 12, 47, 63, 71, 75,
78-84, 86-96, 102, 106,
109, 111, 117
- Lucca*, 29
- Ludvík Filip*, král franc.,
79
- z Lurbachu*, hrabě, 119
- Lyon*, 62—64
- Magdeburg*, 108
- Mandini* Stefano, člen Tea-
tro del fondo [ne T. nuo-
vo, jak píše J.] v Nea-
poli, 39
- Mannheim*, 123
- Mara* Gertrud Elisabeth,
roz. Schmelingová (1749
až 1833), něm. sopranist-
ka, působící v l. 1784
až 1802 v Londýně, 91,
94
- Marat* Jean Paul (1744—
až 1793), franc. revolu-
cionář, člen konventu,
105
- Martini* Giambattista Pad-
re (1706—84), it. sklada-
tel, nejvýz. hud. teoretik
své doby, 29
- Marseille*, 58, 60—62, 75

- Mašek Vincenc* (1755 až 1831), český skladatel, řed. kůru u sv. Mikuláše na Malé Straně, 18, 21, 113
- Mattei Stanislao Abbate* (1750—1825), význ. ital. teoretik, žák P. Martiniho, učitel Rossiniho, Donizettiho a j., 29
- Mayer*, basista víd. dvorní opery, 73
- Mechetti*, vídeňský hudební nakladatel, 117, 131
- Mestre*, 28
- Metastasio Pietro* (1698—1782), nejplod. a nejvýznačnější ital. libretista své doby, 35
- Milán*, 51, 52, 54—57, 73, 132—134
- Miller*, franc. skladatel, 75
- Minoja Ambrogio* (1752—1825), ital. skladatel, kapelník a zpěvák, žák Salùv, 53
- Mnichov*, 119, 122
- Mohuč*, 109
- Mollo Tranquillo*, vídeňský hud. naklad., 117
- Mons*, 99, 100
- Mozart Wolfgang Amadeus* (1759—91), 17, 21—24, 27, 29, 38, 87, 109, 113, 114
- Muzzarelli Antonio*, libretista, 130
- Müller Friedrich*, zv. *Malder M.* (1749—1825), něm. malíř, básník a dramatik, 31
- Müller Wenzel* (1759 až 1825), německý skladatel oblíb. singspielů, v let. 1783—86 kapelník brněnského divadla, 20, 21
- Mysliveček Josef* (*Venatorini*, *Il Boemo*, 1737—81), český operní skladatel, působící v Itálii, 35
- Nardini Pietro* (1722—93), it. houslista, 29, 30, 51
- Naumann Johann Gottlieb* (1741—1801), něm. operní skladatel a kapelník, 110, 111
- Neapol*, 12, 33, 35—51, 73, 132
- Nelson Horatio*, Viscount (1758—1805), angl. admirál, 48
- Nové Hrady*, 116
- Nymphenburg*, 120, 121
- Offenbach*, 123
- z Orleansu Louis Phillippe*, vévoda (1747—93), franc. revolucionář, 79
- Ostende*, 97
- Padova*, 29
- Pacchiarotti* (*Pacchierotti*) Gasparo (1744—1821), slavný it. operní pěvec, kastrát, 94
- Paganini Niccolò* (1782—1840), it. houslista, největší virtuos všech dob, 56
- Paisiello Giovanni* (1740—1816), it. operní skladatel, 37, 39, 42, 49
- Pallavicini*, hrabě (*Janov*), 57
- Parma*, 52
- z Parmy*, vévoda, 54
- Paříž*, 12, 34, 51, 57, 61, 64—77, 86, 103, 104, 106, 120, 130, 136
- Philidor Francis André Danican* (1726—95), fr. operní skladatel, jeden z nejlepších šachistů své doby (*Philidorova obrana*), 74, 87

- Piccini* Nicola (1728-1800), ital. oper. skladatel, 35
- Pichl* Václav (1741-1805), český houslista a skladatel, 56
- Pisa*, 29
- Pitt* William (1759-1806), angl. státník, 94
- Pleyel* Ignac (1756-1831), něm.-franc. skladatel a dirigent, pozd. nakladatel, 21, 86, 93
- Polícia*, ital. houslový virtuos, 33
- Praha*, 17-19, 26, 112-114, 118, 131, 134
- Praupner* (J. píše Brautner) Václav Josef (1745 až 1807), český skladatel a houslista, ředit. orch. pražské opery a řed. kůru u Křižovníků, 19
- Prešpurk* (Bratislava), 25
- Rainer*, arcikníže, 133
- Razumovskij* Andrej Kyriovič, hrabě, pozd. kníže (1752—1836), ruský vyslanec v Neapoli, pozd. ve Vídni, 44
- Reichardt* Johann Friedrich (1752—1814), něm. skladatel a hud. spisovatel, zeť českého houslisty a skladat. Frant. Bendy, 108, 109
- Righini* Vincenzo (1756—1812), it. operní pěvec, skladatel a kapelník. Působil též v Praze, 109
- Rolla* Alessandro (1757 až 1841), it. virtuos na violu, učitel Paganiniho, 54
- Rosa*, něm. malíř [patrně Joseph Roos (1728—1805)], 31
- Roseová*, 129
- Rossini* Gioacchino Antonio (1792—1868), italský operní skladatel, 29
- Rösler*, 128
- Ruspoli*, kníže, 26—30, 34
- Řím*, 26, 30, 31, 33—36, 51, 57, 73
- Saal* Ignaz (1761-1836), něm. basista, člen. vídeň. dvorní opery, 128, 131
- Saalová*, dcera Ignaze S., 128
- Saint-Cyr* Laurent Gouvion de (1764—1830), markýz, franc. generál, 101
- Saint George*, 31
- Sala* Nicola (1715 nebo 1720—1800), it. skladatel a teoretik, 42, 43
- Salomon* Johann Peter (1745—1815), něm. houslista, skladatel a konc. pořadatel, působící od r. 1781 v Londýně, 81, 84, 85
- Sanazar* (Milán), 52
- Seeger* [J. píše Senger a Zeger], také Seegert Josef Ferdinand Norbert (1716 až 1782), významný český varhaník a kontrapunktik, 18, 113
- Sessiová* Maria Therese (1796—1834), [nikoliv Marianna S., jak píše J.], od r. 1812 členka dvorní opery ve Vídni, 131
- Seyfried* Ignaz Xaver, rytíř (1776—1841), němec. skladatel a kapelník, 137
- Sheridan* Richard Brinsley (1751—1816), angl. dramatik a básník, skvělý řečník, 91, 92
- Schaffgotsch* Jan Prokop, hrabě (1748—1813), od

- r. 1785 biskup v Č. Budějovicích, 114
- Scheibel* Alois, lékárník v Linci, synovec Vojtěcha Jírovce, 26
- Schlesinger* Moritz Adolf, pařížský hud. nakladatel, 70
- Schmück* František, apelační rada v Praze, synovec Vojtěcha Jírovce, 26
- Schubert* Franz (1797 až 1828), 137
- Schuster* Josef (1748-1812) něm. operní a církv. skladatel, kapelník, 110, 112
- ze *Schwarzenbergu*, kníže, 26
- Schwetzingen*, 122—124
- Siboni* Giuseppe (1782—1839), it. tenorista, 73, 131
- Sicilie*, 31
- ze *Sickingenu*, hrabě, 116, 118, 119
- Siena*, 30
- Sieyès* Emanuel Joseph (1748—1836), francouzský revolucionář, člen nár. konventu, 101
- ze *Sonnleithnerů* Josef (1765—1835), vládní rada, jeden ze zaklad. vídeňské Společnosti přátel umění a konservátore, jejichž byl tajemníkem, 126
- Souček* brněnský houslista, 20
- Spiess* Christian Heinrich (1755—99), člen pražské něm. činohry, spisovatel loupežnických románů 18
- Stamic* Jan Václav Antonín (1717—57), český skladatel, zakladatel mannheimské školy, 14
- Stamic* Karel (1746-1801), český skladatel, nejstarší syn Jana Václava Ant. Stamic), 14
- Steiner*, vídeňský nakladatel, 130
- Storace* Anna Selina (1766 až 1817), angl. kolorat. sopraniistka [ne altistka, jak píše J.], pův. Italka, působící v Londýně. Mozart pro ni psal Cherubína ve Figarově svatbě, 86, 91
- Storace* Stephen (1763-96), angl. operní skladatel, pův. Ital, 93
- Strážnice* na Moravě, 26
- Strobach* Josef Jan (1731 až 94), řed. orchestru it. opery v Praze, 18, 113
- van *Swieten* Gottfried, baron (1734—1803), řed. cis. dvor. knihovny ve Vídni, příznivec Ph. Em. Bacha, Haydna, Mozarta, Beethovena, 118
- Štefanovský* (J. píše Hepanorský), varhaník a skladatel v Č. Budějovicích, 14
- Štyrský Hradec*, 134
- Thugut* Frant. M., baron (1736—1818), rak. vyslanec v Neapoli, nástupce Kounicův jako zahrani. ministr, 41
- Tomášek* Václav Jan (1774 až 1850), nejvýzn. český předmetanovský skladatel, 113
- Tost* Jan, kapelník knížete Esterhazyho, 70
- Toulon*, 60, 61, 104

- Troyer*, hrabě, 21
 — Frant., hrabě, 21
 — Ferdinand, hrabě, 21
Tuileries, 76
- Veluti Giovanni Battista*
 (1781—1861), slavný ital.
 kastrát, 130, 131
- Venlô*, 106
- Versailles*, 76
- Vestris* (Vestri, 1760-1842),
 it. tanečník, půs. v Pa-
 říži, 75
- Vesuv*, 43
- Vicenza*, 29
- Videň*, 11, 12, 20, 21, 23—
 26, 43, 55, 56, 65, 70, 73,
 78, 86, 109, 114, 116—
 118, 122, 123, 126, 129,
 130, 131, 134, 136
- Vildeul*, franc. ministr fi-
 nancí, 81
- Vinci Leonardo* (1690 až
 1730), it. operní sklada-
 tel, 35
- Vitásek Jan Nep. August*
 (1770—1839), český cír-
 kevní sklad., pianista a
 varhaník, 113
- Vogel Johann Christoph*
 (1756—88), něm. sklada-
 tel, působící ve Francii,
 73
- Vogl Johann Melchior*
 (1768—1840), něm. te-
 nor-baryton, v l. 1794-
 1822 člen vídeňské dvor-
 ní opery, první interpret
 Schubertových písní, 128,
 129
- z Vrbna*, hrabě, 114
- z Wallesu*, princ, 78, 79, 86.
- Wasing*, angl. velkoobchod-
 ník — Neapol, 45, 46
- Währing*, 137
- Weber Bedř. Dionys* (1766
 až 1842), skladatel, první
 řed. praž. konservatoře,
 113
- Weigl Josef* (1766 - 1846),
 něm. sklad. a kapelník,
 125, 128, 137
- Weigl*, nakladatel ve Vid-
 ni, 129
- Weinkopf*, ředit. kůru, 118
- Weinmüller Karl Friedrich*
Klement (1764-1828), ně-
 mecký basista, 128, 129
- z Weisenthurnu* Franulo-
 vá, libretistka, 131
- Wesel*, 106
- Wiltschek*, hrabě, rak. vy-
 slanec v Miláně, 52
- Wiltschková* roz. Claryo-
 vá, hraběnka, 52, 57
- Woczet Václav*, řed. kůru
 v Č. Budějovicích, 115
- z Würtenbergu*, princ, 123
- Zingarelli Nicola Antonio*
 (1752—1837), it. sklada-
 tel, 53
- Zistler* (J. píše Zissler)
Josef, konc. řed. orchest-
 ru kníž. Kražalkovice,
 24

VLASTNÍ ŽIVOTOPIS VOJTĚCHA JÍROVCE

V překladu Františka Bartoše, v grafické úpravě Cyrila Boudy vytiskla knihtiskárna Jiřího Jelena na Mělníce pro nakladatelství Topičova edice v Praze 1940.

